

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

SOOME-UGRI KEELTE KATEEDER

H. Loopmann

NOOMENI JA VERBI TULETUSSUFIKSID VADJA KEELES

D i p l o m i t ö ö

Juhendaja:

dots. E. Vääri

Tartu 1968

SISSEJUHATUS

Käesoleva diplomitöö eesmärgiks on kirjeldada vadja keele noomeni- ja verbisufikseid. Vadja keele derivatsioonis avalduvad mitmesugused vöörmõjud. Need on põhjustatud selle keele arenemise ajaloolistest tingimustest, mistõttu on vajalik lühike ülevaade vadja rahva ajaloost.

Läänemeresoome rahvastest on vadjalased ühena viimastest asunud iseseisva arengu teele, eraldudes põhjaeestlastest meie ajaarvamise I aastatuhandel.¹ Alates 13. sajandist on mitmeid teateid vadjalaste maast ülekäinud laastavatest sõdadest ja näljahädadest. Nii näiteks teatakse näljahäda 13. sajandist, mis need alad üsna tühjaks jättis.² Eriti kiiresti vähenes vadjalaste arv möödunud sajandi keskpaigast alates kuni 1915. aastani: kuuelte tuhandelt ühe tuhandeni.³ Nii sugune väikerahvas allub paratamatult ümbritsevatele mõjudele, kusjuures see protsess kiireneb seda enam, mida vähemaks jääb rahvast. Nõukogude võimu aastateks oli vadjalasi nii vähe järele jäänud, et neile ei loodud 30. aastatel oma kirjakeelt nagu teistele väikerahvastele. Praegu elab vaid paarkümmend vadja keele kõnelejat hajali Leningradi oblasti Kingissepa rajooni külades.

¹ P. Ariste. Läänemere keelte kujunemine ja vanem arenemisjärk. Eesti rahva etnilisest ajaloost. Tallinn 1956, 18.

² L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 2.

³ Samas, 4.

Leningradi oblasti läänepoolne osa - vadjalaste peamine asumisala - on juba sajandeid olnud väga kirju rahvastikuga. Enam kui 1000 aastat elavad vadjalaste vahetus naabruses isurid. Peale selle on neis paikades hulgaliselt hilisemaid siirdlasi Soomest, kes kõnelevad mitmesuguseid soome murdeid. Arvukalt tuli möödunud sajandi lõpupoolest alates ka ümberasujaid Eestist. Venelaste asumine neile aladele kiirenes märgatavalt Peeter I valitsemise ajal, eriti aga pärast Suurt Isamaasõda, kui maa jäi endisest elanikkonnast tühjaks. Möödunud sajandi lõpul moodustasid iga rahva esindajad veel omaette külasid, mis küll sageli asetsesid läbiseigi. Aja jooksul aga muutusid külad ise seegarahvuselisteks ja vastastikused mõjud suurenesid.

Kõigi ülalnimetatud naaberkeelte mõju ilmneb ka vadja keele derivatsioonil. Nagu tööst nähtub, on eriti tugev isuri ja soome mõju, vähem kohtame eestipärast ning hoopis vähe laenusid vene keelest.

Vadja keele tuletussufikseid on käsitletud juba A. Ahlqvist teoses "Wotisk grammatik jemte språkprof och ordförteckning" /Helsingfors 1855, lk.78-90/. Töös on toodud põhilised vadja keele tuletussufiks, kuid täielikku ülevaadet neist ei anta. Seoses sellega, et sufiks on jaotatud sõnaliikide järgi, ei ole ammendavalt käsitletud nende tähenduslikke funktsioone. Puudusi esineb ka sufiksrite õige kuju määramisel, esile ei ole toodud murdelisi erinevusi ja seost vadja keele foneetilise arenguga. Viimati mainitud ühenduses on mõningaid vadja keele derivatsioonisufikseid käsitletud L. Kettuse teoses "Vatjan kielen äännehistoria"

/Helsinki 1930/.

Professor P. Ariste "Vadja keele grammatikas" /Tartu 1948, lk. 124 jj./ tuuakse samuti iseloomulikumate ja produktiivsemate vadja keele tuletussufiksitate loetelu koos näidetega. Ka selles teoses ei ole seatud eesmärgiks sufiksitate üksikasjalikumate käsitlemist päritolu, arengu ja murdeerinevuste seisukohalt.

Ülalnimetatud põhjustel osutus vajalikuks uue ülevaate koostamine vadja keele derivatsioonisufiksitest. Niisugune ülevaade on seda vajalikum, et vahepeal on kogutud palju uut vadja keele ainestikku. Võtnud endale kohustuse kirjeldada vadja keele noomeni- ja verbi-sufikseid, arvestab käesoleva diplomitöö autor kõiki varasemaid selleteemalisi töid.

Allikmaterjalidena kasutatakse peamiselt Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi soome-ugri keelte sektori vadja sõnavara kartoteeki, mis koosneb ligi 200000 -st sedelist, aga ka trükis väljaantud tekstide. Näited sufiksitate kohta esitatakse valikuliselt, pretendeerimata tuletiste ammendavale äratoomisele, välja arvatud üksikute arhailiste ja vähekasutatavate sufiksitate puhul. D. Tsvetkovi kirjanekuist võetud näidete juures tuuakse vastav viide. Allikmaterjalides kasutatud foneetilist transkriptsiooni ei muudeta. Ka tõlked tuuakse allikmaterjalide järgi, välja arvatud mõnede D. Tsvetkovi kirjanekute puhul.

Töös selgitatakse vadja keeles tänapäeval esine-

vate sufiksitate päritolu ja arengut, vaadeldakse nende tähenduslikke funktsioone ja murdelisi erinevusi. Seda kõike seotakse vadja keele üldise fonetilise arenguga. Laensufiksitest esitatakse kõik lähematest sugulaskeeltest laenatud. Vene keelest laenatud sufiksist käsitletakse ainult neid, mis liituvad vadja sõnadele. Vadja tuletussufikseid võrreldakse teiste läänemeresoome keelte sufiksiga, kaugematest sugulaskeeltest näiteid ei tooda.

Töö koosneb kahest peatükist: noomeni ja verbi sufiksist. Mõlemas peatükis jaotatakse sufiksist derivaalseteks ja denominaalseteks. Soome-ugri keeltes ei ole sõnaliigid algselt olnud rangelt piiritletud ning sufiksist on olnud kõigi sõnaliikide jaoks ühed ja samad. Seepärast ei rühmitata ka töös sufiksist substantiive, adjektiive, pronomeeneid ja numeraale tuletavaiks.

Igas alajaotuses esitatakse sufiksist alfabeetilises järjekorras. Tekstis kasutatud lühendite indeks tuuakse töö lõpus. Kõik juursõnad ja muud näited, mille juures puudub viide, on Keele ja Kirjanduse Instituudi kogudest. Kui näite järel on ainult küla nimi, on sõna autori enda kirjapanekuist.

I P E A T Ü K K

Noomeni sufiksid

1. Denominaalsed sufiksid.

- e/h/ ~ -e/h/ ~ -eG ~ -eG

Seda läänemeresoone keeltes laialdaselt kasutatavat sufiksit peetakse tagasiviidavaks kahele varasemale kujule: *-eh ja *-ek. e ei ole algselt kuulunud sufiksisse, vaid on levinud e-lõpulistest juursõnadest. Täiesti kindel selles aga olla ei saa, sest juursõnu ei ole tänapäeval säilinud.¹ Sufiksi abil tuletatakse substantiive ja adjektiive.

a/ *-eh - sufiksist /h < *s²/ pärinevad vadja keeles järgmised tuletised /VL -e ~ -e, VI -eh ~ eh/:

substantiivid:

VL eine 'toit, eine' vēkā eineht emo ē

 'viige einet emakesele' /VL 30/;

eme: emehta 'hallitus: hallitust' /VKÄH 89/;

aine: ainetta 'laine: lainet' /VKÄH 89/;

mure: mureht 'mure: muret' /KKI/;

õne: õnehta 'hoone: hoonet' /VKÄH 89/;

pere: perehta 'pere: peret' /VKÄH 89/;

rage: ragehta 'rahe: rahet' /VKÄH 89/;

vene 'vene' /VL 42/;

vikahte 'vikat' /VL 50/;

üle: ülehta koor' /VKÄH 89/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, llo.

² T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 222 jj.

Ida-vadjas on sõnalõpuline -h ja seega ka sufiksi varasem kuju säilinud:

emeh, õneh, pereh, rageh, üleh /VKÄH 90/,

Otsustades teiste sugulaskeelte järgi on vadjas eh - sõnade hulka hiljem siirdunud aneh 'hani'/sm hanhi/.

eh-lõpulisteks on mugandunud ka mitmed vanad laensõnad, näiteks balti keeltest laenatud erne hernes' ja tege: tegehta 'tõke:tõket' /VKÄH 89/.

Adjektiivid:

VL ahne 'ahne' /KKI Luu/;

terve: tervehta 'terve: tervet' /VKÄH 89/;

tõre: tõrehta 'toores, värske:toorest' /VKÄH 89/;

VI terveh, tõreh /VKÄH 90/.

Ida-vadjas on eh-ja ek-sufiks sageli segunenud. Esineb näiteks päreh pro päreḡ, mis tuleb sellest, et mõlemal sõnarühmal on mitmed muutevormid sarnased.¹

Nagu näidetest näha, on -h-partitiivis säilinud, vokaalide vahelt on ta seevastu aga häälikeaduslikult kadunud, moodustades ē, ē: lainēḡḡ /^{ku}*laineheḡḡ/ 'lainel' /VKÄH 86/; uonēḡḡ 'hoonele' /VM 16/.

Aladel, kus ht>st, esineb eh-sõnade ainsuse partitiivis -st: õnesta pro õnehta, venestä pro venehta jne. /VKÄH 89/; /vt. lk. 109/.

Peale ida-vadja murde on -h osalt säilinud veel eesti ja isuri keeles, vrd. eL tervèh, perèh /EKÄH 103/; is /Oredažas/:

veneh, pereh /IKG 64/.

Soome keeles on *-h resp. *-k jätkajaks aspiratsioon:

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 48.

huone', rae' /SKRK llo/. Vepsa keeles on -h säili-

nud koguni kõigis käändeis: v'eneh: v'enehen 'vene:
vene', laineh 'laine', jāndeh 'vibunöör, kõõlus'
/NVTVK 20/.

b/*ek- *ek-sufiksist on lääne-vadjas saanud -e ~ -e,

ida-vadjas -eg ~ -eg:

vL päre: pärēD 'peerg: peerud' /VKÄH 68/;

säe: sätē: säteitā /*säteritā/ 'säde' /VKÄH 68/.

vI päreG, säeG, /nagu eespool mainitud, võivad

need tänapäeval olla ka eh-lõpulised/. *ek-sõnade
rühma on siirdunud ka germaani laen rōse 'rooste'

/vI rōseG 'kaste'/.

*-k on tänapäeval kadunud ka isuri keeles: päre

'peerg', säune 'säinas', veel möödunud sajandi lõ-
pul oli ta aga osaliselt säilinud.¹ Vepsa keeles on
*-k > -g: ludēgi, ludēgen 'lutikas' /kui esimene silp
on lühike, võib vpsL -s esineda lõpp -gi; NVTVK 4/;

l'ete: l'etkēn 'leede: leete' /PUA 335/.

L. Hakulinen on arvamisel, et algselt denomi-
naalset */e/k-sufiksist pole olnud, see on tekkinud
analoogiliselt vastavatele deverbaalsetele tuletis-
tele.² Osal toodud näidetest võib olla tänapäeval
tundmatuid juurverbeigi.

-ea ~ -iä

See on kõigis läänemeresoome keeltes tuntud
adjektiivide sufiks. Tänapäeval leidub tuletiste

¹ M. Norvik. Noomenite tuletussufiksist isuri keeles.
Diplomitöö. Tartu 1956, 9.

² L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, lll.

hulgas ka üksikuid substantiive, kuid needki on alg-
selt olnud adjektiivid. Vrd. sm hopea 'hõbe', häpeä
'häbi' /SKRK 112/; is valkia 'valgus, tuli' /FÄT 60/;
vps hobed: hobedän 'hõbe'; pehme /a^gne tähendus:
hõbe = pehme metall/. Adjektiive: sm makea 'magus',
viileä 'jahe' /SKRK 112/; is hõbliä 'lõtv', pimmiä
'pime'; vps korged 'kõrge' /NVTVK 18/.

Eriti lähedane on sufiksi vadjakeelne kuju vasta-
vale isuri sufiksile. Nii näiteks esineb mõlemas keeles
eesvokaalsetes sõnades -iä; konsonant sufiksi ees on
sageli gemineerunud: vđj pimmiä 'pime', se^gkkeä 'pime'
/inimese kohta/; is hoppia 'hõbe', pimmiä 'pime'
/NTIK 17/. Kuid tagavokaalsetes sõnades on vadjä kee-
les -ea, isuri keeles aga -ia. Niisugused Lauditsast
pärit tuletised, nagu ka^hkia 'kange', ka^hpia 'kare, kalk',
võivad olla tekkinud vaid isuri keele mõjul.

Vadjä keeles on sufiksi esikomponent mõnikord as-
simileerunud viimase sarnaseks, mistõttu on tekkinud
pikk vokaal: vi^hkā/pro vi^hkeä/ 'vinge/hääl', krāmi eli
ōkā /pro ōkeä/ 'kaup oli odav', ka^hkā 'kange, tugev',
va^hkā 'valge', tšippā 'kibe' /KKI Luu/. L. Kettunen peab
seda võimalikuks vaid ea-diftongis; põhjuseks on kas
diftongi komponentide erinev sonoorsus või erinev kvan-
titeet.¹ Tekkinud pikk lõppvokaal /ā/ võib olla lühene-
nud: ka^hka 'kange, tugev', lippa 'libe' /KKI Jõe/, maikka
'magusavõitu' /=maikeä/. Sel juhul on konsonant geminee-
runud.

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria.
Helsinki 1930, 154.

Lõppvokaal on arvatavasti kadunud sõnades aute
'haudjas', on aute päivä 'on haudjas päev' /KKI Mati/ ja
kale 'kare /hääl/' /sm kalea/. Viimased näited sarnane-
vad esinemusega eesti keeles.

Vadja keeles on sufiks väga produktiivne, mis näh-
tub ka rohketest näidetest. Substantiive esineb üksi-
kuid:

epea 'hõbe' /KKI Katt/;

äpiä 'häbi' miä tuli äpiä 'mul hakkas häbi'
/VL 27/;

Adjektiive:

aikea 'haige' /KKI Luu/;

aäea 'hale' /KKI Pum/;

eliäpi 'helisevam, heledam' /VL 7/;

eikea 'sirge, õige' /KKI/;

inea 'inetu, ilge' /VKÄH 180/;

jämia 'jäme, paks' /VKÄH 181/;

kerkea 'kõrge' kerkeat kasvua 'kõrget kasvu'
/VM 28/;

korõa 'uhke' /VHT 39/;

kureä 'vasaku /gen./, /VL 11/;

lahkeäs 'pehmeks' /VL 17/;

lakea 'lage' /VL 19/

lipea 'libe' /VL 18/;

makõata 'magusat' /VHT 34/;

netkea 'nõtke' /VKÄH 189/;

pehmiä 'pehmed' /NVK 6/;

sõkõa 'pime' /VHT 42/;

serëad 'sõredad, harvad' /VKH 7/;

sirkea 'sirge' /VKÄH 195/;

valkea 'valge' /VM 54/;

vīlēā 'jahe' /KKI Lii/.

Paljusid adjektiivide kasutatakse substantiivide-
na:

mikā sītiāl̄ on mēles, se umalikal̄ on kēlel̄

'mis kainel on meeles, see joobnūl on keelel' /vrd.
tānāvā eb_ē umalaz, a on sītiā 'tāna /ta/ ei ole

joobnud, vaid on kaine' /; selṭšīā /tark, selge';

tšipeā 'haigus, kibe' /KKI/.

Sufiks võib liituda ka laensõnadele, näiteks
skūppea 'kitsi' /vn скупной /, žolṭea 'kollane'

/vn жёлтый /, /KKI Itš/.

L. hakulise järgi ulatub sufiks *eḏa- ~ *eḏa-
kujulisena tagasi läänemeresoome aluskeelde.¹
-e- ei ole algselt kuulunud sufiksisse, vaid päri-
neb e-tüvelistest juursõnadest. Viimased on enamas-
ti tundmatud, seepärast pole teada, kas kõik tule-
tised ongi denominaalsed. Vasteidesineb ka kauge-
mates sugulaskeeltes.² Tähenäus on olnud posses-
siivne /vrd. makea = see, milles on magusat/.

-eḏme ~ -eḏmo

Denominaalseid tuletisi on vaid kaks:
aheḏme 'kuiv tuul' /ÄH 327/; vrd. ahava 'kuiv'—

tuule kohta/;

aheḏmo 'kitsas koht' /KKI; < ahaz 'kitsas' /.

Soome keeles vastab sellele sufiksile -lma
-lmä. L. Hakulise arvates on need tuletised tekki-

nud vastavate deverbaalsete analoogial.²

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 112.

² T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 270. jj.

³ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.

Ei ole võimatu seegi, et ülaltoodud näidete juursõnadeks on olnud praegu tundmatud verbid.

/Vt. deverbaalne -mo lk. 92 /.

-ga ~ -jä

Läänemeresoome aluskeele sufiksi *-ra ~ *-rä esinemus on tänapäeval kirju.¹ Soome ja isuri keeles on *-ra < -ja, *-rä < -jä, -va < -vä. Vrd. sm kataja /murd. katava/ 'kadakas', pihlaja /murd. pihlava/ 'pihlakas', säünävä ~ säünäjä 'säinas' /SKRK 117/, is kattäjä 'kadakas', lepäjäpuille 'lepapuudele', kajava 'kajakas' /NTIK 32/.

Eesti keeles esineb rohkesti analoogilist kas-lõppu: pedakas, pihlakas, eL ka petäi, pl. pedäiä; murd. pl. pedagad, murd. pädajas /PUA 337/. Vepsa keeles on -g /<*-ka ~ *-kä/: harag: haragan 'harakas; haraka', emäg: emägan 'perenaine; perenaise' /NVTVK 22/.

Vadja keeles on tagavokaalsetes sõnades *r > g, eesvokaalsetes aga *r > j.² Käsitletava sufiksi vadja-pärane esinemus on seaduspärane.

Substantiive:

- jalaga 'jalakas' /KKI Pum/;
- kajaga 'kajakas' /VKÄH 181/;
- kataga 'kadakas' /KKI/;
- muraga 'murakas' /KKI, Mati/;
- pihlaga 'pihlakas' /VL lo/;

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 336 jj.

² L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 67 - 68.

petäjä 'pedakas' /VL 50/;

rupuga 'kobar' /KKI Kõ/;

säünäjä 'säinas' /VKÄH 196/.

Adjektiiv:

vaiaga 'vaja, tarvis' bē vaiaga 'ei ole vaja'
/VKÄH 67/.

Üksikud kõrvalekaldumised häälikuseaduslikust esinemusest /jalaja, kajava, kataja - Jõe, Kukk/ on tingitud isuri keele või soome murrete mõjust. Tuletised muragez /KKI Luu/, kajakõs /MVK 170/ on tekkinud s-lõpuliste sufiksitate analoogial. /vrd. jevikaž 'jõhvikas'/. Analoogiline tuletis on ilmselt ka lapige 'labidas' /KKI/, sest see ei sobi siin toodud tuletistega tähenduse poolest. Kõigis läänemeresoome keeltes on tänapäeval *ra-*ra-sufiksile tagasiviidavad vaid teatavad taimede ja elusolendite nimetused.

Laenu andnud keelest on g-resp. j-element sõnades araga 'harakas' /VKÄH 177; laenatud balti keeltest/; piiraga 'pirukas' /VHT 14/, sāppuga 'saabas' /VKÄH 194/; väräjäd 'väravad' /VM 56; laenatud vene keelest, vrd. vn. nupor, canor, murd. bepea. /.

Sufiksil on vasteid samojeedi keelteni.¹

Vadja -go < *ra.² Sufiksi areng on olnud järgmine: *ra+i > *rai > *roi > *goi > -go.

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 336 jj.

2. L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 67.

g-element on päritolult sama, mis sufiksis -ga ~ -jä
/Vt, lk. 12 ; i kohta vt. lk. 15 /.

Substantiivide hulgas esineb suhteliselt rohkesti kohta märkivaid sõnu ja kohanimesid:

alago: alagõ 'madal koht, alang, kn. Alago'
/KKI Luu Mati/;

autšige 'kn., sügavate kohtadega oja Itšapäivä küla lähedal' /< autši 'haug' /;

rätšägo 'mustus, pori, õigemini ilmselt 'porine koht' /KKI Jõe/;

ülägo 'kõrge koht, kõrgendik' /KKI Luu/;

ülagõ vätši 'Kattila, Mati jne. kandi rahvas - vadjalased, kes ei ela rannas' /.

Muid substantiive:

ehtago 'õhtu' /KKI/;

sütsügo 'sügis' /KKI Mati/;

tševägo 'kevadine aeg, kevad' /KKI Mati/;

tšihlago 'vastlapäev' /VKÄH 67/: tšihlagüöta
'vastlapäeva' /part.; VL 7/;

ühtēgo 'kooselu' /KKI/.

Deverbaalne näib olevat üks tuletis: ettsigo
'otsing' /VKG 19/.

Adjektiiv:

ainago 'ainuke, ainus' mikä annad, mikä avitap
poigeme ainagome 'mis annad, mida aitad poja-
le ainukesele' /VL 35/.

Viimane sõna on ka umbmäärase asesõna jeka ainago
'igauks' koostisosaks /VM 74/.

e sõnas autšige võib olla ga- ~ jä-sufiksiga se-
gunemise tulemus.

Mitmed ülaltoodud näidetest võivad pärineda varasemast η ko-sufiksist /vt.lk. 50 /.

Sufiksit -go ei esine teistes läänemeresoome keeltes. Soome keeles kasutatakse selle asemel enamasti

nko-sufiksist:

ülänko 'üleng, kõrgendik' alanko 'alang' /SKRK 158/;

eesti ja vepsa keeles -ng, vrd.e alang, leping; vps

varang 'aletuli', alang 'madalik' /NVTVK 9/.

- hain

Sufiks on juhuslik laen isuri keelest ja esineb vaid ühes näites:

alahaized eli keumais kehtšiloištšülä 'alumine

'ala/ oli kolmas /osa/ Koskolovo külast' /KKI Mati/.

Vrd. is varahaine 'varajane' alahaissita 'alumisi'

ülähäiset 'ülemised' /NTIK 13/.

- i

Vanasti-sufiksist, mille vasteid ulatub samojeedi keelteni,¹ on vadja keeles suhteliselt vähe näiteid

säilinud. Vrd. sm maiti 'niisk', neiti 'neiu', murd.

ämmi 'vanaema' /SKRK 112/; isuri keeles esineb -i

ainult liitsõnades ja liitsufiksites: söömikraamia

'sööki /part./', tarvikraamia 'tarvisminevat kraami'

/NTIK 16/. Tänapäeva i-sufiks sisaldab õieti nii algse

tüvevokaali kui ka sufiksi -i.² Vepsa keeles on see

tüvevokaal säilinud, kuigi muutunud kujul: kägoi 'kägu'

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 113.

² Samas.

/vrd. sm käki; NVTVK 7/.

Näiteid vadja keelest:

enni 'emake' /KKI; vrd. enne/;

kuappi 'kulp' /KKI/;

mämmi 'teat. rukkijahu toit' /VKÄH 33 Jõe/;

näppi 'näpp' /KKI/;

velli 'veli' /VM 58/.

Adjektiivid on algselt olnud mõnede liitsõnade täiendsõnad, näit. vdj setitiä 'sõjatee' /VL 17/; vrd. sm iki vanha 'igivana', murd. lehmivasikka 'lehmavasikas' /SKRK 113/. Soome murretest laenatud on järgmised vadja keele kirjapanekutes leiduvad i-tuletised: käki 'kägu' kärkki '/kuuse/ käbi', haukki-pala 'suutäis' /KKI/. i-lõpu on läänemeresoome keeltes omandanud ka paljud laensõnad, mis algkeeles on olnud enamasti konsonantlõpulised: /vene keelest: / sirppi 'sirp', vn. ceпn, suppi 'supp', vn. cyп, pikki 'piik', vn. пика; /Skandi-naaviast: / kori 'küna, mold', mautši 'mauk, sool'.

i-tuletiste tähendus on deminutiivne või possessiivne /adjektiivides/.

-ia ~ -io

Soome keeles on substantiive tuletav sufiks -io ~ -iö, mille päritolu ei ole päris selge. Igal juhul kuulub ta sekundaarsete sufiksitate hulka ning on L. Hakulise arva-tes tekkinud soome keele iseseisva arengu ajal või äärmisel juhul läänemeresoome aluskeele hilisel perioodil.¹

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 139 - 141.

Ka vadja keeles leidub mõningaid io-tuletisi, enamasti on need samad, mis esinevad soome keeleski. Need näivad olevat laenatud kohalikest soome murretest. Üksikuis sõnades esineb vadja keeles -io asemel -ia /-ja/ nagu soome murreteski.

astia 'astja, nõu' /KKI Mati/;

kabja 'kabi' /KKI: sm.kavio/;

kahja 'leivamõhk' /KKI/;

lapja ~ lapia 'labidas, laba' /KKI; sm.lapio/;

lait'o ~ laitjo 'regi' /KKI/;

vainio 'vain' /KKI Jõe/.

io-element on laenu andnud keelest järgmistes sõnades: kal'l'o 'kalju' /VKN 22/, raunio 'vare' /MVK 181/. Mõlemad on germaani laenud ning esinevad ka soome keeles.

-iain/e/ ~ -iäin/e/

Sufiksi abil tuletatakse substantiive ja adjektiive.

Substantiive:

äpiain: äpiainè 'ühest puust /haavast/ tehtud vene' /KKI Luu/;

iitiäine 'sookask' /MVK 169/;

rautiaine '200l. võsaraat' /MVK 181/;

suhojaista 'peigmeest' /WE 222/;

üpiäine 'öökull' /KKI Lii/;

väpsiaine 'vapsik' /MVK 186/.

Adjektiive:

armijaine ~ armiaian 'armas' /KKI/;

Hilisemad laenud soome murretest on kerkiäin 'kops' /KKI Jõe/ ja pekkiäinen 'pakk' /MVK 178/. iain-tuletiste hulka on hiljem siirdunud ka takkiain 'takjas' /KKI Jõe; tüvi balti laen/.

Vrd. sm. hikiäinen 'sookask', murd. harviainen 'haruldane' /SKRK 136/. L. Hakulise järgi on denominaalsed tuletised tekkinud vastavate deverbaalsete analoogial¹ /vt.lk. 85/.

-iaz ~ -iäz

Selle sufiksi tuletisi leidub vaid üksikuid:

hüpiäz: hüpiä 'öökull: öökulli' /KKI Jõe/;

nättšiaz 'takjas' /KKI Itš/:

vahtšiaz 'vaskuss' /KKÄH 201/:

-iaz ~ -iäz-tuletiste rühma on siirdunud ka mõned laensõnad, vrd. takkiiaz 'takjas' /tüvi balti laen/ kupias /MV 301, tüvi vn laen/, tšüntteliäz 'küünal' /vrd. mn kyndill SKES 255/. Lahus tuleb siit hoida altiaz 'haldjas' ja angeriaz 'angerjas', mille lõpuaines on algkeelest; vrd. germ. halðiaz /SKES 52/, leedu ungurỹs 'angerjas' /samas 19/.

Ka need tuletised on tekkinud deverbaalsete iaz- /<jas-/ tuletiste analoogial.¹ Vrd. sm. monias 'mõni', vuotias 'aastane', poikias 'pesakond' /SKRK 137/; e valkjas, hiirjas.

/Vt. deverbaalne -iaz ~ -iäz lk. 86 /.

1

L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 137.

-/i/kka

Sufiksi abil tuletatavad substantiive võib jaotada mitmesse rühma.

Loomade ja muude elusolendite nimetused:

ahvakka 'ahven' /KKI/;

elookka 'elanik' /KKI/;

itiikka:itikeo 'putukas; putukad' /KKI Luu/;

käsiikka: käsikao 'kaasitaja; kaasitajad' /KKI/;

latiikka 'latikas' /KKI/;

nuoriikka 'noorik' /VL 15/;

peniikka 'kutsikas' /VKÄH 191/;

Taimenimed:

jalaakka 'jalakas' /KKI Kukk/;

jöomuikka: jöomukä 'sinikas; sinika' /KKI/;

musiikka 'mustikas' /VKG 126/;

palookka 'palukas' /KKI/.

Muid:

jamaakka 'hapupiim' /KKI Luu/;

käliikka 'leivapätsike' /KKI Luu/;

kadikka 'kaigas, malakas' /KKI/;

kanniikka 'kannikas' /KKI/;

kuriikka 'kurikas' /VKÄH 184/;

n'apuikka 'vistrik' /VKÄH 188/;

paaliikka 'pesukurikas' /VHT 55/.

Adjektiive esineb vähe:

härikka 'haruline' /KKI/;

ahäikka 'aher' /KKI/;

karmekke 'kibekas' /KKI/;

mahäikka 'aher' /KKI/ < maho.

Paljudes kka-lõpulistes laensõnades on k-element juba laenu andnud keelest. Vene keelest on tulnud starikka 'vanamees', kušakka 'vöö, rihm', durakka 'loll', harmakka 'kuub' 'alõõs', lužikka 'lusikas' jne. /vrd.vn старик, кушак, дурак, армяк, ложка, id./

Substantiivsete tuletiste tähendus on sageli deminutiivne, adjektiividel aga moderatiivne /vrd.näiteks karmekke/. See ongi vana deminutiivsufiks, mis ulatub tagasi uurali aluskeelde.¹ -kka ees olev i ei ole algsest sufiksisse kuulunud, vaid on pärit juursõna tüvest.

Sufiks esineb kõigis läänemeresoome keeltes. Vrd. sm vasikka 'vasikas', penikka 'noor koer'; is silmukka 'kõrv, sang'; krj peä-kullukka 'pealuu'; e vasiikkas, mustiikkas /PUA 360/.

-/i/kke

Vadja keeles on läänemeresoome algupärane -e, samuti diftong *-ei esimesest silbist kaugemal säilinud. Tänapäeva /i/kke-sufiks on pärit kas *kkei-, *kkoi- või *kka- liitest. Nimelt on vadja keeles sageli järgsilpides $a > e^2$, samuti on *oi- ja *ei- diftongid ilmselt segunenud /osalt naaberkeelte mõjul/.³ Käesolevas töös on toodud kolme funktsioonilt väga lähedase sufiksi -/i/kka /vt.lk.19/, -/i/kke ja -/i/kko /vt.lk.21/ tuletised nii, nagu nad esinevad tänapäeva keelepruugis. Raske, paljudel juhtudel võimatugi on kindlaks teha, missugusele algsele kujule

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936. 359 jj.

² L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 138.

³ Samas, 165.

nad tagasi lähevad. Eriti puudutab see just /i/kke-tuletisi. Allpool toodavate näidete hulgas on kindlasti palju neid, milles -e on sekundaarne. Kahtlemata aga leidub ka algupäraseid /i/kke-lõpulisid sõnu.

Tuletiste hulgas leidub koduloomade nimesid, muude elusolendite, majapidamistarvete jms. nimetusi:

ärikke 'peeruhoidja' /KKI/;

jūrikke 'juurikas' /KKI/;

kāzikke 'kaasitaja' /VKÄH 182/;

kannikke 'kannikas' /VKÄH 182/;

mäkke 'maarooste' /KKI/;

musikke 'Mustik' /lehma nimi; KKI/;

nāpikke 'napake' / < nappa 'napp'; VKG 126/;

nōrikke 'pruut, noorik' / < nori 'noor'; VKG 126/;

pōlikke 'poolik' /VKÄH 192/;

ummikke 'naiste jakk' /KKI/;

tšiuutikke 'särgike' /VKG 126/ < tšiuutto 'särk';

val'l'ikke 'valge lehma nimi' /VKÄH 201/.

Tuletiste tähendus on deminutiivne. Tegelikult ongi see ühendatav deminutiivsufiksiga -/i/kko. Mõlemad pärinevad *-kkoi ~ *-kkei /<-kka + -i/.¹

-/i/kko

-/i/kko on vadja keeles väga produktiivne sufiks, mis tuletab substantiive ja adjektiive. Tuletiste tähendus on enamasti deminutiivne, vahel ka possessiivne. Tuletisi on võimalik jaotada rühmadesse.

¹ T. Lehtisalo. Über die primären Uralischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 361.

Rühma märkivaid sõnu:

arvikko 'harvik' /KKI Luu/;

lepikko 'lepik' /KKI/;

küszikko 'kuusik' /KKI/;

pähtšenikko 'pähklimets' /VL 24/;

tšivikko 'kivik, kari' /VKN 53/;

Kohta märkivaid ja kohanimesisid:

alakko 'madal koht, ka kohanimena' /KKI Luu/;

avvakko 'auklik koht' /KKI Ra/;

kazikko 'kaasik' /KKI/;

livikko 'liivik' /KKI/;

sannikole 'rabale' /VKN 28/;

Koduloomade nimesid:

laukko 'Lauk' /KKI/;

musikko 'Mustik' /KKI/;

sinikko 'Sinik' /MVK 182/;

Sugulust väljendavaid deminutiive:

ennekko 'emake' /Suomi 107 : 4, 39/;

naizikko 'naisuke, naine' /VM 11/;

tüttärikko 'tüdrukuke' /VL 23/;

veikko 'vennake, veli' /KKI/;

Naissoost isikut tähistavaid sõnu:

karjakko 'näisskarjus, isurlanna' /KKI/;

lidnakko: lidnakod 'linnanaine' /Mati/;

sõmemäkkko 'soomlanna' /Mati/;

tattarikko 'tatarlanna' /VL 23/;

tätäjikko 'naisteadja, -tark' /VKÄH 112/;

vad'd'akko 'vadjalanna' /KKI/;

venakko 'venelanna' /WGr 9/;

virakko 'eestlanna' /WGr 10/;

Vastavate meessoost /mõnikord ka naissoost/
isikute tähistamiseks kasutatakse sufiksit -lain~-lain
/vt.lk.36/. Vrd. isuri -kkoi, mida kasutatakse samuti
naisisikute tähistamiseks: linnakkoi 'linnanaine',
venakkoi 'venelanna' /ID 121/. Vadja keeles on sufik-
si see funktsioon ilmselt isuri keele mõjul tekkinud.

Muid deminutiivse või possessiivse tähendusega
substantiive:

akanikko 'aganik' /KKI Luu/;

lapakko 'labakinnas' /VKÄH 185/;

lännikko 'lännik' /VM 24/;

marjakko 'marjake' /meelitusnimena/ /KKI/;

nel'dikko 'veerand' /KKI/;

puikko 'puupind, sukavarras' /VL 33/;

sõlikko 'soolikas' /VKN 32/;

sükko 'suke' /VL 37/;

varzikko 'säärсаabas' /KKI/;

ämärikko 'hämarik' /VKN 30/;

ühesmikko 'üheksa' /kaardimängus/ /KKI Luu/.

Adjektiive on üksikuid:

kamalikko 'inetu' /KKI Luu/;

komkikko 'mätlik, konarlik' /KKI/.

Sufiksi varasem kuju on *-kkoi < *-kka + i. Vasted ula-
tuvad tagasi urali aluskeeleni.¹ Tuletistel on de-
minutiivne tähendus hästi säilinud, see on palju tu-
gevam kui samatähendusliku kka-sufiksi tuletistel.
Deminutiivset tähendust ei ole rühma ja kohta märki-
vatel sõnadel. L. Hakulinen arvab, et need võivad

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ablei-
tungssuffixe. Helsinki 1936, 360 jj.

pärineda ka-liitest, milles o hiljem a välja tõrjus.¹

Sufiks ei allu vadja keeles vokaalharmooniale, sest vadja keeles ei esine ö järgsilpides.²

-/i/n : -/i/ze- ~ -/i/ze-

Sufiksi varasem kuju on olnud -inen.³ Tuletiste tähendus on deminutiivne, mis vadja keeles on praeguseni hästi tunda, eriti rahvaluule tekstides esinevais substantiivides.

Substantiive:

alain 'labakinnas' /KKI/;

ehsain 'oksake' /KKI/;

kanaine 'kanake' /VL 46/;

kevain: kevaizē 'kuivik: kuiviku' /KKI Luu/;

kerpene 'nõges' /KKI/;

lankoizeni 'mu languke' /VL 54/;

laven ~ lavein 'lavats' /KKI/;

min'jane 'miniake' /KKI/;

pakain 'pakane' /KKI Lii/;

palaisep 'palakesed' /VL 52/;

poikain 'poisike' /KKI/;

tšärpän 'kärbes' /Mati/.

Adjektiive:

kahsärain 'kaheharuline' /VKN 59/;

¹ E. Hakulinen. Suomenikielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 145.

² P. Ariste. Vadja keele grammatika. Tartu 1948, 9.

³ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 115.

ehtoin 'kallis' /KKI Kõ/;

emäizē 'emapoolse', vellä tehtü, tšäsipūt.

tšälü emäizē 'velle tehtud, käsipuud

emapoolse käli /tehtud/' /VL 51/;

entine 'endine' /VL 43/;

katagein 'kadakane' /VKÄH 182/;

kuivane 'kõhn' /KKI Luu/;

mataaine 'madalake' /VL 40/;

miltine 'milline' /VM 16/;

puin 'puine, puust' /VHT 29/;

punanõ 'punane' /VHT 54/;

vassen 'vastne' /VM 21/;

vihaine 'vihane' /VL 63/;

yhteine 'ühesugune' /VHT 40/.

in-sufiksiga tuletatakse ka üks järgarv:

tein 'teine' /KKI; vrd. sm tuo/.

Mitmeid tuletisi kasutatakse nii substantiividena

kui ka adjektiividena, näit. vaivane 'vaeslaps, vaevane' /VHT 30/, kanaine 'kanake' ja kanaine tedre 'tedrekana'.

Luuditsast on üles kirjutatud tuletisi, milles sufix esineb -in/e/ kujul: autšin 'haugirikas', itšine 'põline', tugev', alapõlin 'alapoolne'. See on isuri keele mõju. Viimases on käsitletava sufixi i sageli pikenenud, kui n järel olev e on kadunud.

i puudumine n ees on hilisema arengu tulemus /rõhutus silbis on diftong võinud lüheneda/. Seda nähtust esineb ka isuri ja soome keeles, eesti keeles

on see seaduspärane.

-/i/n võib liituda ka vene laensõnadele, vrd.

šolkazed, ratussemed 'siidised ratsmed' /VM 16; vn
уелк 'siid'/.

Sufiksi päritolu kohta on mitmesuguseid arvamusi.

L. Hakulinen peab seda pärinevaks läänemeresoome alus-
keelest, kus on liitunud kaks erinevat sufiksit: ain-
suse nominatiivi -nen, teistesse käännetesse -itse ~ -ize.¹

Viimase vasteid arvatakse esinevat kaugemates sugulas-
keelteski.² nen-ainest aga on võimalik siduda denomi-
naalse nan-sufiksiga /<*-n'/.³

Vadja keeles esineb tänapäevalgi obliikvakään-
deis -/i/tse- nagu eesti murreteski. Eesti kirjakeeles,
soome ja isuri keeles on algupärasem -/i/tse säilinud
ainult paaris /kõigile neile keeltele ühises/ sõnas:

suitsed, päitsed, õitsil. Vrd. vdj ае_тсе 'labakin-
dad' /KKI Luu, 1961/, tühjätset 'vöökoht' /MVK 185/,

keüttsad 'kollased' /<keüttsad, KKI Luu/,

sõlatse 'soolase' /KKI/ suiitstia 'suiitsetega' päitstia
'päitsetega' /VL 36/.

*inen-sufiksist tuleb lahus hoida *hinen-sufiksist.⁴

Soome keeles on mõlemad säilinud eeltoodud kujul, ainult
üksikjuhtudel on hinen-sufiksist h kadunud. Teistes keel-
tes on h kadu üldine, seepärast on tänapäeval raske

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1961, 115.

² J. Györke. Die Wortbildungslehre des Uralischen. Tartu
1935, 60.

³ T. Lehtisalo. Über die primären uralischen Ableitungs-
suffixe. Helsinki 1936, 133 jj.

⁴ E.A. Tunkelo. Nomineista, joissa johtimena on -hinen.
Virittäjä 1930 nr.3, 370jj.

õelda, missugused tuletised kuuluvad kumbagi rühma. Järgelikult võib ülaltoodud vadja näidetes leiduda ka algseid hinentuletisi.

Vadja keeles on sufiksil veel üks omapärane joon: i asemel esineb nimetavas -ne ees sageli d, mis jääb samaks ka obliikvakäändeis. Niisuguseid kirjapanekuid on ainult möödunud sajandist:

aledne 'hale, kurb' /NVK 3 Jõe/ pro alein;
rohô-karwadnê 'rohuvärvi' /WGr 148/ pro
rohokarvaine;

kultadzia 'kuldseid' /WGr 109/ pro kuatain;
kuataizia;

ladwadset umalatt 'ladvahumalad' /WGr 104/
pro ladvaized;

punadne 'punane' /WGr 146/ pro punain;
sôladnê 'soolane' /WGr 151/ pro sôlain;
tšülädne naine 'külänaine' /VR 772/
pro tšüläine naine.

d võib olla nominatiivi siirdunud teiste käänete analoogial -itse-vormist. Sel juhul on aga raske seletada, miks ta hiljem jälle uuesti kadus - käesoleval sajandil ei ole selliseid vorme kirja pandud.

Võimalik, et neis vadja näidetes tulevad esile läänemeresoome aluskeelest pärinevad afrikkadi vaheldussuhted, nii nagu see ne-noomeneis esineb eesti keele võru murdes. Viimases ts : Dz /pearõhulise silbi järel/ ja ts : Dz /rõhutu silbi järel/.¹

¹ H. Viires. seitse vaheldus eesti ne-adjektiivides. Emakeele Seltsi Aastaraamat VII 1961, 31-53.

Vrd. Hel niisku taolidze 'lühiku taolised', Röp
katte jaõledze 'kahejaolised' /ESA VII 45/.

Nominatiivi d võis^{olla} vadja keeles säilinud ka lääne-
meresoome aluskeelest, kus sufiksitate -nen ja -itse
liitumise puhul jäi t-element ka nominatiivi. Vä-
hemalt võis see mõnes aluskeele murdes nii olla.

Vadja keeles on algne nt silbi lõpus hää-
liku ees muutunud d-ks /tn>dn.¹

-intima ~ -intimä

Selle sufiksi tuletised on enamikus läänemere-
soome keeltes samad. Vrd. vdj:

emintimä 'võõrasema' /VM 22/;

isintimä 'võõrasisa' /VM 97/;

pojintima 'võõraspoeg' /VKÄH 95/;

sm emintimä, isintimä, pojintima, tytintimä 'võõras-
tütar, tütrend'.

Vadja keeles on need sõnad hilisemad laenud,
sest häälikuseaduslik on rõhutus silbis nt > t.²

-ja

Kasutatud materjalides leidus vaid üks denomi-
naalne tuletis:

apaja 'abajas, väike laht, soine paik' /VKN 51/.

Selle tuletise päritolu on üldse ebaselge, pole
teada, kas see algselt on olnudki -ja-line.³ Sõna

¹ L. Kettunen. Votjan kielen äännehistoria. Helsinki
1930, 32 - 33.

² Samas 95.

³ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 116.

on läänemeresoome keeltes ühine, vaste esineb ka lapi keeles /SKES 20/.

Tähenduselt on ja-lõpulised kohta märkivad tuletised, nende seas ka apaja, küll ühendavad ^{ta} ~~de~~verbaalse ja-~jä -/<^{*}i/ sufiksi teise, nähtavasti väga vana tähendusega. Vrd. krj viruja puu 'lamav puu' /PUA 62/ e hauduja kana. Sel juhul tuleks oletada, et vähemalt osa taoliste tuletiste juursõnadeks on olnud mingid praegu tundmatud verbid. Teine osa võib olla analoogia põhjal tekkinud.

-ka ~ -kä ~ -a ~ -ä

Sufiks esineb tänapäeval vaid üksikuis pronoomeneis, mis on ühised soome ja teiste lähemate sugulaskeeltega:

jeka 'iga' /VKG 67/;

mikä 'mis' /VKG 66/;

tšenka 'kes' /VKG 66/;

samuti mäarsõnas kukali 'kustkaudu' /MVK 172/.

Sama sufiks on ka liitsufiksi -tšälein /<^{*}käläinen <^{*}kä +^{*}-läinen, vt.lk.36/ osaks sõnades

sitšälein 'siinne'/inimene/;

tätšälein 'sealne' /VKG 125/.

*k vaste kinnises silbis on olnud *ɣ, mis vadja keeles eesvokaali ees on kadunud.^{1*}ɣ on esinenud järgmistes mäarsõnades:

tällä /< ^{*} täpällä/ 'siin', tältä 'siit';

siällä /< ^{*} siyällä/ 'seal', siältä 'sealt' /KKI/.

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 54.

Sufiksil on vasteid samojeedi keelteni.¹

-kaz ~ -kez: -kkā-

Sufiks esineb kõigis läänemeresoome keeltes, vasteid on ka lapi keeles.² Vadja keeles on sufiks ikka tagavokaalne, enamikus teistes keeltes allub ta vokaalharmooniale. Vrd. sm iäkäs 'eakas' juurikas 'juurikas' /SKRK 142/; is leiväkäs 'leivarikas' /FÄT 193/ vālaGāz 'valge' /FÄT 47/; vps händäkāz 'hunt' /PUA 374/, e kalakas 'kalarikas' /PUA 374/.

Tuletiste tähendus on enamasti possessiivne. Substantiividest tuletatakse vadja keeles kõige sa-
gedamini taimenimesid:

jevikaz 'jõhvikas' /KKI/;

jōmukez: jōmukkā 'sinikas: sinika' /KKI/;

māzikaz 'maasikas' /VL 26/;

puupukaz 'jõenupp' /VHT 45/;

tōmikaz 'toomingas' /KKI/;

Muid substantiive:

elovakaz 'elukas' /Mati/;

kadikaz: kadikkād 'kaigas: kaikad' /KKI Luu/;

lapikaz 'labakinnas' /KKI Lii/;

mutukaz 'putukas' /VKÄH 188/;

sermikkād 'sõrmkindad' /VM 16/.

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 392.

² L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 143.

Adjektiivide /osutavad selle rohkust või sellega varustatust, mida põhisoona näitab/:

argõkaz 'argipäevane /söök/' /MVK 167/;

aukokaz 'auklik' /Mati/;

ehsikas: ehsikkā 'okslük: oksliku' /KKI Its/;

ennekkān päivād 'õnnelikud päevad' /Mati/;

janokez 'janune' /KKI Luu/;

jutukaz 'jutukas' /KKI/;

kalakez 'kalarikas' /KKI, Jõe/;

liukaz 'libe' /KKI Luu/;

mutikaz 'mudane' /VM 21/;

rõjakas süä 'roojakas süda' /Mati/;

tulekaz 'tuline, hõõguv' /KKI Mati/;

tuzakaz 'tusane, murelik' /VL 64/;

verekaz 'verine' /VM 46/;

veimakaz 'võimas' /VKÄH 202/.

Juursõnaks on omadussõna vaid ühes näites:

tõnekez 'toorevõitu' /KKI, Tsv, moderatiivne täh./.

Algselt on sufiksi abil tuletatudki adjektiive,¹

hiljem on neid hakatud kasutama substantiividena. Mitmeid tuletisi kasutatakse tänapäevalgi nii adjektiividena kui ka substantiividena:

umalikaz 'jooonu, jooonu' /vt.lk. 41/;

jumalikaz 'püha' /KKI/.

kaz-sufiksiga on ka üks umbmäärane asesõna:

menikaz 'mõni' /KKI/.

Sufiks võib liituda ka laensõnadele:

žārukaz: žārukkān 'kuum; kuumad' /KKI Pm/;

vn жара 'kuumus' /.

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 370 jj.

k-element pärineb laenu andnud keelest paljudes laensõnades, näiteks kazakaz 'kasakas' kopeikaz 'kopicas' /vrd. vn ka3ak, koneūka/.

Sufiksi koostis on -kka /vt.lk.49/ + -s /vt.lk.61/.....

-kkein

Sufiks on vadja keeles ikka tagavokaalne, soome ja isuri keeles allub ta seevastu vokaalharmooniale. Rahvaluule tekstides ja vanemates kirjapanekutes esineb sufiks veel kkain/e/-kujulisena /<*-kkainen/, See ongi läänemeresoome keeltes üldtuntud liitsufiks, mille koostisosad on -kka + -inen¹, vdj -kka /vt.lk.49/ + -in /vt.lk.24/. Tuletiste tähendus on kõigis keeltes deminutiivne. Vadja keeles on tuletiste hulgas taimenimesid:

lillikkain 'lillakas, Rubus saxatilis' /ESA III/;

kazikkaizē 'kasteheina' /gen./, /VL 40/;

māzikkein 'maasikas' /KKI/;

mussikkaine 'mustikas' /KKI Itš/;

peatikkaine 'nõges' /KKI Itš/;

muid deminutiivseid substantiive:

etsukkein 'otsake' /VM 73/;

jarvukkein 'järveke' /VKÄH 180/;

lahzukkõiziilõõ 'lapsukestele' /VHT 19/;

maoqkein 'maoke, uss' /VKÄH 187/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 142.

marjukkein 'marjake' /KKI Luu/;

pezükkeine 'pesake' /VL 13/;

pojokkõin 'pojake' /VHT 35/;

rätikkõin 'rätike' /VHT 31/;

servikkein 'servake, ääreke' /KKI/;

tütökkeize 'tüdrukukese' /VM 96/;

adjektiivne /täendus enamasti posesiivne, modera-
tiivne või ka deminutiivne/:

ahtikkein 'ahtakene, ahtavõitu' /KKI/;

ehukkein 'õhuke' /KKI Pum/;

harvokkein 'hõre' /KKI Jõe/;

лад'd'ukkein 'laiune' /KKI Tsv/;

lühukkein 'lühike' /KKI/;

nõrikkeine 'noorukene' /VL 46/;

rõsekaisi 'roostesi' /KKI/;

surukkain 'kurb, murelik' /VL 41/;

sūrukkein 'suuruke' /KKI Tsv/;

tervakkaisika 'tõrvaste/halgudega' /VL 6/;

tulekkain 'tuline' /KKI Kõ/;

umbmäärane asesõna

menikkain 'mõni' , vrd. menikaz,

Vene keelest laenatud tüvele /seejuures erand-
likult konsonanttüvele/ on sufiks liitunud sõnas

молотskaine 'tubli' /NVK 134; vene молодца +/k/kaine/.

k-element on venekeelsest juursõnast tuletises

rättsükkain 'mingi vaskehe' /KKI; vn. рядчики /.

Vene keele mõju paistab veel silma tuletises

tüh'iekkein 'tühjake' /vrd. vn пустынький; KKI Tsv./.

Deminutiivsufiksile rohkem kasutamist vadjaa keeles näib mõningatel juhtudel üldse olevat mõjutanud vene kõnekeel /vrd. veel лад'd'ukkein, sūrukkein/.

Sama nähtus, mis in-sufiksi puhulgi, esineb ka siin: i asemel võib sufiksis vanemais tekstides olla d /vt.lk.27/: jäi õnökkadzehsi, s'to 'b enäpi wõi c'äwä 'jäi kõhnaks, nii et enam ei või käia' /WGr 112/.

Soome keeles vastab sellele sufiksile -kainen ~ -käinen. Ta on vähem produktiivne kui vadjaa vaste: kaunokainen 'kaunikene', lyhykäinen 'lühike', lapsukainen 'lapsuke' /SKRK 141/.

Isuri keeles seevastu on sufiks üsna produktiivne - umbes nagu vadjaa keeleski. Tal on ka sama kuju, kuid allub vokaalharmooniale: marjukkain 'marjake' /FÄT 125/, poldikkain 'nõges' /FÄT 175/, tütökkäin 'tüdrukuke' /LK I 7/.

-la ~ -lä ~ -l

Sufiksi abil tuletatakse kohta märkivaid substantiive:

etelä 'edel' /ilmakaar/ /KKI Luu/;

manala 'manala' /KKI Katt/;

rohkesti kohanimed:

harakkala, kaibala, karjala, kervettula,

kurkola, lempola, pihlala, pummala, rättelä, savvokala,

soikkola, suteja, varpola;

töö- ja majapidamisriistade nimetusi:

ahila 'ahel' /VKÄH 176/;

pettšele 'petkel' /VKÄH 191/;

ripilä 'roop' /VM 103/;

muid substantiive:

ēhkaled 'ohakad' /MV 285/;

jumal/a/ 'jumal' /KKI; vrd. md jumo/;

kuhila 'kuhil' /VM 56/;

kukkuila 'kukal' /KKI/;

räpä/ä/ 'räbal' /KKI/;

sammal 'sammal' /KKI/;

čämmäl 'kämmal' /KKI/;

tšütšäle 'tuletukk' /KKI Pum/;

tšünel 'pisar' /KKI Katt/.

Adjektiive:

ejeila 'vile, hõre riie' /KKI Pum/;

ihale: ihalat 'kaunis' /KKI/;

kamala 'inetu, jäme' /KKI Luu/;

katala 'paha, halb' /WGr 128/;

matalad 'madalad' /VKN 60/;

vetelä 'vedel' /VKÄH 202/.

l-aines on laenu andnud keelest järgmistes tule-
tistes: umala 'humal' kattila 'katel; kavala 'kaval',
Kgerm./¹, karala 'mähe' /< balti/.

Sufiks esineb kõigis läänemeresoome keeltes:

sm takala 'tagaosa, tagala' uud. kahvila 'kohvik',

käpäälä 'käpp', ovela 'salakaval, õel' /SKRK 119/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 120.

is käppälä 'käpp' /IKG 15/, ihalat 'imeilusad' /NTIK 41/;
vps ~~be~~bea 'look', samaa 'sammal', madaa 'madal' /NVTVK 33/.

L. Hakulise järgi on see vana uurali aluskeelde ulatuv deminutiivsufiks, mis hiljem on omandanud paika märkiva funktsiooni: l-ainest on ühendatud väliskohakäänete sama ainesega.¹ ela~lä~l on kõrvuti esinevad juba läänemeresoome aluskeeles.

-lain/e/ ~ -län/e/¹

Substantiivseid tuletisi võib jaotada mitmesse rühma.

Lindude ja loomade nimed:

börölän 'sitikas' /KKI Luu/;

hüpülän 'öökull' /KKI/;

kurpa-matolän 'konnakulles' /KKI/;

pääzgolänö 'pääsuke' /VHT 45/;

särtšilän 'särg' /KKI/;

čimolänö 'mesilane' /VHT 45/;

tšühkülänine 'tuvi' /KKI/;

örölän 'herilane' /VKÄH 204/.

Isikut tähendavad:

apilänine 'abiline' /KKI/;

metshantialän 'metshaldjas' /KKI; tüvi germ.laen/

keräläized 'kerjused' /VKH 51/;

matkajaised 'matkajad, rändajad' /VL 47/;

paholän 'vanakuri' /VM 101/;

sukulän 'sugulane' /Mati/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 119-120.

sütälain 'süüdlane' /VKN 30/;

töläin 'sulane' /KKI Luu/;

uniaine 'unes viibija' /KKI Luu/.

Isikut rahvuse või elukoha järgi:

ēstälaine 'eestlane' /KKI/;

emalain 'oma inimene' /VKÄH 179/;

ilolaine 'Illolt pärit' /VL 15/;

kalmolain 'kalmuline' /VKN 35/;

karjalain 'isur' /KKI/;

vēramälain 'võõra maalane' /KKI/;

nurmelain 'nurmehaldjas' /KKI/;

lidnalaine 'linlane' /KKI/;

orkolaised 'Jõepära vadjalased' /KKI Mati/;

saunalain 'saunik' /KKI Tsv/;

suomalain 'soomlane' /KKI/;

venälain /venelane/ /KKI/.

/Vrd. naisisikut tähistavad sufiksit - /i/kko lk.22/.

Muid /tähendus deminutiivne/:

pīrgolaine 'pirukas' /KKI Mati/;

munā valkulain 'munavalge' /KKI Luu/.

Adjektiive on üksikuid:

avelain 'lahtine' /KKI/;

kehtilaine inehmine 'otsekohene inimene' /KKI Its/;

rikkiläised 'katkised' /VM 17/;

täütälain 'rahuldatud' /VM 83/.

-lain/e/ ~ -läin/e/ on liitsufiks. Koostis on -la ~

-lä /vt.lk. 34 / + -in /vt.lk.24/. Algne kuju on

*-lainen ~ *-läinen, mis on säilinud soome keeles. Su-

fiks esineb kõigis läänemeresoome keeltes.¹

-lain ~ -läin II

Sufiksi abil tuletatakse vaid adjektiive, mille põhisõnadeks on pronoomenid, numeraalid või adjektiivid.

kahõllaist 'kahesugust' /VHT 18/;

keike~~l~~lain/e/ ~ keike~~l~~läjein 'igasugune' /KKI/;

men~~e~~läizep 'mitmesugused' /VM 14/;

teize~~l~~lain 'teistsugune' /KKI Ra/;

tšehsläiset sūrimep 'keskmise suurusega tangud'
/KKI/;

ühteläine ~ ühe~~l~~ain 'ühesugune, üksluine'

/KKI Luu/;

ühessäme~~l~~läizep 'üheksat liiki' /VL 59/.

Soome keeles vastab sellele sufiksile -lainen ~ -läinen, mis L. Hakulise järgi on inen-tuletis sõnast laji 'liik' /< rootsi slag 'laad, liik'/.² See on ka tõenäoline, kuigi selles on kaheldud.³

Kahtluseks on andnud alust L. Hakulise väide, et laji on hiline rootsi laen soome keeles. Järjekult ei saaks nagu selle sõnaga ühendada vastavaid tuletisi isuri, vadja ja ka eesti keeles /murd./.

L. Hakulise teooria kasuks räägivad siiski väga ilmekalt niisugused vormid, nagu vdj keike~~l~~läjein

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 147.

² Samas.

³ M. Norvik. Noomenite tuletussufiksids isuri keeles. Diplomitöö. Tartu 1956, 45.

'igasugune' /KKI Luu/, is erilaajain 'erisugune'
/IKG 48/, kaiGellājain 'igasugune' /FÄT 106/. Tuleb
vaid arvata, et laenamaine on varasem, kui Hakulinen
väidab. Liiga kunstlik ja põhjendamata on M.Norviku
oletus, et sufiksi koostis võiks olla -la +--ja +--inen.¹

-laz

Sufiksiga -laz on vадja keeles vaid üksikuid
sõnu, mis esinevad tavaliselt ka la-sufiksiga:

ahilaz 'ahel' /VM 55/;

kuhilaz 'kuhilas' /W Spr 7/.

Koostis ongi -la /vt.lk.34/ + -s /vt.lk.61/.²

Vrd. sm potilas 'haige, põdeja' vuolas 'voolas'

/SKRK 147/; is kuilas 'kuhilas' /ID 21/.

-li

-li on liitsufiks, mille koostis on -l /vt.lk.34/
+ -i /vt.lk.15/.³

Näiteid vадja keelest:

kuruli 'vasakukäeline' /vrd kurga 'vasak'/;

niveli 'liiges' /KKI/;

rahtuli 'kõrkjas' /KKI Luu/.

Leidub ka üks adjektiiv: pitkuli 'piklik' /KKI Luu/.

¹ M. Norvik. Noomenite tuletussufiksид isuri keeles.
Diplomitöö. Tartu 1956, 45.

² L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 148.

³ Samas, 149.

-likaz ~ -likāz

Sufiksit esineb vaid mõnes sõnas. Need on adjektiivid peale ühe, mis aga on ilmselt algselt samuti olnud adjektiiv;

nätšilikāz 'takjas' /KKI Itš/;

naizelikaz mēz 'naisemees' /KKI Luu/;

unilikaz 'unimüts, alati unine' /KKI Luu/;

veimelikez 'tugev' tšen on veimelikaz, senekā elā

neiz veittēma 'kes on tugev, sellega ära hakka

võitlema' /KKI Lii/.

Sufiks esineb sagedamini isuri keeles, kus tema abil tuletatakse samuti adjektiive: häveligās /häbelik',
onneligas 'õnnelik', sobeligas 'leplik' /ID 122/.

M. Norviku järgi on isuri -liGaz ~ -liGāz < -lik +
+-kaz ~ -kāz; lik-elementi võib võrrelda eesti likko-
lõpuliste sõnadega /õnnelik, rahulik/, millest tuleb
lahus hoida alamsaksa -lik.¹ Teine võimalus on, et
sufiks on tekkinud kaz-tuletiste, näit. vdj umalikaz,
jumalikaz mõjul.

-likko

Sufiksi abil tuletatakse peamiselt adjektiive:

autelikko 'auklik' /KKI Luu/;

kantelikko 'kandiline' /KKI Tsy./;

kromelikko 'konarlik' /KKI Luu/;

¹ M. Norvik. Noomenite tuletussufiksids isuri keeles.
Diplomitöö. Tartu 1956, 47.

nurkkelikko 'nurklik' /KKI Tsv./;

pitšelikko 'piklik' /KKI Luu/;

reütalikko 'keltsane' /KKI/;

sasilikko 'sasine' /KKI Tsv./;

sekalikko 'segarahvusest' /KKI Mati/;

seimalikko 'sõimaja inimene' /KKI/.

Esineb ka üks substantiiv, mis algselt on olnud adjektiiv:

nättšalikko 'takjas' /KKI/.

Sufiks esineb veel isuri ja eesti keeles.

Vrd. is mägelikko 'mäGINE' /FÄT 77/, haudelikko 'palju hauduv' /ID 122/; e³ auklik, künklik, kohalik.

Vadja keeles on sufiksil -likko omapärane joon: esineb sõnu, kus -likko > -lko:

latselko 'lapik, lame' /WGr 134/:

pičšelko 'piklik' /VKAH 192/.

M. Norvik arvab, et sufiksis -likko võib olla ühinenud mitu deminutiivsufiksit: -l/a/ + -kka + -i.¹ Pole ka võimatu, et sufiks on tekkinud nende -likko-tuletiste mõjul, kus l on tüves² /näit.vdj umalikko 'joobnu'/.

-llin ~ -llin

Vastupidiselt isuri keelele³ on see sufiks

¹ M. Norvik. Noomenite tuletussufiksids isuri keeles. Diplomitöö. Tartu 1956, 48.

² A. Sovijärvi. Foneettis-äännehistoriallinen tutkimus Soikkolan inkeröis murteesta. Helsinki 1944,

³ M. Norvik. Noomenite tuletussufiksids isuri keeles.¹⁶³ Diplomitöö. Tartu 1956, 48.

vadja keeles võrdlemisi produktiivne nagu soome ja eesti keeleski. Vadja keeles on tuletised peamiselt adjektiivid, ka substantiivid on tegelikult substantiveerunud adjektiivid.

Substantiive:

jällellised 'päramised' /KKI/;
kervallin 'kõrvatupsud' / < kerva 'kõrv'; VKG 125/;
peavillin 'põlve-ehe' / < peavi 'põlv'; VKG 125/;
pihollisessa 'peotäiest' /NVK 4/;
metsällin 'metsaline' /Mati/;
tšihollin 'mõrsja' / < tšihla 'kihl'; VL 52/;
tuhgellin '/tuha/leeline' /KKI Mati/.

Adjektiive:

armollin 'armuline' /VKÄH 177/;
aukollin 'aukline' /VKÄH 177/;
eikeallin 'õiglane' /KKI Pum/;
kehällin 'kohalik' /VKÄH 182/;
karvallin '-karva, -värvi' /VL 38/;
kazvolline '-kasvuline' /VHT 31/;
kujullin 'kujuline' /VKN 35/;
liblollizet 'liblelised' /SUSA 60₃ 11/;
nimellin 'nimeline' /VKN 22/;
paikallin 'paikne' /KKI Lii/;
miele perälline 'meelepärane' /KKI Pum/;
sivullissa 'korralikku, õiget' /KKI Mati/;
tavalline 'tubli, korralik' /KKI Luu/;
tētüllin 'otsekohene, õiglane' /VKÄH 197/.

Sufiks on pärit läänemeresoome aluskeelest ning esineb kõigis läänemeresoome keeltes, samuti lapis.¹

Vrd. sm värillinen 'värviline', aamullinen 'hommikune',
illallinen 'õhtune', õhtueine', vihollinen 'vaenlane'
/SKRK 150/; is iälline 'ealine' /RM 50/, jumalallizelle
'jumalikule' /FÄT 175/; vps korval'in'e 'kõrvakiil',
metsal'in'e 'metshaldjas', lähel'in'e 'lähedane'
/NVTVK 29/.

Sufiksi algne kuju on *-llinen, koostis: adessii-
vi lõpp -lla ~ -llä + -inen² /vt.lk.24/.

Vadja keeles esineb sufiks enamasti llin-kuju-
lisena. L. Kettuse järgi on i tekkinud dif-
tongist *ai ~*äi³ /vrd. *-llainen ~*lläinen/. Nii
i kui ka l lühenemine on seega hilisema arengu tu-
lemus ja nähtavasti rõhunähtustega seotud /vrd. eesti
keeles: imeline, roheline/.

Pika vokaaliga ühesilbilise tüve järel paistab
näiteks ikka olevat -lin/e/: sälin 'sajaline', lēlin
'leeline', kūlin 'kuuline' /KKI/. Kuid -lin/e/
esineb ka mujal: tūaeline 'tuuline' /VL 47/, armoline
'armuline' /VL 11/,
tarpõõline 'tarvilik' /MVK 184/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 152.

² Samas, 151.

³ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria.
Helsinki 1930, 168.

Sufiks esineb vaid üksikuis sõnades, millest osa võib pidada vadja oma sõnavarasse kuuluvaiks, sest nad on ühesugused enamikus lähemates sugulaskeeltes.

Kõik tuletised on substantiivid:

hulpelo 'õmblus' /KKI/;

kamahlo /ka kahmallo/ 'kamal' /VKÄH 182/;

kaukalo 'küna' /VKÄH 182/;

varalo 'vabeaed' /KKI Luu/;

Soome või isuri hiline laen on virvilö 'villpea'

/KKI; vrd.sm virvilä/.

Sufiksi koostis on -la ~ -lä /vt.lk. 34/ + -i /vt.lk. 15/.¹

-ma ~ -mä ~ -me ~ -me

Soome keeles esineb sufiks kujul -ma ~ -mä ~ -i/n : -i/me -

L. Hakulise järgi on see samojeedi keelteni tagasiulatuv

deminutiivsufiks *-ma.² -n: -me - on hilisemat päritolu, selle oletatav areng on järgmine:

hapan < *šappam < *šappama.³

Sufikseid -ma ~ -mä ~ -me - leidub kõigis läänemeresoome

keeltes. Vrd. sm selkämä 'maaselg, mokoma 'niisugune',

seitsen: seitsemän 'seitse' /SKRK 121/; is höloma 'puu

mädanenud süda', süän: süämen 'süda' /NTIK 50,57/;

vps pühläm 'pihlakas', korm 'sületäis' /NVTVK 8/. Eesti

keeles on sõnalõpuline -n kadunud: süda, ige, kuid

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 154.

² Samas, 122.

³ Samas, 33.

-me- obliikvakäändeis säilinud: südame, igeme.

Vadja keeles on sõnalõpuline -n vokaalistunud ja n-lõpuliste substantiivide ainsuse nominatiivis on tekkinud pikk vokaal.¹ Sellele häälikumuutusele vastav esinemus on ka käsitletavail me- tuletistel. Varasem *-ma~mä on sellisena säilinud.

Substantiive:

itšemed 'igemed' /VKÄH 180/;

jalgõ: jalkomē 'jalus: jaluse' /VKÄH 180/;

kûsama 'kuslapuu' /WGr 131/;

lekama 'lõge /peas/; sula koht jões' /KKI/;

nedremed 'hällivibu' /ÜVR 71/; ~~...~~

õlama 'mädanenud koht puus' /VKÄH 190/;

rakkoma 'ohatis' /KKI Pum/;

seltšämä 'seljaosa, -tagune' /KKI Lii/;

viē: vitemä 'ropsimõök: ropsimõökadega' /KKI/.

Adjektiiv:

apõ 'hapu' /VKÄH 83; vrd. sm hapan/.

Pronoomeneid:

mokoma 'niisugune' /VL 17/;

tämä 'tema' /VKÄH 200/.

Laensõnas pärähmä 'sületäis' /VKÄH 88/ on m-element laenu andnud keelest /vrd. vn murd. дѣрема 'koorem'/.

Ülaltoodud näidetes võib olla mõningaid deverbaalseid tuletisi, mille juurverbi pole säilinud.

/Vt. deverbaalne -ma~mä ja -me- lk.87,89/.

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 96.

-mein ~ -mein

Sufiksile -mein ~ -mein abil tuletatakse ainult adjektiivide:

alumõin 'alumine' /VHT 23/;

kaugemõin 'kaugem' /KKI/;

litšimein 'lähedane sugulane' /KKI Luu/;

päälimeizessi 'pealmiseks' /VHT 31/;

takumeizet 'tagumised' /VL 36/;

tšehsimeine 'keskmise' /VM 32/;

vassomõin 'tundmatu' /KKI Pum/.

Eesvokaalsetes sõnades esineb sufiks mõnes varasemas kirjapanekus kujul -mäine: čehčimäine /VHT 54/, litšimäine /KKI/, wälimäine 'välimine' /WGr 88/.

Hilisemal ajal on üldine -mein pro -mäin ja -mõin pro -main. Nende häälikumuutuste põhjusi ei ole tänni täiesti selgitatud.

Sufiksi abil tuletatakse ka üks indefiniitne pronoomen:

mokomain 'niisugune' /KKI/;

samuti üks järgarv:

esimein 'esimene' /KKI Mati/.

Ühel juhul on sufiks fikseeritud kujul -m̄in: alēm̄in 'alumine' /KKI Pum/. See võib olla eesti keele mõju.

Sufiksi varasem kuju on *-mainen ~ *-mäinen, mis on säilinud soome keeles. ma-aines on sama, mis su-

perlatiivi tunnuses; sellele on liitunud *inen-
sufiks /vt. lk. 24/.¹

Vrd. sm alimainen 'alumine', takamainen 'tagu-
mine' lähi/m/mäinen 'ligimene' /SKRK 138/; is keski-
mäin 'keskmine', mokomaine 'niisugune' /NTIK 52/;
vps jäl'gmäin'e 'viimane' /NVTVK 42/.

Ülalkirjeldatud sufiksist eraldab L. Hakulainen
teise samakujulise /vrd. lapsimainen 'lapsik', põika-
mainen 'poisilik'; SKRK 154/, mis on inen-tuletis
substantiivist maa,² Vadja keelest kuulub siia sõna
kotomein 'kodu-, kodune' /VKÄH 183/.

-muz ~ -müz

Denominaalseid muz- ~ müz-substantiive esineb
vaid üksikuid:

kõrimus 'kõri' /MVK 172/;

otsimus 'surnu näole pandav valge riie' /MVK 177/;

tšäsimüz: tšäsimühseD 'sületäis, korraga kätte
võetavad esemed',
ahtē tšäsimühseD 'vihud, mida korraga ahetakse'

/KKI Mati/.

Sufiksi koostis on -m- /vt. lk. 44/ + -tuz- /-tüz-
/vt. lk. 63/.³

/Vt. deverbaalne -muz ~ -müz lk. 93/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 138.

² Samas, 155.

³ Samas.

-na ~ -nä

Sufiks pärineb soome-ugri aluskeelest, tema algne tähendus on olnud deminutiivne. Deminaalne ja deverb-^{no}aalne -na ~ -nä on sama päritolu.¹

Vadja keeles on denominaalseid tuletisi vähe säilinud:

omena 'õun' /KKI/;

pähkšenä 'pähkel' /VKÄH 192/;

sāvana 'surnulina' /KKI/;

sapana ~ sapano 'tanu' /KKI Mati/;

sobina 'kaasavara' /KKI Tsv./.

Substantiiv kipuna 'säde' ja adjektiiv ikinä 'igavene' /VL 14/ on hilisemad laenud, sest k on i ees säilinud. Rohkesti on laensõnu, milles n-aines on pärit laenu andnud keelest. Näiteks on vene keelest tulnud akkuna 'aken', kormuna 'tasku', kukšina 'kruus', pekana 'hobuse meelitussõna', värttän 'värten' /vrd. vn окно, карман, кувшин, бегун, веретено, id. /.

/Vt. deverbaalne -na ~ -nä lk. 94/.

-nain ~ -näin

Sufiksi varasem kuju on *-nainen ~ -näinen, koostis essiivi lõpp -na ~ -nä + -inen /vt.lk.24/.²

L. Hakulise järgi on sufiks tekkinud alles soome keele iseseisva arengu perioodil. Tõenäolisem on selle tek-

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 123.

² Samas, 156.

kimine aga läänemeresoome aluskeeles. Vastasel korral oleks raske seletada sufiksi esinemist enamikus läänemeresoome keeltes. Vrd. sm avonainen 'lahtine', rikkinäinen 'katkine', äkkinäinen 'äkiline'; vps kogonain'e 'kogu, terve', üksnäine 'ühesugune' /NVTVK 43/.

Kõikjal tuletatakse käsitletava sufiksi abil ainult adjektiive.

Näited vadja keelest:

avenain evvi 'lahtine õu' /KKI/;

kokonain 'kogu, terve' /KKI Mati/;

tervenäin 'kogu, terve' /NVK 51/;

umpinain 'kinnine' /KKI Lii/;

ättšinäine surma 'äkiline surm' /KKI Pum/.

-nikka

Sufiks -nikka on laenatud vene keelest ja esineb kõigis läänemeresoome keeltes, näit. e ratsanik, suurnik, mõisnik, kohtunik; vps metsnik 'kütt', venenik 'venelane', hernenik 'hernepuder', vižnik 'viisik' /NVTVK 68/; lv kī'lnikkā 'pantvang' /SKES 189/.

Vadja keeles leidub rohkesti nikka-lõpulisi vene laensõnu, näit. ohotnikka 'kütt' /KKI/;

laavušnikka 'kaupmees' /VHT 16/;

sapožnikka 'kingsepp' /VM 78/;

vorotnikka 'krae' /VM 81/ jne.

/Vrd.vn вхотник, лавочник, саножник, воротник, id. /

Vadja sõnadele liitudes tuletab -nikka isikuid elukutse, elukoha või tegevuse /ka lühiajalise/ järgi:

apinikka 'abiline' /KKI/;

esanikka 'osantik' /KKI Luu/;

kalanikad 'kalurid' /VM 11/;

lāttanikka 'laadaline' /KKI/;

marjanikka 'marjuline' /KKI/;

patonikka 'pottsepp' /KKI/;

pulmanikad 'pulmalised' /VL 53/;

rikanikka 'reheline' /KKI/;

saunanikka 'saunaline' /KKI Luu/;

työnikkaa /ta/ 'töölist' /part.; VHT 11/;

vahinikad 'kosilased' /VHT 9/;

õnikka 'öömajaline' /VM 47/;

lidnanikka 'linlane' /Mati/.

-ŋko

Vadja keeles on ŋ rõhutus silbis k eest kadunud / ŋk > k¹ ning ŋko-sufiksiga sõnad järelikult

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, lo4-lo5.

hilisemad laenud, näit. vahinko 'õnnetus, kahju'

/VKÄH 105/. Vrd. sm alanko 'alang', ahdinko 'kitsas

koht' /SKRK 158/; is aurinGo 'päike', vahinGo 'kahju,

õnnetus' /NTIK 62/.

Vadja keeles on siiski ka näiteid, mille järgi võib oletada, et ŋko-sufiks on varem olemas olnud.

Sõnades alago 'alang', ettsigo 'otsing, otsimine'

näib -go olevat pärit *ŋko-st. Pärast ŋ kadumist on k

võinud sufiksilisele astmevaheldusele¹ alludes muutuda

g -ks /go-sufiks vt.lk. 13 / -ŋko < -nka ~ -nkä, mil-

les lõppvokaal on asendunud sekundaarse labiaalvokaaliga /vt. SKRK 158/.

-nnä

-nnä on tegelikult lühend sõnast nain 'naine'.

Pärast sõnalõpulise -n kadu on i assimileerunud a-häälikuga,

andes ä. Geminaat -n on tekkinud vana genitiivi lõpu

-n /mis vadja keeles on teatud ühendeis säilinud²/

ja nain - sõna algushääliku ühinemisest. nnä-liidet

võib pidada näiteks sellest, kuidas iseseisva tähendusega sõnast on arenemas derivatsioonisufiks /vrd.

e kond- , sm mainen- ~ mäinen- ja lainen- ~ läinen-

sufiksitate teket/. Areng on vadja keeles n.ö. poolele

teele jõudnud. Pole võimatu, et sellele arengule on

¹ P. Ariste. Vadja keele grammatika. Tartu 1948, 19.

² Samas, 22.

kaasa aidanud germaani laensufiksi -/n/na¹ olemasolu eesti ja soome keeles. Rahvaetümoloogia võib ju selliseid tuletisi, nagu e kuninganna, õpetajanna ühendada naine - sõnaga.

Näiteid vadja keelest:

emätännä 'emand' /VKÄH 94/;

kunikännä 'kuninganna' /VRM 155/;

perennä 'perenaine' /KKI/;

perē nā /MV 228, Kõ/;

saunannä 'sünnitaja' /KKI Mati/;

vellennä 'vennanaine' /KKI Mati/.

-nnä küllaltki varajast teket tõestab kirjapanek kreevineilt:

palkkona 'Magd' palkkonaine='palka - naine'

/ÜNSKK 90/.

-nta ~ -ntä

Sufiks esineb kujul -nta ~ -ntä ainult soome või isuri laenudes, sest vadja keeles on nt > t /rõhutus silbis/.²

emänta 'emand' /VL 43/;

ruikò rikonta 'rõugearmid' /KKI Jõe/.

Viimane näide on sama sufiksi deverbaalne tuletis.

¹ A. Saareste. Ühe feminiinse lõpptunnuse kujunemisest eesti keeles. Eesti Keel 1929, nr.5/6,97.

² L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 94.

Vrd. sm murd. korento 'kaelkook', emäntä 'emand',

isäntä 'isand' /SKRK 124/;

deverbaalseid: ammunta 'laskmine', etsintä 'otsimine'
/SKRK 183/; is panenda 'panemine', hõunda 'hingamine'
/NTIK 60/; vps ižand 'peremees, ülemus', rägend 'lüpsik',

vihand 'roheline' /NVTVK 33/.

Analoogilistel põhjustel nagu sufiks -nko
/vt.lk. 50/ on võinud ka -nta ~ -ntä varem esineda vadja
oma sõnades. Selle tõestuseks on sõnad emäntä 'emand'
ja keräntä 'kaelkook' /<keränto/.

Sufiks ulatub tagasi soome-ugri aluskeelde ja on
identne järgarvude sufiksiga.¹

-nto

-nto esineb vadja keeles analoogiliselt -nta ~ -ntä -ga
/vt.lk. 52/.

Laensõnades:

avanto 'jäähauk, avandus' /VM 94/;

korento 'kaelkook' /KKI/;

lõnto 'iseloom' /KKI Luu/.

Vrd. sm permanto 'põrand', kesanto 'kesa' /SKRK 159/;
is kõlendopäivä 'surmapäev', kalmando 'matmine, matus',
avannot 'avandused' /NTIK 61/.

¹ J. Györke. Die Wortbildungslehre des Uralischen.
Tartu 1935, 51-52.

-nto > to järgmistes sõnades: avato, kereto /KKI/.

Viimased vormid on kasutatavamad. Sõnad on olnud vadja keeles ilmselt juba enne nt > t.

-nto < -nta ~ -ntä + i /vt. lk. 15 /.

-o

-o on sekundaarne noomenisufiks, mis pärineb lääne-meresoome aluskeele oi /< *-ai/ - diftongist.

o ei ole algselt kuulunud sufiksisse, vaid on tekkinud i-sufiksi mõjul juursõna tüve a-st.¹ i-sufiksi tähendus on olnud deminutiivne või possessiivne. See on selgesti tunda ka vadja o-sufiksi tuletistes, mida võib tähenduse järgi jaotada rühmadesse.

Vene nimedest tuletatud vadjapäraseid eesnimesid /tähendus deminutiivne/:

- igo /<Ignatta/; ivo /<Ivan/;
- joro /<Jerofei/; mar'o /<Maria/;
- ogo /<Agafja/; paro /<Praskovja/;
- vazo /<Vassili/.

Selle rühma tuletisi on arvukalt. Tõenäoliselt on sufiks -o /*-oi/ esinenud juba vanades vadja nimedes.²

Inimestevahelisi sugulussuhteid ja vahekordi märkivaid sõnu:

- emo /emake' /VHT 47/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 160.

² L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 166 - 167.

eno 'onu' /KKI/;

kakšo 'kaksik' /WGr 127/;

lanžo 'lang' /VHT 30/;

nato 'nadu' /KKI/;

neito 'neid' /VL 43/;

pojo 'poiss' /VM 27/;

pos'o 'poisike' /KKI Tsv.; < poissi, mis on eesti
laen/;

sizomē 'õekesele' /VL 34/;

venno 'vennake' /VL 39/.

Koduloomade nimesid:

tširjo 'Kirju' ; mus'o 'Mustu' ; sipo 'Sinik' ;

rusko 'Ruske' ; tsütto 'Küüt'.

Loomade nimetusi:

börö 'põrnikas, sitikas' /KKI Luu/;

õpo 'hobu' /WGr 107/;

kukko 'kukk' /VM 79/;

mettso 'metsis' /KKI/;

repo 'rebane' /VRM 162/;

tšako 'kägu' /VL 7/;

värpo 'värb' /VKÄH 203/;

linaväsö 'linavästriik' /KKI/.

Selles rühmas on deminutiivne tähendus enamasti

kadunud: repo ei tähenda tänapäeval 'rebaseke' ,

vaid lihtsalt 'rebanel'.

Muid:

alo liitsõnas kainalo 'kaenal' /KKI/;

an̄kot 'hangud' /VM 53/;

aro 'reha' /KKI/;

aukko 'auk' /VM 53/;

eso 'esimene, esi-' /NVK lo2/;

ēhko 'ohakas' /KKI Itš/;

ilo 'rõõm' /KKI/;

koto 'maja, kodu' /VM 16/;

kupo 'kubu' /VKÄH 184/;

lauto 'riiul' /KKI Mati/;

lehto 'leht' /VKÄH 185/;

lello 'lelu' /KKI/;

liblo 'lible' /VHT 46/;

makso 'maksake' /KKI/;

peiko 'pöial' /VKÄH 190/;

piakkopä 'laukpea' /KKI Luu/;

reukko 'rõuk' /KKI/;

tallo 'talu, maja' /VM 85/;

tilkko 'lapp' /KKI/;

tšimo 'mesilane' /VKÄH 198/;

vāhto 'vaht' /KKI/.

Adjektiivide:

aino¹ē 'ainukesele' /VL 54/;

ehto 'kallis' /VL 46/;

kehno 'halb, vilets' missi siä nī kehno ēt?

'miks sa nii vilets oled?' /KKI/; kasutatakse ka nimisõnana: sitā veip tulla kehnoa 'sellest võib tulla halba';

laho 'mäda' /SKES 269/;

pero 'peru' /KKI Luu/;

vēno 'aeglane, pikaldane' /VKÄH 90/;

vohmo 'vedelvorst' /VKÄH 88/.

Adjektiivne tähendus on o-sufiksil ka liitsõnades laukopäivä 'laupäev' /KKI/ ja siko-lautta 'sealaut' /WGr 151/.

Keeltes, kus järgsilpides esineb ö, allub sufiks vokaalharmooniale.

Vrd. sm aukko 'auk', emo 'emake', kättö 'ühekäeline inimene', tyttö 'tüdruk' /SKRK 159/: is repo 'rebane', makso 'maks' /NTIK 65/. Isuri keeles on säilinud ka *oi ~ *öi: mustoi 'lehmanimi', emoi 'emake', kägöi 'kägu' /NTIK 66/; vps tahkod 'käiad', maho 'aher', kogo 'hunnik' /NVTVK 34/.

-ra~rā ~ -r

Sufiksil on vasteid kõigis soome-ugri keeltes.¹

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 125.

Arvatakse, et -ra ~ -rä kõrval on -r esinenud juba läänemeresoome aluskeeles.¹

Substantiive:

bömböra 'põrnikas' /KKI/;

hamara 'kirvesilm' /KKI Lii/;

kakkara 'kakar' /KKI/;

ketara 'kodar, rull' /VKÄH 183/;

kopara 'kobar' /VKN 59/;

kukkureš 'udarast' /VL 51/;

lahker 'kuiva heina kaar' /KKI ; vrd. e lahe:
lahke/;

manderi 'sisemaa' /KKI Luu/;

mukkura 'mugul, mügar' /KKI Luu/;

pakar 'kints' /KKI Tsv/;

pëntärältä 'peenralt' /KKI Mati/;

pisar 'pisar' /WGr 145/;

saivered 'tingud' /KKI Mati/;

semeret 'sõmerad' /VL 44/;

tšinner 'kints, kinnar' /KKI/;

uhmareš 'uhmrisk' /VKN 11/.

Adjektiive:

aher: ahtere 'aher; ahtra' /VKÄH 176/;

ahkera 'usin, püüdlik' /KKI Luu/;

avaro 'avar' /KKI Luu/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 33.

kovere 'köver' /KKI/;

näper 'tragi, osav' /KKI Tsv./;

ämärä 'hämar' /KKI Mati/.

Sufiksit -ra~-rä sisaldavad ka paljud lae-
nud sugulaskeeltest: kähär 'kähär', ülikükürä 'kuker-
palli', pengerä 'penger', sükärä 'vahr' /KKI/.

-ri

Sufiksi koostis on -ra ~ -rä /vt.lk. 57/ + -i
/vt.lk. 15/.¹ r-ainesel on seega vasteid kõigis soome-
ugri keeltes. Liitsufiks -ri ulatub läänemeresoome
aluskeelde. Vrd. sm kankuri 'kangur', harjuri 'har-
jusk', paturi 'pottsepp', huhmari 'uhmer' /SKRK 161,
162/; is lehmuri 'lehmakarjus', naapuri 'naaber'
/NTIK 72/; vps jomar 'joomar' /< jom 'jook'/, /NVTVK lo/.

Sufiksi abil tuletatakse peamiselt substantiive:

ambari 'hambamees' /WE 141/;

hättüri 'hädavares' /KKI Lii/;

kanuri 'kanade hooldaja' /KKI/;

lampuri 'lamburile' /VL 59/;

eb ele leipuria 'ei ole pagarit' /KKI Mati/;

nahkuri 'parkal' /KKI Luu/;

paturi 'pottsepp' /KKI Luu/;

tuiskatupuri 'tuulepea' /KKI Luu/;

unuri 'unekott' /KKI Luu/;

tütärissa 'Tuutarist' /VL 34/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 162.

Esineb ka üks adjektiiv:

mätüri 'vilets, räbal /inimene/' /KKI Mati/.

/Vt. deverbaalne -ri lk.97/.

-za ~ -sä

Sufiks on läänemeresoome aluskeeles esinenud kujul *-isa ~ *-isä.¹ is-ainest ühendab L. Hakulinen inen-sufiksi ize-ainesega. Sufiksi abil tuletakse adjektiive, mis väljendavad omaduse rohkust. Vadja keeles on oi-ui-diftongist i rõhutus silbis kadunud,² seepärast on sufiks siin -za ~ -sä.

Adjektiive:

eloza 'elus, elav' /VHT 15/;

iloza 'ilus' /ÜVR 70/;

irmusa 'hirmus' /VKG 127/;

katttoza 'liusk, la^ugjas' /KKI/;

kepuza 'kõlblik' /VM 22/;

makuza 'magus' /VKÄH 187/;

ruttoza 'kiire' /WGr 85/;

sopuza 'leplik, üksmeelne' /KKI/;

vēroza 'veerev' /VKG 127/;

Substantiive on vaid üks:

emizä 'emis' /VM 58/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 116.

² L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 161, 163.

Üsna mitmetes näidetes on sufiksis i säilinud. Osalt on need sõnad rahvaluule tekstidest, kus arhailisem keel on alal hoidunud, osalt aga avaldub neis naaberkeelte /isuri/ mõju: ehtoiza 'kallis' /VL 35/, kūluizalè 'kuulsale' /VL 59/, tšireizä 'kiire, rutuline' /KKI/. Teiselt poolt esineb ka isuri keeles näiteid, kus i on sufiksist kadunud. See võib olla jällegi vadjapoolne mõju. Vrd. is makkusa 'magus' /RM 95/, äkkäizä 'äge', likkaiza 'määrdunud' /ID lo/.

-z: /n/-

Sufiks esineb kõigis läänemeresoome keeltes. Vrd. sm oras 'oras', mätäs 'mätas', räystäs 'räästas', vehmas 'lopsakas', valmis 'valmis' /SKRK 125-126/; is roivaz 'linavihk', habraz 'habras', magias 'magus' /NTIK 74, 75/; vps barbaz 'varvas', harjaz 'linahari', ahtaz: aht^hän 'ahaš: ahta', puhtaz 'puhas' /NVTVK 35-36/; krj vieraš: vieraha- 'vööras: vööra' /PUA 192/; lv kitsās 'kitsas' vīrəz 'vööras' /PUA 192/.

Tegelikult ulatub sufiks kaugemale läänemeresoome aluskeelest, kuid foneetiliste raskuste tõttu on teda vähe uuritud.¹

Sufiksi abil tuletatakse substantiive ja adjektive.

Substantiive:

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 126.

evāz 'teemoon' /KKI Tsv./;

egaz: e^{kā} 'okas: okka' /VKĀH 178/;

eraz: e^{rā} 'oras: orase' /VKĀH 179/;

kukaz 'lill' /VKĀH 184/;

mätāz: mät^{tā} 'mätas: mäta' /VKĀH 188/;

pēzaz 'põõsas' /VKĀH 191/;

rahvaz 'rahvas, inimesed' /VM 63/;

räsāz 'katus' /VKN 11/;

varvaz 'varvas' /VM 104/.

Adjektiive /kasutatakse mõnikord ka substantiividenä/:

ahaz: aht^{ād} 'ahas: ahtad' /KKI/;

abraz 'habras' /VKĀH 176/;

i^{akez} 'inetu' /KKI Luu/;

kalliz 'kallis' /VL 24/;

mad'jaz: mad'j^{ād} 'maias: maiad' /VKĀH 34/;

puhaz 'puhas' /VHT 45/;

razgaz 'raske' /VM 35/;

tōrez: tōr^è 'toores: toore' /KKI Itš/;

val'miz 'valmis' /VKĀH 201/;

vehmaz kn.täh. 'lopsakas' /VKĀH 202/;

vēraz: vēra^D 'võõras: võõrad' /PUA 192/;

vīzaž 'tark' /VRL 60/.

Rohkesti on vadja keeles sellesse rühma kuuluvaid
laensõnu, milles s-aines on laenu andnud keelest:
ahnaz 'ahne', kauniz 'punane', ka tähenduses 'bolševik',
lammaz 'lammas', rikaz 'rikas', rüiz 'rukis' /<germ./;
al'l'az 'haljas, roheline', rataz 'ratas', seivaz 'tei-
vaz', taivaz, id./<balti/.

-z: -hse - ~ -hse

Sufiksi algset tähendust peetakse deminutiivseks, varasem kuju on *-ks: *-kse-, millel on vasteid permi keelteni.¹

Soome keeles on sufiks tänapäeval -s: -kse-,
vrd. alus 'alus', kaulus 'kaelus', kälykset 'kälid'
/SKRK 127, 128/; isuri keeles -z: -kse-:
aluksen 'aluse', kälükset 'kälid', variksen 'varese'
/NTIK 76,77/. Vepsa keeles on sufiks samasugune nagu
eesti keeleski: jalgaz: jalgasen 'jalas: jalase'
/NVTVK 37/.

-s /-z/ ees olev u pärineb mingi sõnatüübi tüvest, algsest see sufiksisse kuulunud ei ole.²

Vadja keeles on varasemate ks-noomenite nominaatiivis -z, oblikvakäändeis -hse - ~ -hse-. Rõhutu silbi järel on vadja keeles ks > hs, kaasrõhulise silbi järel esineb vaheldus hs: hg /kinnises silbis/.³ Murdeti

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 128, 129.

² Samas, 129.

³ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 38-39.

/Mati ümbruses/ on hs > ss, mis mõnikord allub ka vaheldusele ss: s /kinnises silbis/.¹ Ülaltoodule vastab ka käsitletava sufiksi esinemus.

Kaõutatud materjalides leidus vaid substantiive:

ahoz 'ahe' /VKN 7/;

akanuhsē 'küüni' /illat.; KKI Itš/;

alus 'alus, vene' /WE 174/;

ammusseD 'rabandused, äkilised haigushood'

/KKI Mati/;

arjaz: arjahseD 'harjas: harjased' /KKI Katt/;

eüz 'esine, esik' /VKN 12/;

ehjez: ehjessia 'ohjad: ohje' /KKI //;

ilves 'ilves' /MVK 169/;

ivuz: ivuhseD 'juus: juuksed' /KKI/;

jangez: jangeseD 'jalas: jalased' /KKI Luu/;

jänez: jänehsē 'jänese: jänese' /VKÄH 181/;

kaglussē 'kaeluse' /VM 59/;

kõhus 'koht' /WGr 162/;

tšervē kervaz 'kirvesilm' /KKI Itš/;

kurahsöd 'noad' /VHT 22/;

langohsöt 'langud' /VHT 21/;

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria.
Helsinki 1930, 38-39.

pälüsed 'pealsed' /KKI Tsv./;

sizuhtsessi 'sisuseks' /VKN 18/;

sõrmuz 'sõrmus' /VHT 14/;

sezarusseD 'õeksed' /KKI Mati/;

sõmussissa 'soomustest' /VL 53/;

tohoz 'tohus, toht' /VKN 9/;

tšerihused 'kerised' /VKN 12/;

nõtã tšivez 'noodakivi' /KKI Tsv./;

tšälüz 'käli' /VKÄH 199/;

tšütüz 'küdi' /VKÄH 199/;

varez 'vares' /VM 62/;

vetelüz 'vedelvorst' /VKÄH 202/;

ärussed 'äärised' /VL 41/.

Isuri keele mõjul võib mõnikord vadja keele kõnelejailt kuulda obliikvakäändeis kse-d:
aja eukse 'aja esikusse' /KKI Luu/.

-/i/z: -ttoma-

See on järgarvude sufiks, mille varasem kuju on *nta ~ *ntã /vt.lk.52/. Areng on olnud järgmine:
*nta ~ *ntã > *nte > *nti > *nsi > -/i/z. z ees esi-
nev i on tekkinud metateesi teel: pärast n-hääliku
kadu on -si > > -iz. See nähtus esineb ka isuri
keele Väiküla murdes, vrd. küvvais 'kuues' kolmais
'kolmas' /NTIK 78/. Obliikvakäändeis on vadja keele
n häälikuseaduslikult kadunud¹, moodustades

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria.
Helsinki 1930, 94.

lahtises silbis geminaat - t. Hiljem on tuletisi hakatud muutma nagu karitiivadjektiive.

keam̄az: keam̄attomā 'kolmas: kolmanda'

/VKÄH 182/, keamaiz /VM 23/;

nellāz: nellättomā 'neljas: neljanda'

/VKÄH 188/;

kuvvēz: kuvvettomā 'kuues: kuuenda'

/VKÄH 184/;

seitsemāiz 'seitsmes' /VL 14/;

kûstõššõmas 'kuueteistkümmes' /WGr 41/;

kûscümmēs 'kuuekümmes' /WGr 41/;

kahs' - tuhattõmas '2000.' /WGr 42/;

menez 'mõni' /ei käändu; VKG 73/.

iz-lõpu kõrval esineb nominatiivis -z ees sageli pikk vokaal. See on häälikuseaduslik: *-ns > vok. + s, andes koos eelneva vokaaliga pika vokaali.¹ Ka sellised vormid nagu keamez, nellez /Pihl/ võivad põlvneda juba läänemeresoome aluskeelega mõnest murdest.²

-zikko

Sufiksi -zikko abil tuletatakse rühma märkivaid sõnu:

autozikko 'auklik koht' /KKI Jõe/;

ezdezikko 'o^sja^tik' /VKÄH 179/;

kahtšizikko 'kaasik' /VKÄH 181/;

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 94.

² Samas.

kal'l'ozikko 'kivistik' /KKI Luu/;

kantozikko 'kännustik' /KKI/;

kūzizikko 'kuusik' /KKI Lii/;

lehtozikko 'lehestik' /KKI/;

leppäzikko 'lepestik' /VKÄH 185/;

līvezikko 'liivik' /KKI/;

marizikko 'marjamaa' /VKN 48/;

mutazikko 'mudane koht' /KKI Tsv./;

pihkuzikko 'männik' /VKÄH 191/;

pähtšizikko 'pähklimeets' /VL 23/;

rōkuzikko 'roostik' /VKÄH 194/;

sārnizikko 'saarik' /VKÄH 194/;

tammizikko 'tammik' /VKN 61/.

-zikko liitub ka laensõnadele:

tšastesikko 'tihe mets' /KKI Tsv./;

vrđ. vn чаша /

lomazikko 'rägastik; müra murdmisel' /KKI,

vrđ. vn ломать /.

Sufiks -zikko esineb ka isuri keeles:

petäzikko 'pedastik', mäGizikko 'mäestik' /NTIK 80/,

Sufiksi päritolu kohta on mitmesuguseid arvamusi. A. Sovijärvi väidab, et see on tekkinud võrdlemisi hiljuti nende ikko/i/-sufiksiliste sõnade mõjul, mille tüves on s: kūzikko, mešikkoi,

oksikko.¹

Otse vastupidiselt eelnevale ühendab T. Lehtisalo sikko-sufiksi soome-ugri *t's'-ga, tuues tõestuseks rühma-sõnu tuletavaid vasteid mahsi ja handi keelest.²

On avaldatud ka arvamust, et s-element on sufik-sist -inen: -ise-, millele on liitunud -kka ja -i.³

-ška ~ -ško

Sufiksid -ška ~ -ško on laenatud vene keelest.

Viimases on neil otsesed vasted -uka ~ -uko, mis väljendavad deminutiivsust või pejoratiivsust. Peale vadja keele on need sufiksid laenatud ka eesti, karjala, vepsa keelde.⁴ Vrd. e logask, lorask, murd.
pirisk, -u, aŗjusk, vanask, -i 'vanamees', /ESA III lo6/;
krj irviško 'irvitaja', puoliško 'pool', poolik,
lumpuška 'lombak' /ESA III lo9, llo/; vps korišk
'kooruke', mäl'ušk 'kartulitampimise nui' /NVTVK 66/.

Peale mõne erandi väljendavad need sufiksid kõikjal pejoratiivsust. Nii on ka vadja keeles:

irviško 'irvitaja' /VL 14/;

kandaška 'kratt' /VKG 126/;

näpušk 'vistrik' /KKI/;

nupuška 'trääs' /KKI Pum/;

-
- ¹ A. Sovijärvi. Foneettis-äännehistoriallinen tutkimus Soikkolan inkeröismurteesta. Helsinki 1944, 67.
² T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 211.
³ M. Norvik. Noomenite tuletussufiksid isuri keeles. Tartu 1956, 80.
⁴ K. Kont. Eesti nominaalsufiksi -sk päritolust ja semantikast. Emakeele Seltsi Aastaraamat III. Tallinn 1957, lo4.

sarviško 'sarvik, sasipea' /VL 14/;

vēreško 'kangaspuude niieketas' /KKI Kõ;

<vēro 'ratas' ; pejoratiivne tähendus puudub/.

On avaldatud ka arvamust, et ülaltoodud sufiksids on seoses läänemeresoome aluskeelest pärineva sufiksiga -ska.¹ Viimasest esineb rohkem näiteid soome keeles: puolisko 'poolik', haaska 'raibe, raisk', raiska 'vaeseke', murd. penska 'laps' /SKRK 164/. Ka eesti keelest on peetud siia kuuluvaiks näit. sõnu raisk, tuisk. Tõenäoliselt ei saa selle sufiksiga vadjja ska~ska, eesti skliidet ja teisi ülaltoodud sufikseid siiski ühendada. Läänemeresoome -ska /kui ta üldse on olemas olnud/ on peaaegu kadunud. Tihedad kokkupuuted vene keelega on aga põhjustanud viimases laialdaselt kasutatava -uka ~ -uko levimist vadjja, karjala ja vepsa keeles ning eesti keele idapoolsetes murretes.

-šši

šši-sufiksiga on vadjja keeles vaid üksikuid sõnu:

karjušši 'karjus' /KKI/;

raut-korkušši 'ogalik', vrd. rautakori;

keimešši 'heinakuün' /KKI Its'/;

katušši 'ladu, katusealune' /VM 64/.

¹Vt. K. Kont. Eesti nominaalsufiksi -sk päritolust ja semantikast. Emakeele Seltsi Aastaraamat III. Tallinn 1957, 108-109.

Esineb ka üks adjektiiv:

röpöšši 'rumal, loll' /KKI Mati/.

T. Lehtisalo ühendab vadja -šši soome-ugri aluskeele *t's'-sufiksiga /läänemeresoome -ttsa, vt.lk. 72/. Samas ühenduses toob Lehtisalo ka soome substantiivid alasin 'alasi' kovasin 'kõvasi', milles s < *t's'.¹

-tō: -ttoma-

Sufiksi abil tuletatakse noomeneist karitiiv-adjektiive, mis väljendavad põhisõnaga märgitu puudumist, Sufiksi koostis on abessiivi lõpp -tta ~ -ttä + -i/m/a/- /vt.lk. 44/.² Areng on olnud *-ttam > *-ttaim > *-ttoim > *-ttöin > *-ton > -tō /ō kohta /vt. VKÄH 96/.

i on juba varakult mingi analoogia põhjal liitunud sufiksisse, tt- aines aga on tagasiviidav /mordva keele vastete põhjal/ *kt- või *pt- sufiksile.³

Näited vadja keelest:

aigatō: aigattomā 'ebasobiv, "ajatu"' /KKI Jõe/;

ajutō 'mõistusetu, arutu' /WGr 106/;

armotō 'armutu' /KKI/;

ennetō 'õnnetu' /KKI/;

irmutō 'hirmutu' /VKÄH 180/;

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 207.

² L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 167.

³ Samas, 168.

izätō-emätō 'isatu-ematu, vaeslaps' /KKI/;

jumaloitō 'jumalatu' /VKÄH 181/;

kelvatō 'kõlvatu' /VKÄH 183/;

lahsetū 'lasteta' /VKÄH 184/;

õletō 'hooletu, muretu' /VKN 41/;

pehjatō 'põhjatü' /VKÄH 191/;

pätō 'peatu' /VKÄH 193/;

ramotō 'ramutu, jõuetu' /VKÄH 193/;

tötō 'töötü' /VKG 9/;

vallatō 'vallatu' /VKÄH 201/.

Vadja keele kõnelejad kasutavad mõnikord

ka ton-/toin-/-lõpulisi karitiivadjektive:

ennetoin /VL 9/, armaton /KKI Luu/, nimetöin

'nimetu' /KKI Jõe/. See on isuri keele mõju. Sufiks

liitub ka laensõnadele: tolkutō 'tolgutu' /VKÄH 198;

vrđ. vn Толк 'aru' /, čäästitü 'õnnetu' /VHT 167/;

vrđ. vn счастье 'õnn' /.

Vrd. sm hengetön 'hingetu', iloton 'ilutu',

päätön 'peatu', silmitön 'silmitu' /SKRK 167/;

krj hengetoi 'hingetu'; vps kel'etoi 'keeletu',

ozatō 'õnnetu' /NVTVK 47/.

-ttsa

-ttsa on tagasiviidav vanale soome-ugri alus-
keele sufiksile *-t't's' või -t't's'; vasteid lei-
dub samojeedi keelteski.¹ -ttsa on kõigis lääne-
meresooe keeltes tänapäeval ebaproduktiivne. Vrd.
sm kammittsa 'kammits', karitssa 'noor lammas', murd.
rumitssa 'suur inimene või loom' /SKRK 130/; krj
brihačču 'poiss', hebočču 'väike hobune' /PUA 206/;
vps gurbitš 'kurvits', enatš 'emahe lind' /PUA 206/.
Vepsa keeles esineb ka deverbaalseid tuletisi:
pezitš 'pesemisnõu' /NVTVK 62/.

Ka vadja keeles leidub sufiksiga -ttsa vaid
üksikuid substantiive:

angitsat 'harulised puuksad võrkude kuivata-
miseks' /VMP 56/;

kammitssa 'kammits' /VKÄH 182/;

karitssa 'poegimata lammas' /KKI/;

erikōritssa 'koore lahti lõõnud leib' /KKI Mati/;

lipitšākā 'hauskariga' /KKI/.

Läbitöötatud materjalides leidub ka üks dever-
baalne tuletis: kana kōlitssa 'tulikas' /VMP 63/.

-ttši

Denominaalseid ttši-tuletisi on vadja keeles
vähe:

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ab-
leitungssuffixe. Helsinki 1936, 206 jj.

naitt̄si mēz 'peigmees' /KKI Jõe/;

sōtt̄si 'soine koht' /KKI Luu/.

Vadja tt̄si-sufiksile vastab teistes läänemeresoome keeltes /näit. soome, isuri/ -kki. Vrd. sm ajokki 'sõiduhobune', Punikki 'Punik' /SKRK 144/; is jōkki 'jook, joomine', myykki 'müük' /LK II 8/.

Mitmed vadja keelejuhtidelt kirjapandud tuletised osutavad laenamisele isuri keelest või soome murretest: an'ukki 'naisenimi' /KKI Mati/; hōlekiša 'muretuses' /MV 30 Lii/; pūkki 'puuk' /KKI Luu/, ätikki jä 'õhuke jää' /KKI Luu/.

Sufiksi koostis on -kka /vt.lk.19/ + -i /vt.lk.15/.¹

/Vt. deverbaalne -tt̄si lk. 99/

-u ~ -ü

Denominaalne u ~ ü-sufiks esineb kõigis läänemeresoome keeltes, kuid tema päritolu on ebaselge. Arvatakse, et -u on juba läänemeresoome aluskeeles arenenud -o-st /< *-oi, vt.lk. 54/, kuid ta võib olla tekkinud ka deverbaalse -u ~ -ü analoogial.² ü vo-kaalharmonia on hilisem nähtus.

Substantiive:

alu 'alus, alumine' /KKI Pum/;

avu 'ahjulaud' /VKÄH 83/;

erku 'maiustus, hõrgutis' /VKÄH 178/;

kahu 'kahu, külm' /KKI/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 146.

² Samas, 170.

lintu 'lind' /KKI/;

pehku 'põõsas' /VKÄH 190/;

peukku 'pesu' /VKÄH 190/;

pääsky 'pääsuke' /VHT 45/;

roju 'puru, prügi' /VKÄH 112/;

Adjektiive:

hullu 'hull' /VL 12/;

pikku 'väike' /KKI Jõe/;

vilu 'vilu' /KKI Luu/.

/Vt. deverbaalne -u ~ -ü lk. 101/.

-uD ~ -üD

Arvatakse, et läänemeresoome aluskeelest pärineva sufiksi -uD ~ -üD /*-ut ~ *-üt/ t-aines on sama, mis eða-adjektiivides /vt.lk. 8/. Seega oleks nimetatud sufiksitate omavaheline suhe samasugune nagu näiteks -n ~ -na, -r ~ -ra, -l ~ -la suhe.¹ Viimaste konsonantlõpuliselt vorme arvatakse teatavasti pärinevat juba läänemeresoome aluskeelest.

Tuletiste tähendus on deminutiivne.

Substantiive:

emüd 'emake' /VL 30/;

izyd 'isake' /VHT 47/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 131.

lagu_{eni} 'mu luigeke' /VL 42/;

marjuttani 'oma marjukest' /VHT 54/;

mini_{ud} 'miniake' /MV 294/;

neicyd 'neiuke' /VHT 21/;

pēnütte 'väiksekest' /VL 61/;

päivüt 'päike' /VM 83/;

rahutta 'rahakest' /VL 54/;

sepüen, selvüen 'mu sepake, mu targake'

/MV 230/;

toomut 'toomeke' /VHT 47/;

tšätsü_{ud} 'kätki' /VKÄH 199/;

velvyd 'vennake' /VHT 54/.

Adjektiive:

ellü_d 'hellake' /KKI/;

ehu_d 'õhuke' /VKÄH 178/;

izmerud 'hell' /VL 35/;

lühü_d 'lühike' /KKI Mati/.

Vrd. sm kuuhut 'kuu', neitsyt 'neiuke', lyhyt

'lühike' /SKRK 130/; is emyt 'emake', meryt 'meri',

kuuhut 'kuuke' /NTIK 82/; vps mägud 'mäeke', puhud

'puuke', pähudem 'mu peake' /NVTVK 38/.

-ue

Sufiks on päritolult sama, mis soome -ue'~ye'.

Viimane on tekkinud adjektiividest abstraktseid

substantiive tuletavast *us~*üs-sufiksist¹ /vt.allpool/.
Vrd. sm murd. kylyys=kylye' 'külaharvas', matkuus=matkue'
'matkaseltskond' /SKRK 171/. Sufiksi abil tuletatakse
kollektiivi märkivaid substantiive.

Vadja keeles on sufiks -ue ebaproduktiivne,
leidub vaid paar näidet rahvaluule tekstidest:

eppizin orjuēz 'õppisin orjapõlves' /VL 37/;

panin pähe pikuēz 'panin pähe piigapõlves
/=teenijapõlves/' /VL 37/;

sâjue 'pulmarahvas' /WGr 150/.

-uz ~ -üz

Sufiks *-us~*-üs:-uden~-üden pärineb läänemere--
soome aluskeelest. Tema vokaaltüvest on tekkinud kol-
lektiivi märkiv -ue~-üe /vt.lk.75/. Arvataksegi, et
-us~-üs on algselt moodustanud mingeid rühma mär-
kivaid sõnu.²

Vadja keeles tuletatakse sufiksi -uz ~ -üz abil
abstraktseid, omadust väljendavaid substantiive:

ahnauz 'ahnus, püüdlikkus' /KKI Mati/;

elteyttä 'heldust' /Suomi 107: 4, 40/;

itsävüz 'igavus' /NVK 151; < itsävä/;

kaukeuz 'kaugus' /KKI; < kaukā/;

keühüz 'vaesus' /VKÄH 182; < keühä/;

körkõus 'kõrgus' /VHT 44/;

koirüz 'koerus' /VKÄH 183/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 171.

² Samas, 133.

lad'juz 'laius' /VKÄH 184; < lad'd'a/;

laiskuz 'laiskus' /VKÄH 185; < laiska/;

niskūtta 'niiskust' /KKI Pum/;

nõrepuz 'nooremus' /VKG 124; < nõrepi/;

nõruz 'noorus' /VKG 124; < nõri/;

nältsüz 'nalg' /KKI Mati; < nältsä/;

pēnüz 'peenus' /VKÄH 191/;

raskauz 'raskus' /VM 36; < razgaz/;

rauhūz 'rahu' /VKÄH 193/;

rikkauz 'rikkus' /VM 24; < rikaz/;

tervüz 'tervis' /KWS Katt/ ;

värüz 'ebaõiglus, süü' /VKN 30; < varä/;

üvüz : üvüttä 'headus: headust' /KKI/;

uz-üz-sõnad võivad märkida ka konkreetseid
esemeid, isikuid jne.:

kokohuz 'koosolek' /KKI/;

pahūz 'kurivaim' /KKI/;

rikkauz 'varandus' /KKI/.

Pikk vokaal, mis sufiksis sageli esineb, on hilisema arengu tulemus. See on tekkinud oblikvakään-
deis * ude-~üde-tunnuse δ kadumisel rõhutu silbi järel.¹
Isuri keeles on δ -spirandi asemele foneetilistel põh-

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 132.

justel tekkinud -h-, mis tuleb esile ka Jõepära
vadjalastel: kaΛΛõhuset 'varandused' /MVK 154/;
kaunihutta 'kaunidust' /VL 66/, õikõhus 'õiglus'
/MVK 153/, pimehüz 'pimedus' /KKI/.

Sama funktsioon, mis vadja keeleski, on sufik-
sil ka lähemates sugulaskeeltes. Vrd. sm lakeus
'lagedus', ka konkreetnes tähenduses 'lage koht',
korkeus 'kõrgus', hulluus 'hullus', kavaluus 'kava-
lus' /SKRK 131/; is vanhus 'vanadus', syvyys 'süga-
vus' /NTIK 83/; vps pitkuz 'pikkus', suruden 'suuruse'
/NVTVK 13, 14/.

-va ~ -vä

Sufiksi -va ~ -vä abil tuletatakse denominaalseid
adjektiive, mis väljendavad omaduse rohkust. Siia
kuuluvad ka mõned ^{läänemere}soome keeltes ühised substantiivid.

Sufiksile -va ~ -vä vastab soome-ugri aluskeele
*-pa ~ -pä: *-pa ~ -pä, mille abil on moodustatud pos-
sessiivseid noomeneid.¹ Ta on ühendatav deverbaalse
va- ~ vä-sufiksiga.

Adjektiive:

ainova 'ainus' /KKI/;

enneva 'õnnelik' /VM 24 ; < enni/;

itsävä 'igav' /VM 23 ; < itsä/;

lihava 'lihav' /VKÄH 186/;

¹ J. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 134.

mieleväpi 'targem' /VM 34/;

õleva 'hoolitsev' /VKÄH 190/;

terävä 'terav' /KKI; <terä/;

čirjava 'kirju' /KKI; <čirja/;

tuttava 'tuttav' /VM 68/;

verevä 'punane' /VL 54 ; < veri/.

va~vä-lõpulisteks on mugandunud ka laensõnu: laaskavassi
'lahkeks' /vrd. vn ласковый 'lahke'/,

tšästivä 'õnnelik' /vrd. vn счастье 'õnn'/.

Substantiive:

astava 'äke' /KKI Kõ/;

harava 'reha' /MV 230, Kõ/;

etave 'Taevasõel' /VL 60/;

erava 'orav' /VKÄH 179/;

otava 'tigu; tähtkuju' /KKI Mati/;

sisave 'sisask' /VL 62/.

M. Norvik toob oma diplomitöös need substan-
tiivid va~vä-tuletiste juures, mis soome ja isuri
keeles põlvnevad varasemast *ra~*rä-sufiksist.¹
*βa~*βä-sufiksist põlvnevaks peab ta ainult adjek-
tiivide. Selline tähenduse järgi jaotamine ei ole ilm-
selt piisav. Vadja keele järgi otsustades peavad ülal-
toodud substantiivid kuuluma just *βa~*βä-rühma. Peale
astava on need kõik vanad läänemeresoome sõnad.

¹ M. Norvik. Noomenite tuletussufiksist isuri keeles.
Diplomitöö. Tartu 1956, 87.

Kui nad oleksid kuulunud *pa-~pä-rühma, oleks neis vadja keeles tänapäeval olnud sufiks -ga /vt.lk.12/.

Vepsa keeles avaldub sufiksi -va~ -vä puhul omapärane nähtus. Nimelt on selles keeles oleviku partiitsiip alati b-kujuline, adjektiivide sufiks aga -v. Sellest on järeldatud, et läänemeresoome keeltes on derivatsioonisufiks olnud alati v-line.¹ See muidugi ei välista võimalust, et mõlemad sufiksids pärinevad soome-ugri *pa-~pä-st. Ilmselt on see nähtus seotud ainult läänemeresoome aluskeele teatud murdega.

/Vt. deverbaalne -va~ -vä lk. 104/.

-ve

Sufiks -ve on laenatud vene keelst ja kasutatakse kohanimes, kui kohanimi esineb atribuudina.²

kāzikkeve tšülä,

ettseve tšülä = ettsa.

iatovei tšülä = iAAo

villikkeve tšülä.

¹ P. Kokla. Noomeni ja verbi tuletussufiksids vepsa keeles. Diplomitöö. Tartu 1955, 39.

² P. Ariste. Vene laensufiks vadja keele s. Eesti Keel 1936, 6, 170-171.

kate : kattē 'kate : kätte' /VKÄH 182;

<kattā /;

kuē 'kude' / VKÄH 184/;

lähe 'allikas' / VL 31 /;

mütetta 'muutust' / KKI /;

paize:paisë 'paise' /VKÄH 190 / ;

puhe 'pühakuja kappolele peetav rääk'

siē : sitē 'side : sideme' (VKÄH 195/;

tiakē ' jääpurikas' (VKG 124; < tiakkua /;

ūre 'uure' /VKÄH 64/;

vI puheG 'kõne' /VKÄH 48; < puhua /;

kaseG 'kaste' /VKG 124 ; < kassā /;

paiseG 'paise' /VKG 124/;

läheG 'allikas' /VKÄH 48/;

eG-sõnad on ida-vadjas sageli segunenud denominaalsete eh-substantiividega (vt. lk. 7): kaseh, läheh, paizeh.

Segunemine on tingitud sellest, et vokaaltüvelised muutvormid on mõlemal rühmal sarnased.

-i

Deverbaalne noomenisufiks -i ulatub tagasi samojeedi keelteni ja on ühendatav tegijanimega.¹

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 60 jj.

Läänemeresoome keeltes kuulub sufiks kokku mineviku i-tunnusega.

Sufiksi abil tuletatavad substantiivid märgivad tegevust, tegevuse tulemust või objekti:

<u>poika meni ant̄is̄ēē</u>	' poeg läks noorsõduriks' /KKI Pum/;
<u>ajan hüppiä</u>	'sõidan galoppi' / KKI Ra/;
<u>kazwatti</u>	'kasvandik' /WGr 83; < <u>kazvatta</u> /;
<u>risetti</u>	'ristiisa' /KKI/;
<u>seami</u>	'sölm' /KKI/;
<u>sōtti</u>	'sööt' /KKI; < <u>sōttä</u> /;
<u>sünti</u>	'patt' /VKÄH 87/;
<u>šiš̄katti</u>	'narmas' /KKI; < šiš̄kettā narmendada' /;
<u>lēD vahis, koirā sihaz</u>	'jään valvesse koera asemel' /VM 91/;
<u>vīpetti</u>	'kerilaud, haspel' /KKI/.

-ikko ~ -ikke

Sufiksi -ikko abil tuletatakse vadja keeles substantiive ja adjektiive.

Substantiive:

<u>annikke</u>	' mahlatila' /KKI Mati; < <u>antā</u> /;
<u>saab jätikkōa</u>	'sajab jäidet' /MVK 169/;
<u>kazvatikko</u>	'kasvandik' /VKÄH 182/;
<u>sippelikko</u>	'sipelgas' /KKI/;

<u>süsälikko</u>	'sisalik' /KKI Luu/;
<u>vänikko</u>	sm'vintilä' /VKÄH 63/;

Adjektiive:

<u>emittelikko</u>	'sõimav, vanduv' /KKI Mati/;
<u>pettelikko</u>	'petlik' /VHT 50; < <u>petellä</u> /;
<u>petkelikko</u>	'põtkiv' /VKÄH 191/;
<u>pisselikko</u>	'torkiv' /VKÄH 191/;
<u>seittelikko</u>	'sõitlev, riidlev' /VKÄH 195/;
<u>tappelikko</u>	'taplev' /VHT 54; < <u>tape</u> Ma/;
<u>üppelikko</u>	'hüppav' /VL 24/.

Sufiks on sama, mis denominaalne -(i)kko (vt. lk. 21).

-ja ~ -jä

-ja ~ -jä ulatub tagasi samojeedi keelteni, kus selle vasteil on sama funktsioon, mis läänemeresoome keelteski: tuletada tegijat märkivaid sõnu.¹ Nagu teisteski läänemeresoome keeltes, on -ja ~ -jä vadja keeles väga produktiivne - selle abil võib igast verbist tuletada tegijanime:

<u>esi-eläjä</u>	'esimees, juhtija' /KKI/;
<u>itkeja</u>	'nutja' /KKI Luu/;
<u>jääjä</u>	'jääja' /VHT 55/;
<u>menijä</u>	'mineja' /VHT 55/;
<u>pitäjä</u>	'pidaja, hoidja' /VL 38/;
<u>pohtaja</u>	'posija' /KKI Kö/;

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 60 jj.

<u>setija</u>	'sõdiija' /KKI Lem/;
<u>teçijä</u>	'tegiija' /VHT 55/;
<u>tšäüttäjä</u>	'juhtija, juht' /KKI Luu/;
<u>tšüntäjääd</u>	'kündjad' /VL 6/.

ja- ~ jä-tegevusnimi võib esineda ka täiendina, asendades v-kesksõna: oitaja inehmin 'kokkuhoidlik inimene' /VKÄH 112/. See on sufiksi vana funktsioon, mis esineb juba samojeedi keeltes.¹ Kui sufiks on liitunud konsonanttüvele, esineb j asemel mõnikord i: empelia 'õmbleja', juttelia 'üt-
leja' /VKÄH 112/. See on samuti nähtus, mida võib kohata teisteski keeltes.²

-jain ~ -jäin

Sufiksi abil tuletatakse substantiive.

Pidude, pühade nimetusi (tavaliselt mitmuses):

<u>autejaižed</u>	'matused, peied' /KKI/;
<u>leppujäižed</u>	'lõpetus, lõpupidu' /KKI/;
<u>valajaižed</u>	'pidu õlle valamisel vaatidesse' /KKI Mati/;

Muid:

<u>hüppijäin</u>	'kargajate usulahu liige' /KKI Luu/;
<u>johsiaine</u>	'külaluu.d' /MVK 170/;
<u>kantajein</u>	'kandjake' /KKI/;
<u>laukojainê</u>	'pesijake' /WGr 82/;

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 65.

² L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki Helsinki 1961, 180.

<u>lepüttäjäizeni</u>	'mu vaigistaja, rahustaja' /VHT 48/;
<u>lõõkuttajajazēni</u>	'mu kiigutajake' /VHT 51/;
<u>nätšijäizessi</u>	'nägiaks /KKI Luu/;
<u>ühē ohtajazē</u>	'ühe ohaka' /VL 40/;
<u>tschärijäiseni</u>	'mu käärijake' /SUSA 60 ₃ 19/;
<u>tütijaissa</u>	'kiigutajat' /VL 43/.

Rohkesti kasutatakse sufiksit rahvalaulude keeles. Sufiksi koostis on -ja ~ -jä (vt. lk. 84) + -in (vt. lk. 24). Vrd. sm laskiainen 'vastlapäev', alkajaiset, ristiäiset 'ristsed', hautajaiset 'matused' /SKRK 189/; is peittäjäist 'matused', toittajaiseen 'toitjasse' /ID 117/.

-jaz ~ -jäz

Sufiksi abil tuletatakse adjektiivide, mis võivad esineda ka substantiividena. Vadja keeles on sufiks eba-produktiivne:

<u>küntlijaz</u>	'kuulekas' /VM 80/;
<u>näcijaz</u>	'tunnistaja, nägija' /W6r 139/;
<u>unelias</u>	'unine' /MVK 185/;
<u>vänelijaz</u>	'tapu-, humalaväät' /KKI Mati/.

Sufiks esineb ka soome keeles: puhelias 'kõnekas', unelias 'unine', kuolias 'kooljas' /SKRK 186/.

Vadja keeles on tavalisem jaz~jäz-lõpp, kuid esineb ka iaz-lõppu, mis on hiljem tekkinud.

Sufiksi koostis on -ja~jä (vt. lk. 84) + denominaalne -z: -(h)- (vt. lk. 61).¹

-lain

Deverbaalset -lain (resp. -lainen~läinen)-sufiksit ei tunta soome ja isuri keeles, kus denominaalne vaste on küllaltki produktiivne. Vadja keeles leidub samuti vaid üksikuid deverbaalseid tuletisi, mis on nähtavasti denominaalsete analoogial tekkinud (vt. lk. 36):

<u>karkulaine</u>	'põgenik' /KKI/;
<u>kazvo^olain</u>	'kasvav, kasvaja /KKI, Tsv./;
<u>kattse^oaine</u>	'katšikud' /KKI/;
<u>sätte^oaine</u>	'saatja' /KKI Kõ/.

-ma ~ -mä

Käsitletav -ma ~ -mä on verbide III infinitiivi tunnus. Selle abil tuletatakse vadja keeles rohkesti tegevüst, tegevuse tulemust või objekti märkivaid substantiive. Sufiks on tuntud kõigis läänemeresoome keeltes ja põlvneb uurali aluskeelest. Samojeedi keeltes esinevate vastete tähendus sarnaneb läänemeresoome omaga.²

Näiteid vadja keelest:

<u>elämä</u>	'elu' /KKI/;
--------------	--------------

¹L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 186.

²Samas, 182.

<u>jõma</u>	'jook' /WGr 78/;
<u>risi kantem</u>	'ristipael,kett' /KKI Ra/;
<u>notkoma</u>	'madal,niiske koht' /KKI Ra/;
<u>pelema</u>	' põlenud koht' /VKÄH 191/;
<u>punapanimeD</u>	'punased vööd' /KKI Jõe/;
<u>rappam(a)</u>	'rabandus' /KKI/;
<u>seisoma-paikka</u>	'seisupaik' /KKI Luu/;
<u>süntüma</u>	'sünd,sündimine' /KKI/;
<u>sūrimoi</u>	'suurmaid' /VKN 11/;
<u>taama</u>	'tallatud maa' /VKÄH 197/;
<u>tsäärmä</u>	'valmis kootud kangas' /KKI Mati/;
<u>uhama</u>	'auk,lohk (teel) /KKI Luu/.

Mõnikord kasutatakse ma-~mä-tuletisi ka omadussõnali-
ses tähenduses: vajomä sohëë 'vajuvasse sohu' /VM 27/; ja
liitsõna täiendsõnana: süntüma-kü 'sünnikuu' /KKI/, õma-
püD 'käärpuud' /KKI/.

Vrd. sm kuolema 'surm', voima 'võim', istuma-paikka
istumispaik /SKRK 181/; vps jom 'jook', surm 'surm'
/NVTVK 52/.

-maine

Sufiksi deverbaalseid tuletisi leidub vaid paar:

laskumainõ 'nooda vettelaskmise auk jääs'
/V 82/;

nõisuumainõ 'nooda ülestõstmise auk' /V 82/;

Sufiks on sama, mis denominaalne -mein ~ -mein (vt. lk. 46 /.

-matõ

Sufiksi -matõ koostisosad on III infinitiivi tunnus -ma / ~ -mä / + -tõ (vt. lk. 70). Sufiksi abil tuletatakse adjektiive, mis väljendavad põhisõnaga märgitu puudumist nagu karitiivadjektiividki:

kuttsumoitõ vēraz 'kutsumatu võõras' /KKI Mati/;

sena külematoi 'sõnakuulmatu' /KKI Tsv./;

sallimatoi 'soovimatu, sallimatu' /KKI Tsv/;

tuntõmõittõmilõ 'tundmatutele' /VHT 44/.

-me- ~ -me-

Soome ja isuri keeles vastab sellele sufiksile -(i)n: -me-, mille vasted ulatuvad handi ja mansi keeleni.¹

Sufiksi vanad funktsioonid on tegevuse vahendi ja tegevuse märkimine. Läänemeresoome aluskeeles on sufiks olnud *-ma ~ *-mä. Kui *-ma ~ *-mä lõpult kadus vokaal, siirdusid need sõnad e-tüveliste rühma, sest selleaegsed konsonantlõpulised sõnad olid e-tüvelised. Hiljem sõnalõpuline -m > -n. Vrd. sm. istuin : istuime, e võti : võtme.

¹ L.Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 179.

Eesti ja vadjja keeles on algupärane n sõna lõpust kadunud, kusjuures vadjja keeles on tekkinud pikk vokaal /vt. lk. 45 /:

kannē : kanteme 'kanne : kandme' /VKÄH 182/;

lesemēD 'lesemēD /VKN 10; vrd. sm lesiä
'puhastada vilja'/;

lõpi 'adrahõlm' /KKI Itš/;

nätšemet 'silmad' /VL 34/;

tuli-näüti : näütti 'pilak : pilaku'
/VMP 88; < näüttä /;

ookumõD 'sõõrmed' /MVK 169/;

ratussimeD 'ratsmed' / KKI Tsv./;

saavā : saavameD 'salv : salved' /VKÄH 194/;

uhartē : uhartemeD 'oherdi : oherdid'
/VKÄH 96 /;

ûlotî 'teatud jalats' /WGr 157/;

ved'd'ē : veitemē 'võie : võide' /VKG 124;
< veitā /;

veti : vettime 'võti : võtme' /VKÄH 96;
< vettä /;

võli 'vooliraud' /VKÄH 96/;

võti : võttime 'sedelgarihm' /VKG 124;
< vöttä /.

-min

-min on IV infinitiivi tunnus, mis koosneb sufiksitest
-ma ~ -mä (vt. lk. 87) + -in (vt. lk. 24).

Vadja keele \bar{i} selles sufiksis pärineb dif-
tongist $*ai \sim *äi$.¹ Areng võiks seega olla järgmine: lää-
nemeresoome aluskeele $*-mainen \sim *-mäinen > *-mīnen > mīn$.

Esineb selles asendis veel soome murdeis, vepsas, karjala-
aunuses ja lõuna-eesti murdeis: eL $\hat{r}idlemīst$ 'riidlemist',
 $\underline{o\bar{s}tmīst}$ 'ostmist' /EKÄH 186/; vps $\underline{tapmīne}$ 'peksmine',
 $\underline{jauhmine}$ 'käsikivi' /NVTVK 53,54/. Soome keeles on käsit-
letav sufiks \underline{minen} -kujuline: $\underline{tekeminen}$ 'tegemine', 'töö',
 $\underline{lyöminen}$ 'löömine, taplus' /SKRK 194/. Ka vadja keeles
on \bar{i} sageli lühenenud, mis on hilisema arengu tulemus,
võib-olla aga soome või eesti keele mõju:

$\underline{alkamine}$ 'algus, algamine' /KKI Kõ/;

$\underline{irmuttamīn}$ 'hirmutamine' /VKN 15/;

$\underline{itkõmisõõ}$ 'nutmise' /VHT 23/;

$\underline{kuttsumize\bar{a}}$ 'kutsel' /VL 46/;

$\underline{eli menemīs}$ 'oli minemist' /VKN 14/;

$\underline{teukoi tappamīn}$ 'tõuvilja peksmine' /VKN 8/;

$\underline{tšittämin}$ 'kiitmine' /VL 63/;

$\underline{tšüzümissä}$ 'küsimist' /KKI Luu/.

Väga sageli märgivad tuletised ka konkreetseid esemeid
või nähtusi /tegevuse tulemust või objekti/.

$\underline{tū jūmija}$ /= $\underline{jūmizija}$ / 'too ravimeid /jooke/'
/KKI Luu/;

¹ L.Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930,
168-169.

<u>rapaumine</u>	'rabandus' /VL 11/;
<u>sūmine</u>	'söök' /VM 8/;
<u>vie-tekkin</u>	'juga' /KKI/;
<u>tōmizeš</u>	'külakostiks' /KKI Jõe/.

Sõnas jūmi on ka lõpu -n jõudnud kaduda.

-mo

Sufiks -mo on sekundaarne ja koosneb elementidest -ma~
-mä /vt. lk. 87/ + i /vt. lk. 15 /. Sufiks esineb ka soome
keeles: kutomo 'kudumistöökoda', katsomo /vaatesaal'
/SKRK 194/. Vadja keeles märgivad mo-tuletised tegevuse
kohta ja tulemust.

<u>ed'jeamo</u>	'õietolm' /VKÄH 178/;
<u>kadgeamo</u>	'katkend' /VKÄH 181/;
<u>kaivelmoita</u>	'kaevatud kohti,maid' /VHT 53/;
<u>laskõõmu</u>	'lohk,nõgu' /MVK 174/;
<u>süäamo</u>	'käs,soolatüügas' /VKÄH 54/;
<u>sigaa tõngõlmoita</u>	'sea songermaid' /VHT 53/;
<u>tšihermō pesä</u>	'sipelgapesa' /KKI Mati/;
<u>uigeamo</u>	'põlluks küntud niit' /KKI Tsv.;
	vrđ. <u>uikolma</u> 'lomp,loik' /MVK 185/.

Arvatavasti on selle sufiksi mõjul tekkinud ō ka liit-
sõnades māmōnmō = māmūnamaa 'kartulimaa', nagrizmō 'naeri-
maa jne.

-muz ~ -müz

Läänemeresoome keeltes üldiselt tuntud deverbaalse muz- ~ müz-sufiksi koostisosad on -m / -ma ~ -mä, vt. lk. 87 / +(u)s ~ -(ü)s / vt. lk. 98 /. Vrd. sm pyrkymys 'pürgimus', kysymys 'küsimus' /SKRK 195/; is harkkämukset 'sammud', kantamuz 'kandam' /NTIK 55/; vps kertmuz 'nööripunumise rull' /NVTVK 58/.

Näiteid vadja keelest:

<u>arkkamuz</u>	'samm' /KKI/;
<u>elämüz</u>	'vara, omandus' /KKI Luu/;
<u>entsämüz</u>	'hingetõmme' /KKI/;
<u>ehsenemuz</u>	'oksendus, okse' /KKI Tsv./;
<u>eļemuz</u> : <u>eļemuHsi</u>	'sündmus, juhtum : juhtumeid' /KKI Lii/;
<u>kantamusekà</u>	'kandamiga' /KKI Luu/;
<u>peavē katkemuz</u>	'põlveõnnal' /KKI/;
<u>luikkamusē</u>	'lonksu/gen./' /KKI Luu/;
<u>neitomusi</u>	'nõidusi' /VKN 29/;
<u>nessemuz</u>	'sületäis' /KKI Tsv./;
<u>tõmuzi</u>	'külakosti' /pl. part./, /VL 56/;
<u>tšüzümüz</u> : <u>tšüzümühsē</u>	'küsimus': küsimuse' /KKI Pum/;
<u>tärkkemüz</u>	'tärge, sälk' /KKI Jõe/.

-na ~ -nä

Läänemeresoome aluskeele *-na ~ *-nä-sufiksil on vas-
teid kõigis soome-ugri keeltes ja ta on ühendatav
denominaalse na ~ nä-sufiksiga /vt. lk. 48 /.¹ Vrd. sm
jyrinä 'mürin', pakina 'vestlus' /SKRK 183/; is vuhina
'vuhin', lækkinä 'kõne' /NTIK 59/; vps pagin : paginan
'jutt', 'vestlus', rigin 'köha' /NVTVK 54/.

Nagu teisteski keeltes, liitub deverbaalne -na ~ -nä
vadja keeles peamiselt deskriptiivsetele ize-verbidele:

- börin 'podin' /KKI/;
- elinä 'helin' /WGr 88/;
- kahin : kahina 'kahin : kahina' /KKI Tsv./;
- kihin 'kihin' /KKI/;
- kohina 'kohin' /KKI/;
- kripina 'kribin' /WGr 88/;
- nirinä 'nirin' /KKI/;

Tsvetkovi toodud lõppkaolised vormid on ilmselt eesti
keele mõju.

-nnu ~ -nnü ~ -nnuG ~ -nnüG

-nnü ~ -nnü (ida-vadjas -nnuG ~ -nnüG) on aktiivi II
partitsiibi tunnus/*-nut ~ *nüt/. Tuletisi kasutatakse omadus-
sõnadena, vahel ka nimisõnadena. Sufiks on tuntud kõigis

¹ L.Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1961, 183.

läänemeresoome keeltes, kuid tema päritolu ei ole teada.¹

Vadja geminaat -n on L.Kettuse järgi üldistunud konsonant-
tüvele liitunud nu- ~ nü- tuletistest/juursõna tüve
konsonant on assimileerunud n-ga/.²

Lõpu -t kadu ja ida-vadja -G päritolu on ebaselge
/vt. VKÄH 50,52/, kus toodud seletused ei ole veenvad/.

Näited vadja keelest:

<u>elähtännu</u>	'elatanud' /VKÄH 178/;
<u>eppennu</u>	'õppinud' /KKI/;
<u>jõpunu</u>	'joobnu, joobnud' /KKI/;
<u>evät, keavannūt</u>	'ei kõlvanud' /VRM 154/;
<u>kõlalu</u>	'koolnu' /VM 49/;
<u>pagennu</u>	'pagenud' /VKÄH 91/;
<u>paavannu liha</u>	'suitsutatud liha' /KKI/.

-o
~

-o on kõigis läänemeresoome keeltes tuntud deverbaalne
sufiks. Enamasti on ta võrdlemisi produktiivne nagu vadja
keeleski. Sufiks tuletab tegevust, selle tulemust või
objekti väljendavaid sõnu. Vrd. sm muutto 'muutus',
voitto 'võit', kaivo 'kaev' /SKRK 199/; is makso 'maks',
jutto 'jutt' /NTIK 64/; vps kazvo 'kasv', t'ego 'tegu',
lebo 'puhkus' /NVTVK 56/.

¹ L.Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1961, 198.

² L.Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930,
91-92.

Sufiksi päritolu kohta on erinevaid arvamusi. On oletatud, et -o < *-oi < *-ai. L. Hakulinen peab tõenäolisemaks, et deverbaalne -o on tekkinud läänemeresoome aluskeele varasemal perioodil *v-sufiksi liitumisest tüve lõppvokaaliga: *av > *au (? > ou) > *oo > o jne., nii et tänapäeva palo < < *palav.¹

Näiteid vadja keelest:

<u>arvo</u>	'mõistatus' /VM 83; < <u>arvattoa</u> /;
<u>eao</u>	'elu' /WE 37/;
<u>jatko</u>	'jätk, pikendus' /KKI Pum/;
<u>javo</u>	'jahu' /VKG 124; < <u>javā</u> /;
<u>eskanto</u>	'esimest korda poegiv /kandev/ lehm' /VKÄH 178/;
<u>katto</u>	'katus' /VM 90/;
<u>murto</u>	'murd' /VL 45/;
<u>tüli-mütto</u>	'tuulemuutus' /KKI Ra/;
<u>mängo</u>	'mäng' /VKÄH 188/;
<u>paao</u>	'tulekahju' /VM 88/;
<u>peako</u>	'hirm' /KKI Tsv./;
<u>nitto</u>	'niit, niidus' /VKG 124/;
<u>rito</u>	'riid, tüli' /KKI Luu/;
<u>tuaa</u>	'saak, tulu' /KKI Luu/;
<u>täto</u>	'teade' /VKÄH 200; < <u>tätä</u> /;
<u>voitto</u>	'voit' /VHT 29/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 45.

Adjektiivne tähendus on o-tuletistel liitsõnades kuto-aike 'kudemise aeg', lento-aike 'lennu-aeg' /VL 59/, tšüntö-aigaaie 'kunniajal' /VL 41/. Viimases näites on -ö isuri keele mõjul, vadja keeles järgsilpides ö-d ei esine.

-oz : -ohse-

Sufiksi abil tuletatakse ainult substantiive. Vadja keeles on sufiks ebaproduktiivne:

<u>(suka)loonos</u>	'serv, millest alustatakse (suka) kudumist' /MVK 183/;
<u>petoz</u> : <u>petohsē</u>	'pettus : pettuse' /VKÄH 191/;
<u>pisoz</u> : <u>pisoyseē</u>	'piste : piste /gen./' /KKI Pum/;
<u>saloz</u>	'tara, kus kasvasid ohvripuud' /KKI Pum/;
<u>tšītoz</u>	'kiitus' /KKI Luu/.

Sufiksi koostis on -o /vt. lk. 95 / + -s /vt. lk. 98/. Vrd. sm katos 'katus', kiitos 'tänu', salvos 'salv' /SKRK 201/; vps keitoz 'supp', huigutos 'hüüd' /NVTVK 62/.

-ri

Sufiksi abil tuletatakse vaid isikuid tähistavaid substantiive. Sageli on tuletistel pejoratiivne tähendusvarjund:

itkuri 'nuttur' /KKI Luu/;

<u>jõmari</u>	'joomar' /KKI Mati/;
<u>kusuri</u> <u>lahsi</u>	'laps, kes alla kuseb' /KKI Mati/;
<u>räkuri</u>	'kisaja' /KKI Mati/;
<u>sigauri</u>	'sõeluja, ka tähtkuju' /KKI Lii/.

Sõnas arpuli 'ennustaja, nõid' on toimunud dissimilatsioon: korduv r on asendunud l-häälikuga, vrd. arpua 'nõiduda'.

Sufiks on seesama, mis denominaalne -ri /vt. lk. 95/ ja esineb enamikus läänemeresoome keeltes laialdaselt, seepärast ei ole tõenäoline, et tegemist oleks germaani laensõnade /näit. ryöväri, mittari/ analoogial tekkinud tuletistega, nagu kinnitab L.Hakulinen.¹

-z : -hse, -hse

Sufiksi varasem kuju on *-s : *-kse, millel on vasteid permi keelteni.² Deverbaalne ja denominaalne -s : -kse on suguluses. Sufiksi abil tuletatakse verbidest mitmesuguse tähendusega substantiive:

<u>ihasused</u>	'rõõmud' /KKI Tsv.; < <u>ihasua</u> /;
<u>iaosuz</u>	'kaunidus' /VKÄH 76; < <u>iaossua</u> /;
<u>irmutez</u>	'hirmutis' /WE 63; < <u>irmuttä</u> , <u>e</u> on ilmselt reduktsiooni tulemus/;
<u>kevisuz</u>	'tugevus, kõvadus' /VKÄH 27; < <u>kevissua</u> /;

¹ L.Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 202.

² Samas, 186.

<u>krita</u> us	'kiristus' /KKI Tsv./;
<u>rapauz</u> rohoD	'rabanduserohud' /VKÄH 79; < <u>rapauta</u> /;
<u>se</u> na(h)usez	'sõnamises, sõnatud' /KKI Luu; < <u>senauta</u> /;
<u>sütü</u> tez	'sütis' /VKÄH 38/;
<u>tšä</u> utez	'pärm' /VKÄH 45; < <u>tsäüttä</u> /

/Vt.ka denominaalne -z : -hse lk. 63 /.

-ttši

Vadja deverbaalne sufiks -ttši < -kki. Viimane on enamikus läänemeresoome keeltes tuntud. Deverbaalne ja denominaalne -kki /-ttši/ on arvatavasti sedasama päritolu¹ /vt. lk. 72 /.

Sufiks koosneb elementidest -kka + i. Vrd. sm menekki 'minek', tulekki 'tulek', Lypsikki 'lüpsilehm' /SKRK 191/, Isuri keeles on sufiks väga levinud: saakki 'saak', künnäkki 'küünd', söökki 'söök' /PUA 379/. Vadja keeles näib ta olevat vähem kasutatav. Suhteliselt rohkesti on ttši-tuletisi D.Tsvetkovil, mis on aga ilmsed teoretiseeringud. Allpool on toodud kõik käsitletava sufiksi tuletised, mis leidusid läbitöötatud materjalides:

<u>imettši</u>	'teatud veetaim' /VKÄH 180/;
<u>jüttši</u>	'jook' /KKI Tsv./;
<u>raeiketši</u>	'raiesmik' /KKI/;

¹ L.Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 192.

<u>lühzettši</u>	'lüpsik' /VKÄH 186/;
<u>makauttši</u>	'magamiskoht' /VKÄH 187/;
<u>müttši</u>	'müük' /KKI Tsv./;
<u>neisuttši</u>	'tõus/päikese/' /VL 48/;
<u>nešetšiaaa</u>	'tõstmisel' /KKI Jõe/;
<u>peaettši</u>	'põlendik' /KKI Tsv./;
<u>kala-püttši</u>	'kalapüük' /KKI Tsv./;
<u>sättši</u>	'saak' /KKI Tsv./;
<u>sünnüttšimerkki</u>	'sünnimärk' /KKI/;
<u>söttši</u>	'söök' /KKI/;
<u>töttši</u>	'toomine' /KKI Tsv./;
<u>tšäüttši</u>	'käik' /KKI Tsv./;
<u>tugettši</u>	'tulek' /KKI Tsv./;

Rohkesti on vadja keele kõnelejad sufiksit kasutanud kkikujulisena. See on isuri keele mõju: vätiki 'nõudel, kutsel' /KKI Ra/, painaki 'painutusel' /KKI Jõe/; jükipäivä 'joomapäev' /KKI Luu/ jne.

-tu, -tü ~ -ttu, -ttü

See sufiks on tegelikult passiivi teise partitsiibi tunnus. Ta moodustab adjektiive, mida võib kasutada ka substantiividena. Ida-vadjas on sufiks -tuG, -tüG ~ -ttuG ~ -ttüG. Vadja keeles esinev vokaallõpuline kuju on algupärane, eesti d-lõpuline vorm aga nud-partitsiibi mõjul tekkinud.¹

¹ L.Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 204.

<u>ad'jottu</u>	'tarastatud' /VKÄH 63/;
<u>izsettu</u> <u>leпка</u>	'korrutatud lõng' /VKÄH 59/;
<u>jadgettu</u>	'jätkatud' /KKI/;
<u>kerättüä</u>	/kerjatud/part./ /VM 7/;
<u>lütü</u>	'löödu, pekstu' /VM 94/;
<u>kümetettu</u>	'kuumutatud' /KKI Tsv./;
<u>pantu</u>	'pandud' /VKG 87/;
<u>tehtüg</u>	'tehtud' /VKG 87/;
<u>tapettuG</u>	'tapetud' /VKG 87/.

-u ~ -ü

Sufiks on tuntud enamikus läänemeresoome keeltes.

Vrd. sm itku 'nutt', nauru 'naer', synty 'sünd' /SKRK 205/;
is hämü 'videvik', solmu 'sölm', itku 'nutt' /NTIK 81/,
e. lugu, vösu, pesu. Enamasti on sufiks eesti keeles
lõppkao tõttu kadunud.

Deverbaalse -u ~ -ü päritolu kohta on erinevaid
arvamusi nagu -o puhulgi. Suur osa praegusi u- ~ ü-
tuletisi on kindlasti tekkinud *o-st /vt. lk. 95/.
Kuid pole ka võimatu, et sufiks on tekkinud *-y ja
tüvevokaali ühinemisest, nagu arvab L. Hakulinen: *ev >
*eu > *uu > u /tagavokaalsetes sõnades/; *ev > *ey > *yy > y
/eesvokaalsetes sõnades/.¹ Seega näiteks luku < lupev.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1961, 45.

Vadja keeles on sufiks küllaltki produktiivne, tema abil tuletatakse tegevust, tegevuse tulemust või objekti märkivaid sõnu:

<u>alku</u>	'algus, alg' /KKI Luu/;
<u>itku</u>	'nutt' /KKI Luu; <itkeä/;
<u>johsu</u>	'jooksu' / WE 212; < johsä/;
<u>juttu</u> : <u>jutu</u>	'jutt : jutu' /KKI/;
<u>jürü</u>	'mürin' /VKÄH 181; <jürize- /;
<u>päivâ-lasku</u>	'päikeseloojang' /WGr 143/;
<u>luku</u> : <u>lugü</u>	'lugu : loo' /KKI/;
<u>muru</u>	'raasuke, tükike' /KKI/ ;
<u>nagru</u>	'naer' /VKÄH 188/;
<u>nēlu</u>	'neel' /VKN 58/;
<u>nittü</u>	'niit, heinamaa' /VM 107/;
<u>oitü</u>	'hoiule, hoidu' /VM 17/;
<u>seitteleu</u>	'tüli, riid' /KKI Mati/;
<u>sulku</u>	'sulg, pais' /VKG 125; < sulkeä/;
<u>tappeau</u>	'taplus' /KKI Luu/;
<u>tanttsü</u>	'tantsu/gen./' /VKN 31/;
<u>tšähsü</u>	'käsk' /VKÄH 199/;
<u>tšülvü</u>	'külv' /VL 47/;
<u>vezü</u>	'kaeverdi' /KKI Mati; < vessä 'vesta'/. <u>vestä</u>

Adjektiivne tähendus on liitsõna täiendsõnana esine-

vail tuletistel: alkukü 'kuu algus' /KKI/, essu
leipä 'poeleib'; ruulu pālikka 'vaalikurikas' /KKI Luu/.

-uz : uhse- ~ -üz : -ühse-

Sufiks on koostiselt sama, mis vastav denominaalnegi /vt. lk. 63/ ja kõigis läänemeresoome keeltes levinud. Vrd. sm hengähdyks 'hingetõmme', avaus 'avaus', kirjoitus 'kirjutus' /SKRK 207, 208/; is haukahus 'suupala', sekkahus 'segamine' /NTIK 85/; vps openduz 'õppimine', püüz 'püünis' /NVTVK 57/.

Sufiksi abil tuletatakse tegevust, tegevuse tulemust või objekti märkivaid sõnu:

algetuz 'alustus' /VKÄH 176/;

arvatus 'mõistatus' /NVK 20/;

avauz 'avaus' /KKI Luu/;

avvotuz 'hautis' /KKI Luu/;

ehitüz 'ehe' /KKI Luu/;

empeuz : empeuhseD ~ empeusseD 'õmblus :
õmb_lused' /VKÄH 179; < emmea /;

jätüz : jätühse 'jäänus' : jäänuse /VKÄH 181/;

kummituz 'kummitus, hirmutis' /VKN 23/;

makauhseA 'magamisasemel' /VKN 13/;

pajatuz : pajatuhsē 'pajatus : pajatuse'
/VKÄH 190/;

peagetuz 'pahmas' /VKN 8; < peagetta 'tallata' /;

tširjotuhseē 'kirjutise' /NVK 48/;

vajotuHset 'vajutised' /VKN 11/;

vassauz : vassauhseD 'vastus : vastused'
/VKÄH 38/.

Nagu denominaalse sufiksi puhulgi, on ka siin -uhse ~
-ühse asemel obliikvakäändeis murdeti -usse ~ -üsse
või -use -üse.¹

-va ~ -vä

-va ~ -vä on verbide I partitsiibi tunnus. Tema
varasem kuju läänemeresoome keeltes on -pa ~ -pä: -pa
-pä. Sufiksil on vasteid samojeedi keelteni.² I par-
titsiibi tunnus on ühendatav denominaalse va ~ vä-su-
fiksiga /vt. lk. 78/.

Vadja -va ~ -vä < *-pa ~ *-pä.

Tuletised on adjektiivid:

aittava lehmä 'tiine lehm' /KKI Mati/;

annõttava 'antav' /VHT 54/;

arvõtteva 'arvatav' /KKI Tsv./;

itäväd 'idanevad' /KKI Kö/;

keΛastavaD silmäD 'kollakad silmad' /KKI Luu/;

kuakeva jä 'ajujää, hulkuv jää' /KKI/;

Λankeva tauti 'langetõbi' /KKI Luu/;

lentelevä 'lendlev' /KKI/;

¹ L. Kettunen. Votjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 38.

² T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 249 jj.

<u>mütävassi</u>	'müüdavaks' /VM 85/;
<u>pajatettava</u>	'räägitav' /VKÄH 190/;
<u>suvattava</u>	'armastav ^{ta} ' /VKÄH 196/;
<u>tšihvassi</u>	'kuumaks' /VM 31/.

Sageli kasutatakse I partitsiipi ka substantiivina:
kõleva 'suriija', läsivä 'haige' /KKI/, naitettava on
nagrettava 'naidetav /peigmees/ on naerdav' /VKÄH 71/.

-vain

Sufiksi koostis on -va /I partitsiibi tunnus/+ -in
/vt. lk. 24 /. Tema abil tuletatakse adjektiive, mis
võivad esineda ka substantiividena:

<u>ahavainen</u>	'torm' /SU-SA 60 ₃ 23/;
<u>enēpitävain</u>	'ennast täis olev, enesearmastaja' /KKI/;
<u>johsevaižed</u>	'jooksvad /jõed/' /VL 59/;
<u>paavainē</u>	'palavus, higi' /VL 61/;
<u>paissavainē</u>	'paistev' /VHT 52/;
<u>tarttuvain</u>	<u>tauti</u> 'nakkav haigus' /KKI Luu/;
<u>tuoõvainõ</u>	'tulev, saabuv' /MVK 164/;
<u>uskovainē</u>	'uskuv' /VM 7/;
<u>virtavaižed</u>	'voolavad' /VL 59/.

Ainsas eesvokaalses näites enēpitävain on sufiks
tagavokaalne. Sellest ei saa järeldada, et eesvokaalset
kuju pole olnud.

Sufiks -in on tõenäoliselt võinud liituda ka denomi-
naalsetele va ~ vä-tuletistele, millest leidub üks näide:

õnnēvaize tauti tapap 'õnneliku tapab taud' /SUSA 60₃18/.

II PEATÜKK

VERBI SUFIKSID

1. Deverbaalsed sufiksid.

-ahta- ~ -ähtä-

Vadja keeles on -ahta- ~ -ähtä- üks produktiivsemaid verbisufikseid. Tuletiste tähendus on momentaanne nagu teisteski läänemeresoome keeltes. Algselt on kuulunud sufiksisse vaid -ht-, a /ä/ selle ees on pärit juurverbi tüvevokaalist.¹ Vepsa keeles näiteks liitub -hta- enamasti muutumatule tüvevokaalile²: joksehtamā 'jooksma kor-raks' /e-tüveline/; katsuh't'in' 'vaatasin kor-raks' /u-tüveline/; etsihtada 'natuke otsida' /i-tüveline/, /LVHA/. Vadja keeles on tüvevokaal -ht- ees muutunud a-ks nagu soome keeleski. Mõnikord a > e, näit. ep kolēhta 'ei kolah-ta' /VLl3; < kolize-/ . Seega on sufiks vadja keeles -ahta- ~ -ähtä-. Läbitöötatud materjali hulgas on ainult üks erand: avauhtā /KKI Jõe/. Samast sõnast esineb aga ka vorm avah-tā, mis on samuti Jõe päralt.

Näiteid vadja keelest:

ahgahtā 'karjatada' /KKI Tsv./;

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 230.

² P. Kokla. Noomeni ja verbi tuletussufiksid vepsa keeles. diplomitöö. Tartu 1955.

aikahtā 'karjatada' /KKI Mati; <aikkua 'karjuda'/;

aukahtā 'haugahtada' /KKI; <aukkua 'haukuda'/;

asahtā 'kergelt astuda' eli asahtannut tšivile 'oli
kergelt astunud kivile' /KKI/;

bransahtā 'prantsatada' /KKI/;

elähtā 'helahtada' ūkahtā, metts elähtāb vassā
'hüüata, mets helahtab vastu' /KKI Tsv.;

<elize- 'helise-'/;

en'd'ähtāB 'hingatab' /KKI; <entšia/;

erähti 'kukkus' /KKI Jõe/;

erahtā 'sôôratada' /VKÄH 179/;

irnahti 'hirnatas' open irnahti kujae 'hobune hir-
natas õues' /VL 36; <irnuu 'hirnuda'/;

isahtāssa 'istuda korraks' miävähässi aigessi isahtān
'ma istun väheseks ajaks' /KKI; <issua 'is-
tuda'/;

jürähtā 'müristada' /KKI Tsv.; <jürize- 'mürise-'/;

kajahtāb 'kaigub' /KKI/;

kal'l'ahtaš 'hüüatada, karjatada' /KKI Tsv.; <kal'-
l'ua 'karjuda'/;

kraksahti 'krääksatas' /NVK 88/;

krapsahta- 'krapsata' /MVK 172/;

kuivahtaš 'kuivatada' /KKI Tsv.; <kuivā 'kuivada'/;

kūkahtā 'hüüatada' /KKI Tsv./;

kumahtaš 'kumada' /KKI Tsv./;

k... 'k.../;

k... 'k.../;

lamahtā 'hetkeks maha heita' /KKI Tsv./;

lauhahti 'laulis korraks' /NVK 38; < lauma 'laulda'//;

lipsahtas 'lipsahtada' pālik lipsahtaz, lautiāt vettē

'kurikas lipsahtas sillalt vette' /KKI Tsv./;

liukahtā 'liugahtada' /VKÄH 186; < liukua 'liuguda'//;

eb_muhahtais 'ei muhataks' /VHT 49; < muhize- 'muhele-'//;

mürähti 'mürahtas' /VM 80; < mürise- 'mürise-'//;

eb_nagrahtais 'ei naerataks' /VHT 49; < nagrā 'naerda'//;

oğahtā 'hetkeks puhata' /VKÄH 190; < ogata 'puhata'//;

paksahätässa 'potsatada' /KKI/;

pisähtän 'poen' /VL 50; < pissä 'pista'//;

rägahhti 'hüüatas' /VM 6; < räkua 'hüüda'//;

šupahti 'sulpsatas' /VL 38/;

vaahahtā 'valada korraks' /VKÄH 190; valā 'valada'//;

ev_vātahtannu 'ei vaadanud' /VM 11/;

vizgahtaab 'viskab' /VHT 38; < vizgata 'visata'//;

viḡahhtā 'vingatada' / < viḡkua 'vinguda'; VKG 128/.

Murdeti on ht > st /pika esimese silbi järel ja kauge-
gemal sõnas/.¹ Neil aladel on ka sufiksi -ahta- ~ -ähtä-
asemel -asta- ~ -ästä- : aikastā 'karjatada', aukastā 'hau-
gatada', elästā 'helahtada' /KKI Mati/, järästā 'vārahtada',
laumastā 'korraks laulda' /KKI Mati/, likasti 'liigutas kor-
raks', rägasti 'hüüatas', vātasti 'vaatas korraks', viḡasti
'vingatas' /VM 71/, örtšästā 'äkki ärgata' /VKÄH 204/.

1 L.Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 89.

Sufiksi samatähenduslikke vasteid esineb kõigis läänemeresoome keeltes, lapis ja kaugemates sugulaskeeltes-ki /sürja, udmurdi/ ¹: sm haukahtaa 'haugatada' pyörähtää 'pöörduda' /SKRK 243/; krj kajahta- 'kajahtada' herjahta- 'kõikuda' /PUA 231/.

L. Hakulise järgi on sufiksi varasem kuju *-ästa- ~ *-ästä- ², õigemini küll *-št-.

-ahtutta- ~ -ähtüttä-

Liitsufiks -ahtutta- ~ -ähtüttä- /murdeti -astutta- ~ -ästüttä-/ on tuletanud momentaanse tähendusvarjundiga kausatiivseid verbe:

elähtüttä /KKI/ 'helistada' miä elästütän tšellä 'ma helistan kella' /VL 24/;

kajahtutan 'kajahtan' laka wilisän wilula, kajahtutan kassêla 'laske vilistan vilulla, kajahtan kastella' /WGr 103/;

lajahtuttä 'lajatada, loksutada' /VKAH 20/;

tukehtuttä 'lämmatada' tahto tukehtuttä, lämmitti tervakaisikā aakoikā 'tahtis lämmatada, küttis tõrvaste halgudega' /VL 6/.

Koostis: -ahta- ~ -ähtä- /vt.lk.107 / + -u- ~ -ü- /vt. lk. 136 / + -tta- ~ -ttä- /vt. lk. 134 /.³ Kasutata-
vam on sufiks soome keeles: seisa/hd/uttaa 'seisatada'

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 244.

² Samas.

³ Samas, 257.

jüräh/d/yttää 'järsku müristada' pyörä/hd/yttää 'pöördu-
da' /SKRK 257/. /Vt. ka -utta- ~ -üttä- lk.139/.

-aata-

Sufiksi lt-aineselõ on vasteid kaugemates sugulas-
keeltes kuni ungari keeleni.¹ Tuletiste tähendus on olnud
momentaanne või inhoatiivne. Läänemeresoome keeltes on lt-
eelne tüvevokaal muutunud üldiselt a-ks: sm painaltaa 'su-
ruda, vajutada', puhaltaa 'puhuda, hinge tõmmata' /SKRK 244/;
e usaldada, sisaldada, paigaldada; vps joksaata : joksaadan
'joosta korraks', istada 'natuke istuda' /NVTVK 81/.

Kasutatud vadja keele materjalides leidub näide:

uzgaata- /MVK 186/ 'usaldada' /< uskoa 'uskuda!'/.

Sufiksit kasutatakse harva ka teistes keeltes.

Varasem vorm on *-litt-.²

-/eh/ti-

Deverbaalsest liitsufiksist -/eh/ti- on ainult üks
näide:

mia vähä mälehtin 'ma mäletan vähe' /KKI Mati; vrd.
mälehtän/.

Tuletis on ilmselt tekkinud vastavate denominaalsete
analoogial /vt. lk. 141/. Sufiks näib olevat laenatud
isuri keelest või soome murretest, kuid viimastes esineb

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki,
1961, 244.

² Samas.

-/eh/ti- ainult denominaalsena.¹

-ele- ~ -ele- ~ -ile-

Sufiksiga -ele- /tagavokaalsetes sõnades -ele-/~-ile- tuletatakse peamiselt frekventatiivseid või kontinuatiivseid /ajema, jutema, arvautella, azatema, eitellä, lennellä, juonitema, kantema, laulema, löökkutema, lugetema, murrema, petkema, pütellä, taputema, valema/, aga ka refleksiivseid - frekventatiivseid /erkutema, ihasema, janotema, aikutema, imehtellä, idgetema, tuzotema/ ja retsiprookseid-frekventatiivseid /ritellä, tapema, veitema/ verbe. Vadja keeles esineb sufiksit võrreldes teiste läänemeresoome keeltega õige rohkesti:

aivasema 'aevastada, puristada' /KKI/;

ajeli 'sõitis korduvalt' /KKI; < ajā 'ajada'/;

antõli 'andis korduvalt' /VHT 54; < antā : annan 'anda'/;

arvautemas 'mõistatatakse' /WE 110/;

azatema 'pikkamisi astuda' /KKI/;

aikutemed 'haigutad' /KKI/;

avema 'avada', mitä siä, aveved, us? 'miks sa avadust?' /KKI Tsv./;

elä eittele emüttä 'ära jäta maha emakest' /VL 30;

< eittä 'heita'/;

eitütellä 'hirmutada korduvalt' /KKI; < eitüttä :

eitütän 'hirmutada'/;

erkutteliid 'hõrgutasid' /WE 82/;

idgettelepi 'ajab nutma' /SUSA 60, 35; < idgettä/;

¹ V. Porkka. Über den ingrischen Dialekt. Helsingfors, 1885, 126.
L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 276.

- ihaseма : ihassenen 'rõõmutsen' /ÄH 17/;
irvesellä 'irvida' /KKI/;
irvitellä 'irvitada' /KKI/;
janoteма 'janutada' /VL 51; < janotta /;
juonittelemä 'jooksma' /VM 23; < juonitta 'joosta' /;
kal'l'uteleb 'nutab, karjatleb' /SUSA 60₃44/;
kantema 'kalduda' /KKI/;
kazvotteli 'kasvatas' /VL 37; < kazvatta 'kasvatada' /;
koiruseма 'koerustada' /VKÄH 183/;
kuivaelep 'kuivatleb' /< kuiva 'kuivada'; SUSA 60₃53/;
kummarteli 'kummardas korduvalt' /VKN 11; < kummartä
'kummardada' /;
kummittelemä 'kumama võikalt' /VM 33/;
akasseli 'silitas' /VM 65/;
laumen 'hakkan laulma' /VL 13; < lauan 'laulan' /;
lennellä 'lennelda' /VM 5; < lenta : lennäB 'lennata;
lennab' /;
lëekuttemen 'kiigutlen' /VL 13; < lëekutta 'kiigutada' /;
likuteme 'liigutada' /VL 61; < likutta 'liigutada' /;
lugettemen 'itken' /VM 13/;
lähepõhja läyčeleb 'allikapõhi läigatleb' /VHT 56/;
mairotteme 'mõnule' /VL 13/;
murreма 'murda korduvalt' /VKÄH 108; < murtä : murran
'murda' /;
nezettemen 'tõstankorduvalt' /VL 9; < nessä : nesan 'tõsta' /;
makä, makä mariueni, õkaine lehti-lintueni 'maga, maga, mu
marjuke, puhka, mu lehelinnuke' /MV 225/;

- petteli 'pettis korduvalt' /VM 52; <pettä 'petta'//;
petke_{ema} : petkēB 'põtkata : põtkab/korduvalt' /VKÄH 108;
 <pedgata : petkän 'põtkata'//;
semeret pisselevät 'sõmerad torgivad' /VM 7; <pissä :
 pisän 'pista'//;
pitelin 'hoidsin' /VL 45; <pitä 'pidada'//;
püteli 'püüdis' /VM 23; <pütä 'püüda'//;
riteliväd 'riidlesid' /VM 106//;
seitteli 'sõitles' /VM 62; <seittä//;
tämä ep tappe_{me}, a bunttäB 'ta ei tappe, vaid mässab'
 /KKI; <tappä 'lüüa, tappa'//;
se_{me}ima 'sõlmida' / <se_{me}ä 'sõlmata'; KKI//;
taputteliD 'plaksutasid' /VL 56; <taputtä//;
tuzote_{ma} 'kurvastada' /VL 43//;
tū_{ette}emä 'tuulutema' tulin tuska tū_{ette}emä 'tulin
 tuska tuulutama' /VL 9; <tū_{utta} 'tuulutada'//;
tšävellä 'käia korduvalt' /VKÄH 199; tšävvä : tšäün
 'käia : käin'//;
tšüzütteli 'küsitles' /NVK 36//;
uotteli 'ootas' /KKI//;
val_emassa 'valatakse' /VHT 41; <valä//;
vassaelin 'vastasin' /VL 37//;
a vähänaikā viel meil vē_{er}asse_{eg}ā 'vähe aega veel olge
 meil vōōrsil' /VM 14//;
veite_{ak}ā 'võidelge' /VM 35//;
mā neizi ke_vi kumizemā, linnud vilisselemžä 'maa hakkas
 kōvasti kumisema, linnud vilistama' /VM 27//;

Sufiksi -ele- ~ -e_{le}- asemel esineb tänapäeval enamas-
 ti -ē- ~ -ē- /Koslovas ja Jõepära ümbruses -è-, -è-¹/
aivessēB pro aivessē_{le}B /Mati/, en'dähtēB pro en'däh-
teleB /Lii/, ennussēēB pro ennussē_{le}B /Pum /, irvessēn pro
irvesselen /Luu/, kantēt pro kantē_{le}B /Itš/, empēn pro
empē_{le}n /VM 31/, lentēB pro lentē_{le}B /Jõe/, kantēma pro kan-
tē_{le}ma /Mati/.

l /l/ kadu ei esine tavaliselt rahvalaulude teksti-
 des, mis on seletatav värsimõõdu nõuetega. Tunduvalt vähem
 kui kõnekeeles on seda ka muinasjuttude tekstides:

lugette_{le}n emi üvi päivi /VM 13/; a ko mi_{le} pissele-
 vät kevi semere_{le}D /VM 7/; vèerasse_{le}ega /VM 14/, kummitte_{le}-
 mā /VM 33/. Ka kreevineilt on kirja pandud tuletisi, kus l
 on säilinud: aiwassalab = aivassēB, eehassalan 'rõõmutsen',
karkalan 'tantsin, karglen', ampalan = empēn jne. ²

L. Kettunen ongi seisukohal, et nähtus on tekkinud
 pärast kreevinite lahkumist teatud kindlatel tingimustel
 /sõna esimesest silbist kaugemal - üksikjuhtudel ka esimeses
 silbis - on l/l/ kahe e/e/ vahelt kadunud; l/l/ on säi-
 linud ainult rõhutu silbi järel, kui eelnev silp on olnud lü-
 hike/.³ Tuues mõned näited, mäenab Kettunen, et nimetatud
 seadusest esineb kõrvalekaldumisi. Häälikuseaduse absoluut-
 set kehtivust ei kinnita ka järgmised näited:

mitä siē aukutte_{le}B? 'mis sa haigutad?', tämä ep tappe_{le}
'ta ei taple' /KKI/, üli servä empē_{le}B 'üle ääre õmbleb'

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 148.

² Samas, 108-109.

³ Samas.

/Vir. 1909, 27/, siämikko inehmine seitteleb 'tige inimene riidleb' /KKI/. A. Ahlqvistil on juba paralleelvormid juttejen ~ juttēn.¹

Vahepealsete kirjapanekute puudumise tõttu ei saa l kao aega täpsemalt määrata.

Frekventatiivse tähenduse puudumine sufiksi -ele-~ -ele- tuletistes on tänapäeval vadja keeles üsna tavaline:

sis_ko emmeMassa ehtei/tä/ 'siis kui õmmeldakse ehteid' /VM 31/, miš tahtozin aina sitä juteMa 'ma tahtsin ikka seda ütelda' /VM 87/, tām tšāsīs pureMē mā neisi 'ta hakkas käsi purema' /VM 8/, tām neis_tātā sūteMē mā 'ta hakkas teda suudlema' /VM 65/, siz_jo neisin rukoiMē mā jumMā /t/ 'siis hakkasin juba jumalat paluma' /KKI/, eppēp professo-rissi 'õpib professoriks' /KKI/, ōttēn kantēMā lehmā 'ootan poegima lehma' /KKI/.

Vähemal määral esineb seda ka teistes keeltes: sm va-lehdella 'valetada' suudella /SKRK 245/, e suudelda, vps kuudl'en 'kuulan' tahtoil'en ~ tahtl'en = tahtoin 'tahan' /NVTVK 80/.

Sufiksi samatähenduslikke vasteid leidub kõigis soome-ugri keeltes, tõenäoliselt isegi samojeedi keeltes.² Vrd. näiteks: sm ajella 'ajada' kysella 'küsitleda' kävellä 'käia' sadella 'sadada' /SKRK 244/; e küsitleda, kiidelda, kihelelda; krj juokšentel'e- 'jooksle-', andele- 'anda korduvalt', ihaštele- 'rõõmutse-' /PUA 172/; lv /l/ p'ezl 'tihti

¹ A. Ahlqvist. Wotisk grammatik. Helsingfors 1855, 63.
² T. Lehtisalo. Über die primären uralischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 169 jj.

pesema' /< p'ezz 'pesema'; PUA 172/; vps. /-le, -l'e-/
andnen 'annan korduvalt' joks'el 'jooksles', küze₁nen
'küsitlen' /NVTVK 79/.

L. Hakulinen võrdleb sufiksi l-ainest noomenite deminutiivse l-sufiksiga, mis on hästi sobinud väljendama frekventatiivsetele verbidele omast teatavat kergusevarjundit.¹ Sufiksisse ei ole algelt kuulunud l ees olev e.²

-goitta-

Sufiks liitub verbitüvedele sekundaarselt³ ja tuletab kausatiive:

apagoittä : apagoitan 'hapendada : hapendan' /< apata
'hapneda'; VKÄH 177/;

azegoittä 'asetada, panna' /KKI Mati; < asua 'asetседа'/;

arvagoittä 'harvendada, laiali ajada' /KKI Mati/;

eragoitõttü 'lahutati' /VHT 64; < eroa 'lahkuda'/.

kahnugoittä 'kahutada' /VKÄH 181; < kahnõttua 'kahutada'/;

paizegoittä 'paiseid ajada' /VKÄH 190; < paizõttua
'paistetuda'/;

paanegoittä 'külmetada' /VKG 129/;

seizagoittä 'seisma panna' /< seisa 'seista'; VKÄH 195/.

Sufiks -goitta- on tänapäeval vähe kasutatav, näide-

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 246.

² Samas.

³ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 352.

te arv on üsna piiratud. Enamik neist on deverbaalsed, sest keeles on olemas vastavaid refleksiivseid, passiivseid ja muid verbe. See muidugi ei välista võimalust, et need deverbaalid on tekkinud kunagi olemas olnud rohkete denominaalide analoogial. Lisaks sellele on täiesti võimalik pida enamiku eeltoodud näidete juursõnadeks ka noomeneid /näiteks paize 'paise', arva 'harv', paha 'paha' jne./.

Kindlat piiri deverbaalide ja denominaalide vahel ei saa antud juhul ilmselt tõmmata.

Sufiks -goitta- on liitsufiks. Elemendid: -ga- /<*-ya-~*-jä-/ + /i/tta- /vt. lk. 134 /. Areng: *-paitta- > *-goitta- > -goitta-. Vanal denominaalsel verbisufiksil *-ka-, *-kä- on vasteid enamikus läänemeresoome keeltes, volga, permi, ugri ja isegi samojeedi keeltes.¹ Soome keeles peetakse siia kuuluvaiks tuletisi hätänty- 'ehmuda, hädaldada' /<*hätänte- < hätä 'häda'; viluuntu- 'külmetada' /<*vilunantu- < vilu 'vilu'. Produktiivsem kui vadja keeles on sufiks tänapäeval vepsa keeles², kus tema abil peale kausatiivide tuletatakse ka inhoatiive: har'götta 'harjutada' /LVHA/, ajegoitab 'hakkab sõitma' /PUA 252/, kolægötta 'kolama hakata' /LVHA/, hözegötta 'tolmutama hakata' /NVTVK 73/.

-hu- ~ -hü-

Sufiks on laen isuri keelest. Tuletiste tähendus on

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 351 jj.

² P. Kokla. Noomeni ja verbi tuletussufiksids vepsa keeles. Diplomitöö. Tartu 1955, 73.

refleksiivne.

appihussa = appiussa 'õnnestuda' juhtuda' /KKI Luu/;

koppihussa : koppihuB = koppiussa : koppiuB 'koguneda'
/KKI /;

prāvehuta = prāviuta 'paraneda' /KKI Mati/;

seppehuta : seppehuB = sepeuta 'rõivastuda' /KKI Mati/.

Vrd. isuri rikkahu- 'puruneda', tarkkahu- 'sattu-
da, juhtuda', oppihu - 'õppida', ilmahu - 'ilmuda' /ID 125/.

- i -
~

Kõigis läänemeresoome keeltes väljendab verbisufiks
-i- kestvat intensiivset tegevust. Nii on ka vadja keeles:

lüttsiä 'lökkida' / < lütšätä 'lükata'; VKÄH 186/;

mäntsiä 'mängida' / < mäntšä 'mängida'; KKI/;

mörnin, mörnin, tämä ep tule 'karjun, karjun, tema ei
tule /KKI Luu; < mörnä 'karjuda'/;

nigliä 'nõelata korduvalt' / < nigata 'nõelata'; KKI
Tsv./;

nūski 'nuuskis' / < nuzgata 'nuusata'; KKI/;

näuttiB 'näitab end' / < näuttä 'näidata'; KKI/;

ohkia 'ohkida' / < ohget 'ohata'; KKI Tsv./;

paukkia 'paugutada' /KKI Tsv.; paukata 'paukuda'/;

peksiä 'peksta, lüüa' / < peksä 'peksta'; KKI Tsv./;

petkia 'põtkida' epen pedgiB 'hobune põtkib' / < pedgata
'põtkata'; KKI/;

praiskia 'pritsida pidevalt' / < praizgata 'pritsida
kord'; KKI/;

- puhkia 'puhkida' /KKI/, miä kulin, ko puhki 'ma kuul-
sin, kui puhkis' /VM 103; < puhkä 'puhata' /;
puskia : puzgin 'puskida : puskin' /KKI Tsv.; < puzgata
'susata, nõelata' /;
repiväd 'rebiivad' /< revätä 'katki|rebida, rebestada';
KKI /;
tempia 'kiskuda' /KKI /;
teukkimä 'toppima' tulid obahkoi suhëe teukkimä 'tulid
seeni suhu toppima' /VM 39; < teukata 'tõugata' /;
torkkimä 'torkima' /NVK 148; < torget 'torgata' /;
tunkimä 'tökkima, tungima' /< tungeta 'toppida';
KKI Tsv. /;
tõngivät 'songivad, tuhnivad' /< tõnkätäg 'tõugata,
tongata'; KKI /.

Vasteid esineb kõigis sugulaskeeltes kuni obi-ugri keeltenija isegi samojeedi poolel.¹ Vrd. e kahmima, lökkima, torkima; sm: hyppiä 'hüpelda', kuiskia 'sosistada' /vrd. kuiskata; SKRK 246 /; krj A: potkie 'põtkida' /PUA 79 /; vps: hippida 'hüpata' tahtoin 'tahan' /NVTVK 76 /.

/Vt. ka denominaalne -i- lk. 144 /.

-ize- ~ -ize-

Sufiksi -ize- ~ -ize- abil on vadja keeles tuletatud rohkesti onomatopoeetilisi ja deskriptiivseid verbe. Tuletiste tähendus on kontinuatiivne:

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 79 jj.

alizeD 'magad, põõnad' /algne deskriptiivne tähendus
on kadunud/; mūd munekā mantsivād, a siē
avvaza alizeD 'muud mängivad munadega, aga
sina magad hauas' /VL 20/;

berisa 'põriseda' tšärpäzed berizevad 'kärbsed põ-
risevad' /VKÄH 19/;

bimisä : bimizeB 'piriseda : piriseb' /VKÄH 177/;

mettsä elizeB 'mets heliseb' /KKI/;

järisä 'väriseda' /VKÄH 181/; pä järizi 'pea värises'
/KKI/;

jätisä : jätizen 'täriseda : tärisen' /VKÄH 181/;

jürisä 'müriseda, müristada' /KKI/; nüd ved' jumana
jürizeB 'nüüd ju jumal müristab' /VL 15/;

tuliset sätiet karizevad 'tulised sädemed varisevad'
/KKI/;

kerissaG 'kõriseda', kurkku kerizeB 'kõri laulab'
/KKI/;

kana neis kirizemā 'kana hakkas kõõrutama' /KKI, Ra/;

kreppisa 'krõbiseda' /VKÄH 183/, kreppizeB ampaiza
'krõbiseb hambus' /KKI/;

kumizemā 'kumisema' mā neisi kevi kumizemā 'maa hak-
kas kõvasti kumisema' /VM 27/;

märizemǣä 'mõirgama' /VM 27/;

mürizeB 'mõirgab' mürizep ku vana karu siäl 'mõir-
gab nagu vana karu seal' /VKN 55/;

nirissä 'niriseda' nirizeB vertä 'niriseb verd'
/KKI, Lii/;

nurissa 'kidiseda (käsi)' /KKI, Lii/;

šumizema 'sumisema' /VM 27/;

tärizemä 'tärisema' /VM 104/;

urisa 'uriseda' /VKÄH 200/;

a tämä eittü i värizeB 'aga tema ehmus ja väriseb'/VM 29.

Erinevalt teistest keeltest kasutatakse vadja keeles ize-verbide mõnikord ka kausatiivses tähenduses:

a tämä simanaā drilizeB 'kuid tema /hiir/ põranda all tilistab /kella/' /VM 96/; kolizep karu uhsëëssëë' 'kolistab karu uksele /ust/ /VM 23/; jumaja jürizeB 'jumal müristab' /VL 15/.

Siin on tõenäoliselt tegemist ista-/issa-/ lõpuliste verbide ja ize-verbide paradigmaatilise segunemisega. Vadja keeles on st > ss:s.¹ Ühte osa ista-lõpulistest verbidest /nimelt ize-verbidele vastavaid ta-kausatiive/ on hakatud muutma nagu ize-verbide: *kolista : *kolistan > kolissa : kolisan, millest vastava ize-verbi analoogial on saadud kolizen. Sellist segunemist on võinud soodustada a > e järgsilpides.² Nähtavasti seletub sellega ka ize-verbide I infinitiivi kahesugune kuju: jürisä ~ jürissä jne.

Vasteid esineb kõigis läänemeresoome keeltes³, samuti mordva keeles.⁴ Soome vanemas kirjakeeles leidub ts-lisi

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 26.

² Samas, 138.

³ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 220.

⁴ V. Hallap. Verbaaltuletussufiksoid mordva keeltes. Dissertatsioon. Tallinn 1955, 294 jj.

forme /wapitze 'vapisee', napitzit 'napisivat'/. Neid on ka isuri keeles, eesti murdeis /väritsema, käritsema/ ja vadja keeles: vrd toritsô-/MVK 185/ ja torizema /KKI Tsv./ 'riielda, toriseda'. Seepärast oletatakse, et ize- < *itse-.¹ Nähtavasti on see sama itse-, mis esineb tänapäevalgi omaette verbisufiksina /vt.allpool /.

-/i/tse- ~ -/i/tsa-

Kontinuatiivverbe tuletav sufiks -/i/tse- ~ -/i/tsa- liitub nii verbi kui ka noomeni tüvele /vt. lk. 146 /. Juur sõna on sageli tundmatu, seepärast on raske määrata deverbaalsete ja denominaalsete tuletiste piiri. Ilmselt on deverbaalsed järgmised:

iloitsema 'ilutsema, rõõmutsema' /vrd. sm iloan;

SKRK 249/; ize neized, iloitsema 'ise hakkad ilutsema' /VL 17/;

imottsama : imotsan 'himutseda' /VKÄH 43; < imota : imoan = tahtoa/;

mainitsô- 'mainitseda, nimetada' /MVK 175; < mainia 'mainida'/;

parkitse- 'parkida' /MVK 178; < parkkia 'parkida'/;

sazittsa : sazitsen 'sasida' /KKI Tsv.; < sasia 'sasida'/;

silitse- 'hellitleda, silitada' /KKI Tsv.; < silittä, 'silitada'/;

¹

L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 248.

sivitsen 'kurnan piima' /< siveta 'puhastada, kurnata';
KKI/;

travittsa : travitsen 'ära tallata, hävitada' karu
on travittsennu ремно 'karu on tallanud põl-
lü' /vrd. vn травить 'hävitama'; KKI Tsv./;

valittsā : valitsan 'valida', miñnu valitsetti tsül-
lä stārostassi /< valia 'valida'; KKI/;
'mind valiti külavanemaks'

Läänemeresoome keeltes üldine -itse- esineb vadja keeles mitmesugusel kujul. Tagavokaalsetes sõnades /välja arvatud i-tüvelised/ on üsna üldine -tsa- või -tse-. Üksnes rahvaluule tekstides ja vanemates kirjapanekutes (muidugi ka i-tüvelistes verbides/ võib kohata i-lisi vorme: iloitsemä. Eesvokaalsetes sõnades esineb enamasti -itse-, vahel ka -itsä-.

Vasteid leidub kõigis läänemeresoome keeltes, arvatavasti kaugemalgi.¹ Vrd. sm ravitsen 'ravitsen', harkitsen 'kaalun järele' /SKRK 249/; e õitsema, kaitsema, märgitsema, valitsema; krj tarvičen 'vajan' /PUA 219/; vps val'it's'iba 'valisid', pakit's'eb 'palub' /NVTVK 78 /.

See on tõenäoliselt sama sufiks, mis -ize- ~ -ize- /vt. lk. 120 /. Varasem kuju on *-nt's- või *nt's.² /Vt. denominaalne -/i/tse- ~ -/i/tsa- lk. 146 /.

¹ V. Hallap. Verbaaltuletussufiksids mordva keeles. Dissertatsioon. Tallinn 1955, 294 jj.

² Samas.

-nt-

-nt- on vana uurali aluskeelest pärinev sufiks¹, millest aga vadja keeles /nagu mujalgi/ on vähe näiteid säilinud. Vadja keeles on t ees olnud n rõhutus silbis kadunud /nt > t/.² Üldiselt peetakse *nt-listeks järgmisi verbe:

vdj ehsentā : ehsentan 'oksendada : oksendan' /KKI

Luu/. Kasutatavam on siiski ehseta : ehsenenēn.

Pärast nt > t on sõna siirdunud ne-tuletiste rühma.

Soome rakentaa /e rakendada/ esineb vadja keeles tänapäeval kujul rakettā : raketan /VKÄH 193/. Sõna on pärast n kadu sattunud /t/ta-kausatiivide hulka /vrd. parattā : parataB < *parantā : parantaB 'parandada : parandab', mis on ta- tuletis tüvest parane-/.

Näiteid liitsufikseist /sm keeles näit. -nt- + -ele-/, kus esineks või oleks varem esinenud algupärane -nt-, ei olnud kasutatud materjali hulgas. Seega ei ole -nt- tänapäeva vadja keeles enam kasutatav sufiks, kuigi jälgi sellest esineb.

-o-

Tuletiste tähendus on frekventatiivne või kontinuaatiivne. Deverbaalseid tuletisi:

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 251.

² L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 94 jj.

arvattoa : arvaton 'ennustada : ennustan' /KKI Luu;

 <arvata 'arvata'/;

лаулаоб 'laulab' /KKI Luu; <лаулаб 'laulab'/;

lēhgon 'lõhun' /KKI Pm; <lēhgata : lēhkān 'lahti

 lõhkuda, tükeldada'//;

leikkoa : leikon 'lõikuda : lõigun' /VKÄH 185;

 <leikata 'lõigata'//;

niglob 'õmbleb, nõelub' /MVK 177; <niglata 'nõelata'//;

puhkoa 'puhuda' /VKÄH 162; <puhkā 'puhuda'//;

ratkoa : radgoB 'rebida, käristada' /VKÄH 162; <ratkā

 'rebida, lõhki ajada'//;

sigmoa : sigmon 'sõeluda' /<sigmet : sigmān 'sõelu-

 da'; KKI Tsv./;

taamon 'tallan' /<taamata : taamān 'käia, kõndida'/

 taamon rohō jalkois 'tallan rohu jalge alla'

 /KKI, Ra/;

tšiskoā : tšizgon 'kiskuda' /VKÄH 162; tšiskauta

 'kooruda'//;

viskoa : vizgon /<*viskoin/ 'korduvalt visata' /VKÄH

 162; <viskā 'visata'//.

Samatähenduslik o-sufiks esineb ka teistes lääne-
meresoome keeltes.¹ Eesti keeles ei ole o- säilinud, sest
järgsilpides on o > u.² Vrd. lõikuda ja lõigata, lõhkuda
ja lõhata, nõeluda ja nõelata, milles -u- < *-o- < *-oi .

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1961, 260.

² L. Kettunen. Eestin kielen äännehistoria. Helsinki 1929,
155.

Sufiksi varasem kuju ongi *-oi-. Selles oli algselt sufiks
 vaid -i- /sama, mis lk.149 käsitletud kontinuatiivverbide
 sufiks/.¹ -o- on L. Hakulise järgi pärit juurverbi
 tüve a-st /-ai- > -oi-/. Sufiksina on o-d hakatud kä-
 sitama alles pärast -i- kadu / oi-diftongi järelkompo-
 nent on rõhutus silbis kadunud.²

/Vt. denominaalne -o- lk.149/.

-pu- ~ -pü-

-pu- ~ -pü- on tänapäeval ebaproduktiivseks muutunud
 liitsufiks. Tuletiste tähendus on refleksiivne või trans-
 latiivne:

elpua 'elustuda, toibuda' /translatiivne tähendus;

 <elä 'elada'/; tämä eli en'n'että, siz_elpü

 'ta oli hingetu, siis toibus' /KKI/;

jõpua : jõpun 'joobuda : joobun' /< juuva : jōn

 'juua : joon'; VKÄH 181/;

sõü 'sööbib' = söpüä 'sööbida' /WGr 21/.

Elemendid: -p- /tõenäoliselt I partitsiibi tun-
 nusest/ + -u- ~ -ü- /vt. lk. 136 /.³ Sufiks esineb samas
 tähenduses ka eesti, soome, isuri jt. keeltes. Vrd. sm
juopua 'joobuda', saapua 'saabuda', luopua 'loobuda'.

/Vt. ka denominaalne -pu- ~ -pü- lk. 150 /.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
 1961, 261.

² L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930,162.

³ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
 1961, 261.

-rt-

Sufiks esineb enamasti koos -ele- ~ -eae- sufiksiga.

Tuletiste tähendus on frekventatiivne.

vaivertēma, vaivertēā 'põdema, haige olema /< vaivet
'vaevata'; KKI Tsv./;

tšikertēD 'naerad' /KKI Tsv.; vrd. e murd. kiki-
tama 'naerma'/.

Rohkesti on vadja keeles deskriptiivseid rtele- ~
rtele- verbe. Nende puhul on aga raske kindlaks määrata
juursõna. Võimalik, et osas neist on -r- pärit viimasest.

Vrd. näiteks:

bõngertellä 'kahlata' /KKI Mati/;

näpertä 'nokitseda' /Tsv./;

muhertä 'süüa' /KKI; vrd. e murd. muhvib süüa
ja muhverdab süüa/.

Koostis on r + ta /vt. lk. 132/.

Frekventatiivse tähendusega deverbaalne verbisufiks

* -r- on pärit soome-ugri aluskeelest, seda esineb ka samo-
jeedi poolel.¹ Vrd. sm kaiverta- 'uuristada' /< kaiva-

'kaevata' / ; e kohmerdama /< kohmima/, lehverdama

/<lehvima/ /PUA 188/.

¹ J. Györke. Die Wortbildungslehre des Uralischen. Tartu
1935, 42.

Vt. ka T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ab-
leitungssuffixe. Helsinki 1936, 187 jj.

-s-

Vana uurali aluskeele verbisufiksit *-s- /tuletab momentaanseid ja inhoatiivseid verbe/ on T. Lehtisalo oletanud järgmistes eesti keele sõnades: täksima /< täkkima/ ja kek-
sima /< kekkama/.¹ Vadja keelest võiksid seda sufiksit si-
saldada allpool toodud verbid:

täksiä : täksin 'täksida : täksin' /KKI Tsv./;
tüksiä 'tuksuda' /< tükkiä või tükätä 'tuksuda';
KKI Tsv./.

-sk-

-sk- esineb vadja keeles ainult koos teiste sufiksi-
tega. Tuletiste tähendus on frekventatiivne.

-sk- + -eme-:

amgeskeä 'alustada korduvalt' /< amgettä 'alustada';
KKI Tsv./;

haukuskeä 'sõimelda' /KKI/;

eb isuskõllu 'ei istunud' /VHT 44/;

kanneskema : kanneskën 'tassima, kandma' /KKI Tsv./;

lazzõskõli 'laskis' /VHT 54; < laskeä 'lasta'//;

likuskeä : likuskēB 'liigutleda' /KKI Luu/;

maimiskeä 'mainitseda' /< maimia 'mainida'; Suomi
107:4, 38/;

müeskeä 'müüa' /KKI Tsv./;

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssufixe. Helsinki 1936, 203.

nagreskeļ : nagreskēn 'naerda' /KKI Tsv.; < nagrā 'naer-
da' /;

nigmeskēma 'nõelama korduvalt' /KKI Tsv./;

nokiskeļ 'nokitseda' /KKI Tsv.; < nokkia 'nokkida' /;

nukuskeḿa 'tukkuda' /KKI, Lii/;

paineškeḿtu 'painutatud' /VR 780; < painā 'painutada' /;

pureškeḿa 'pureda' epen pureškēB 'hobune hammustab'
/KKI Luu/;

rikoskeļ 'rikkuda' /KKI Tsv.; < rikkoa 'rikkuda' /;

seṽvoskeļ 'sõuelda' /KKI Tsv./;

tagoskeļ 'taguda pidevalt' /KKI Tsv./;

tamoskeļ 'tallata korduvalt' /KKI Tsv./;

tapeskeļ 'tapelda' /KKI Tsv.; < tapēma 'tapelda' /;

elä siä tāmāsē tartuskē 'ära sa teda puutu' /KKI Tsv./.

Sufiksi varasem kuju on *-sk-, vasteid kaugematest sugulaskeeltest leidub kuni ungari keeleni.¹

*sk--sufiks esineb arvatavasti veel järgmistes ühen-
dites:

-sk- + -i- /vt. lk. 119/;

nūskia 'nuuskida' /KKI Mati; vrd. vn HOXATB /;

norskia 'norskida' /Tsv.; vrd. e norisema /;

-sk- + -ahta- /vt. lk. 107 /;

purzgahtā 'pursahtada' /Tsv.; vrd. e puristama /.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 251.

-skeme-

/Vt. lk. 129 /.

-ssa- : -sa- ~ -ssä- : -sä-

Deverbaalseid tuletisi leidub vaid üksikuid. Tuletiste tähendus on mitmesugune:

ilmusse- 'tuua ilmsiks' /< ilmu- 'ilmuda'; SKES 105/;

iaossä : iaosen 'jutukas olla'/viina mõjul näit./;< iaon
'rõõmutsen'; KKI/;

kuussä 'kulutada' /< kuua 'kuluda'; KKI/;

elkä lanķessagä 'ärge pillake maha' /NVK 62; < lanķeta
'langeda, kukkuda'/;

ripussä : ripusan 'riputada : riputan' /< rippua 'rippuda';

KKI Luu/;

tunnissa 'tunnistada' /< tuntä 'tunda'; KKI Tsv./;

See on enamikus läänemeresoome keeltes tuntud liit-
sufiks -sta- ~ -stä-. Vrd. sm asustaa 'asuda, viibida',
väistää 'vältida' /SKRK 261/; vps tun'd'ištada '/ära/tunda',
rippustada 'riputada' /NVTVK 84/. Vadja keeles on st > ss :
< /kinnises silbis/ s.¹

/Koostist vt. vastava denominaalse sufiksi juures
lk. 452/.

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 26.

-ssu- : -su- ~ -ssü- -sü-

Kindlasti deverbaalseid tuletisi on läbitöötatud materjalides ainult üks:

eb_menessünnü 'ei õnnestunud /VKN 7; < menessüä 'õnnestuda'/.

Sufiksi algne kuju on -stu- ~ -stü-. Alles pärast st > ss : s¹ on vadja keeles tekkinud -ssu- : -su- ~ -ssü- : -sü-. /Vt. vastavat denominaalset sufiksit lk. 153/.

-ta- ~ -tä- ~ -a- ~ -ä-

Deverbaalseid vasteid on kõigis läänemeresoome keeltes, lapis ja mordvas.² Vrd. sm haistaa 'haista', alentaa 'alandada', kuivata : kuivaan 'kuivatada' /SKRK 251-253/; vps suladab 'sulatab', alandab 'alandab' /NVTVK 71/; krj kerätä : kereän 'koguda' /PUA 289/.

Vadja keeles on konsonandi järel -ta- ~ -tä-, kontraheerunud verbides -a- ~ -ä- /< *-da- ~ *-dä-/. Täendus on enamasti kausatiivne.

Kontraheerunud verbid:

avata : avān /< *avaðan/ 'avada : avan' /VKÄH 177/;
kaivata : kaipān 'kaevata : kaeban' /VKÄH 181/;
kerjata : kerjān 'peita' /VKÄH 183/;
levätä : lepān 'lebada' /VKG 106/;

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930, 26.

² L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki, 1961, 253.

lütšätä : lütšän 'lükata : lükkan' /VKÄH 186/;

ogata : okän 'puhata' /VKÄH 190/;

pelläta : pelčšän 'peljata : pelgan' /KKI Mati/;

peđgata : pečkän 'pôtkata : pôtkan' /VKÄH 191/;

temmata : tempän 'tômmata : tômbran' /VKÄH 197/;

tšiuzata : tšiužän 'kiusata : kiusan' /KKI/;

vasata : vassän 'vastata:vastan' /KKI/.

* enta- ~ * entä-verbid /moodustunud ne-refleksiividest/:

eigettä 'ôgvendada, parandada' /KKI Jõe; < eiketä:eikeneB
'ôgveneda'/;

kerkettä : kerketen 'kergendada : kergendan' /KKI Tsv./;

kümettä 'kuumutada' /< kümetä 'kuumeneda'; KKI/;

lad'jettä : lad'jetan 'laiendada : laiendan' /VKÄH 95/;

murettä : muretamma 'murendada : murendame' /VKÄH 95/;

parattä : paratan 'parandada : parandan' /VKÄH 190/;

suojettä 'soojendada' /VM 34/;

vačkettä 'valgendada' /< vačketa 'valgeneda'; KKI/;

vähettä 'vähenda' /VL 11/;

ülettä : ületen 'ülistada : ülistan' /VL 60/.

Selle rühma verbe on pärast nt > t /rõhutus silbis/
hakatud muutma nagu tta-kausatiive.¹ Häälikuseaduslik oleks
näiteks paratan : paratä, kuid suhte kuivatan : kuivattä
analoogial on tekkinud paratan : parattä.

Muid:

järistä- 'täristada' /MVK 170; < järiže- 'täriše-'/;

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930,95.

kūntān 'kuulatan' /VL 7; < kūma 'kuulda' /;

nessā : nesan 'tōsta' / < *nesta : *nestan; vrd. neisa
'tōusta, alata'; VKÄH 189/;

puissā / < *puista- / 'puistata' /VKÄH 27; vrd. sm
putisee 'pudeneb' /.

Leidub mitmeid näiteid, kus -nt- on säilinud, näit.:
sūrentēn 'suurendada' /Tsv./; paranti 'parandas' /MV 303
Ra/; süvüntä 'sügavamaks muuta' /KKI Luu/; rajjentā 'laien-
dada' /SKES 267/. Need on laenud naaberkeeltest /isuri, eesti/.

Sufiks on algupäralt sama, mis vastav denominaalne
/vt. lk. 154 /. Viimane on pärit juba uurali aluskeelest.¹

-/i/tta- ~ -/i/ttä-

Kausatiive tuletavad läänemeresoome ja lapi dever-
baalset verbisufiksit arvatakse pärinevat uurali aluskee-
le sufiksitest *-kt- ja *-pt.² Teiselt poolt peetakse
aga ka võimalikuks, et suur osa tta- ~ ttä- tuletistest
on tüve lõpu -t ja ta- ~ tä- sufiksi ühendid või siis
viimaste analoogial tekkinud.³

Näiteid vadja keelest:

eitüttä : eitütäB 'heidutada : heidutab' / < eittüä
'heituda'; KKI/;

epettä 'õpetada' /KKI/, a epeta i minuata 'õpeta ka
mind' /VM 11; < eppea 'õppida' /;

¹ T. Lehtisalo. Über die ururalischen Ableitungssuffixe. Hel-
sinki 1936, 287 jj.

² Samas, 322 jj.

³ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1961, 263.

idgettama 'nutma ajama' /VL 54; < itkea 'nutta' /;

imettä : imetän 'imetada : imetan' /KKI Mati; < imeä

 'imedada' /;

isuttaas 'pannakse istuma' /VHT 32; < issua 'istuda' /;

jahuttä 'jahutada' / < jahtua 'jahtuda'; KKI /;

jötettä 'joodeti' /NVK 8; < juuva 'juua' /;

jättä 'jätta' /KKI Lem; < jätä 'jääda' /;

kazvattä 'kasvatada' / < kazvä 'kasvada'; KKI /;

kuivattä 'kuivatada' / < kuivä 'kuivada'; VKAH 184 /;

kiiekuttä 'kiigutada' / < kiiekkua 'kiikuda'; KKI /;

likuttä 'liigutada' /VL 10; < likkua 'liikuda' /;

nukuttä 'uniseks teha' / < nukkua 'magada'; KKI /;

sünnüttä 'sünnitada' /KKI /, minua mama sünnütti musas

savvü rihez 'mind sünnitas ema mustas suit-

sutures' /VL 6; < süntüä 'sündida' /;

tekuttä 'kukutada' / < tekkua 'kukkuda'; KKI /;

ävittä 'hävitada, kaotada' /KKI /.

itta ~ ittä-lõpulised / i on pärit i-tüvelistest
verbidest: sm kirjoa < *kirjoidak < *kirjai- < *kirja + i +
*kta /;

alanoitta 'alandada' /KKI Tsv. /;

arvoitaB 'mõistatab' /WE 110 /;

mätänöittä 'mädandada' /KKI Tsv.; < mätäne- 'mädane-'; /;

peloittä 'hirmutada' / < pellätä 'karta'; KKI /.

/Vrd. denominaalne -tta- ~ -ttä- lk. 156 /.

-u- ~ -ü-

Refleksiivverbe tuletav sufiks -u- ~ -ü- on vadja keeles väga produktiivne:

aveüta 'avaneda' këez minü enni aveüB? 'millal minu õnn avaneb?' /KKI; < avata 'avada'/;

ehteütä 'end ehtida' /VKÄH 178; < ehtiä 'ehtida'/;

eittäütä : eittäün 'lahti riietuda' /KKI Lem/;

eroumä 'lahkuma' /KKI Tsv./;

eppeuta 'õppida' /WE 136; < eppea 'õppida'/;

jakauta 'jaguneda' /VKÄH 180/;

hukkauta 'lõppeda /looma kohta/' /VKÄH 180/;

kasiuta 'end kasida' /VKÄH 182/;

katteuta 'peituda' /VKÄH 182/;

kõriuta : kõriüB 'kooruda : koorub' /VKÄH 183/;

laskeumä 'laskuma' /VL 11; < laskea 'lasta'/;

lisäütä 'lisanduda' /< lisata 'lisada'; VKÄH 186/;

pešseümä 'end pesema' /KKI Mati/ i peseütä ep_sä
'ja end pesta ei saa' /VM 33/;

ratkeuta 'rebeneda' /KKI Mati/;

sepeumä 'riietuma' /VM 35/;

tempauta 'tõmbuda' /VKÄH 197; < temmata 'tõmmata'/.

Ida-vadjas ning sageli ka Jõepäral ja selle ümbruses on ülaltoodud rühma verbide I infinitiivi lõpp -ssaG /VI/ või -ssa. Need verbid erinevad ka mõnedes muutevormides.¹ Näiteid:

¹ P. Ariste. Vadja keele grammatika. Tartu 1948, 104.

- alkaussaG 'alata, hakata' minna alkauje pätä vai-
vattamā 'mul hakkas pea valutama' /KKI Itš/;
antaussaG 'alistuda, alla anda' en antauG 'ei alis-
tu' /KKI Itš; < antā 'anda' /;
elpiüssäG 'paraneda' tämä elpiü 'ta paranes'
/KKI Itš/;
erraussa : erraun 'lahku minna' errausti 'mindi lah-
ku' /KKI Luu/;
kerjaussa : kerjauvad 'peituda : peituvad' /KKI Luu/;
laskaussaG 'laskuda' /VKG 104/;
lissäüssä : lissäüB 'lisanduda: lisandub' /KKI/.

Peamiselt Jõepäralt, ka Luuditsast, Pummalast ja mujalt on kirja pandud rohkesti näiteid, kus eeltoodud verbides esineb diftongi asemel pikk vokaal. L. Kettuse järgi on u- ~ ü-lõpuliste diftongide järelkomponent assimileerunud esikomponendi sarnaseks järjekindlalt vaid ida-vadjas Koslovas, mujal esineb seda nähtust üksikjuhtudel.¹ L. Kettunen seletab nähtust kausrõhu asetusega: kui diftongisilp jääb rõhutusse asendisse ja sellele järgneb tugevam kausrõhk, võib diftong assimileeruda.²

Näiteid:

- ehtissä pro ehtiüssä 'ehd ehtida' /Pum/;
eppēssa : eppēn pro eppeussa : eppeun /Luu/;
kaatissa : kaatin pro kaatiussa : kaatiun 'kalduda :
kaldun' /Luu/;

¹ L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1940, 156.

² Samas.

lan̄kēssa pro lan̄keussa 'langeda' /Luu/;
laskēssa : laskēB pro laskeussa : laskeuB 'laskuda' /Luu/;
mēltēssä : mēltēn pro mēlteüssä : mēlteün 'môtelda,
kavatseda';
seppēssa pro seppeussa 'rôivastuda' /Luu/.

Refleksiivset u- ~ ü-sufiksit sisaldavad ka järgmised näited:

ahissua 'pigistuda' /< ahissā 'pigistada; KKI Mati/;
eitua : eitūn 'hoiduda : hoidun' /MV 281/;
kahnēttua 'tahkestuda /leib/' /VKÄH 181/;
kan̄gettua : kan̄getun 'kangestuda : kangestun' /KKI Luu/;
karassua 'karastuda' /< karassā 'karastada'; KKI/;
kerjua 'end varjata, peituda' /KKI/;
kūua 'kuulduda' /< kūua 'kuulda'; VKÄH 184/;
küllissüä 'küllastuda' /KKI Tsv./;
murtumā 'murduma' /VR 780; < murtā 'murda'/;
nätšümā 'nähtuma' /KKI/;
pakahtu- 'pakatuda' /MVK 178; < pakahta- /;
pehmissüä 'pehmeneda' /< pehmissā 'pehmendada'; KKI Tsv./
puhassua : puhasuB 'puhastuda : puhastub' /< puhassā
'puhastada'; KKI/;
pörtüä 'pöörduda' /VKÄH 193/;
süttüä 'süttida' /< süttā 'süüdata; VKÄH 196/;
teressüä 'teravneda' /< terässā 'teritada'; KKI/;
tšülmettüä 'külmetuda' /< tšülmettä 'külmetada';
KKI Tsv./;

vaamissua 'valmistuda' /VM 17; < vaamissä 'valmistada'/.

Deverbaalne refleksiivverbide sufiks -u- ~ -ü- on pärit soome-ugri aluskeelest. Varasem kuju on *-β u- ~ *-βü-, vasteid esineb ugri keelteni.¹

Vrd. sm näkyä 'paista, näida', kuulua 'kuulduda';
is alku- 'alustada', painu- 'vajuda'; krj ažettu 'asetuda';
vps kurdištuda 'kurdistuda', kulu- 'kuulduda' /PUA 39,
40/.

-utta- ~ -üttä-

Sufiksi abil on tuletatud kausatiive ja kuratiive:

aikotuttä 'haigutama ajada' tätä keṽvi aikotutti

'teda ajas väga haigutama' /KKI Mati/;

elästüttä ~ elähtüttä 'helistada' /< elähtä 'helahtada';

miä elästütän tšellä 'ma helistan kella' /VL 24/;

ehšetuttäg 'oksele ajada', minnuu ehšetutaB 'mind ajab

oksele' /KKI Itš; < ehseta 'oksendada' /;

ikotuttä 'luksuma ajada', minuu ikotutaB 'mind ajab

luksuma' /WGr 125; < ikossä 'luksuda' /;

kajahtutan 'kajahtan' /WGr 103; < kajahtä 'kajahtuda' /;

tämä kimahutaB lauä 'ta kriiskab laulda' /KKI Luu/;

krita/h/uttä 'krigistada' /KKI/;

ökauttä 'puhata lasta' /< ögata 'puhata'; KKI Lem/;

пaja/ht/uttä 'lajatada' /< пajahtä; KKI/;

putiutan 'äratan üles' /WGr 146; vrd. vn разбудить /;

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 38 jj.

ringotuttā 'ringutama ajada', minnuā ringotutaB 'mind
ajab ringutama' /KKI Mati/;

saauttā : saauta 'peita : peida!' /KKI Tsv./;

söpättā 'ahendada' /KKI Mati/;

žāliuttā 'halastada' /< žālittā 'haletseda'; KKI Lem/;

tervehutit 'tervitasid' /Suomi 107:4, 37; < tervehtā
'tervitada' /;

trälättā 'helistada' /< trälisā 'heliseda';
KKI Tsv./;

tširahuttā 'liugu lasta' /KKI Luu/;

tšiusuttā 'kiusata' /< tšiuzata 'kiusata'; KKI Tsv./;

tukeh/t/uttā 'lämmatada' /VL 6/;

tärättā 'täristada' /KKI Tsv.; < tärissā 'täriseda' /;

vihuttā : vihutän 'ärritada, õrritada' .

Sufiksit esineb ka teistes läänemeresoome keeltes /näit. soome, isuri/. Koostis: -u- ~ -ü- /vt. lk. 136/ + -tta- ~ -ttä- /vt. lk. 134/.¹ Tuletised on ilmselt tekkinud nende verbide analoogial, kus u- ~ ü--refleksiividele on liitunud kausatiivverbide sufiks -tta- ~ -ttä-² :
rõsetuttā /< rōsetuta/, rikasuttā /< rikassua/, mütuttā /< mütuta/, pütuttā /< pütuta/, pahasuttā /< pahassua/.

Paljudes näidetes on tegelikult kolm sufiksit:

-ahta- ~ -ähtä- + -u- ~ -ü- + -tta- ~ -ttä- /vt. lk. 140: -ahtuttā- ~ -ahtüttä-/. Osas neist on esimese kompo-

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 265.

² Samas.

nendi -t- või ka -ht- tänapäeval välja langenud:
tärä[̄]üttä /vrd. täräht[̄]ä /, tširahutt[̄]ä, trälä[̄]üttä, krita-
hutt[̄]ä, kimahutt[̄]ä jne.

-utu- ~ -ütü-

Tuletiste tähendus on refleksiivselt translatiivne:

av[̄]eutua 'avaneda' /KKI Pum/;

pissä[̄]ütüä 'vaadata korraks' /KKI/;

söpä[̄]ütü[̄]ttä 'kahandada' /KKI Mati/.

Vähestest näidetest võib järeldada, et tegemist on soome või isuri keele mõjuga.

2. Denominaalsed sufiks

-eh/ti-

Kasutatud materjalides oli sellest sufiksist vaid paar näidet:

märeht[̄]iä : märeht[̄]iB 'mäletseda : mäletseb' /instrumen-
tatiivne tähendus; Luu/;

tšireht[̄]iä 'kiirustada' /kausatiivne tähendus; Luu/.

Aladel, kus st ~ ht /vt. lk. 109 / esineb -esti-:
märest[̄]iä pro märeht[̄]iä /KKI Mati/.

Ka vastavast deverbaalsest sufiksist on vaid üks näide /vt. lk. 111/. Seepärast võib arvata, et tegemist on

laenuga kohalikest soome murretest.

Vrd. sm kiirehtiä 'kiirustada', einehtiä 'einestada', märehtiä 'mäletseda'. L. Hakulise järgi on sufiksiks tõeliselt vaid -t- /vt. lk.154/ + -i- /vt. lk.144/; -eh- nende ees on pärit eh- lõpulistest juursõnadest.¹

-/h/tu- ~ -/h/tü-

Translatiivse tähendusega liitsufiks:

emehtua : emehtün 'hallitada : hallitan' /KKI/;

iamahtua : iamahtuB 'ilmuda : ilmub' /KKI Luu/;

mapahtu- 'end pihast ära väänata' /MVK 174; <mapa
'labaluu, piht'/;

läpähtümä 'läpatama, riknema' /VKÄH 147/;

lätsähtüä 'läkastada' /vrd. sm läkä 'läga'/;

paizehtua 'paistetada' jalka paizehtu 'jalg paistetetas' /KKI Mati; <paize/G/ 'paise'/;

rösehtuaG 'roostetada' /KKI Itš/;

valkehtussaG 'kahvatuda, valgeks minna' /<valkeä
'valge'; KKI Itš/;

vällähtüä 'tuulduda' /KKI Mati/ miä tahon vällähtüä
/=tüätua/ 'ma tahan end tuulutada /tuulduda/;

vältšähtüs 'lahtuda /õlu, viin/' /KKI Tsv./;

tšülmehtüä 'külmetuda' /KKI Tsv.; < tšülmä 'külm'/.

Kogutud näidete hulgas leidub ainult üks deverbaalne tuletis:

tukehtua 'lämbuda' /vrd. tukehta 'kinni katta, maha matta'; KKI/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 277.

Sufiksi moodustavad tegelikult vaid -t- /vt.lk.154/
+ -u- ~ -ü- /vt. lk.160/; nende ees olev -h- /vahel ka
-eh- / on pärit h-lõpulisest juursõnast.¹ Seega oleks
mõnedes ida-vadja vastavates verbides emeh 'hallitus', roseh 'kaste' jne.
-tu- ~ -tü-. Vrd. vI emeh 'hallitus', roseh 'kaste' jne.

Kirjapanekutes leiduvad sünonüümid emehtua ja emet-
tua, rõsehtua ja rõsettua. Vajaks põhjalikumat uurimist,
kas siin ht > tt, on tegemist analoogiliste tuletistega
/vrd. refleksiivid paizettua 'paistetuda', musettua 'mus-
tuda', millele vastavad kausatiivid paizettä, musettä;
KKI/ või on hoopis mõeldavad juurverbid emettä, rosettä,
mida aga läbitöötatud materjalide hulgas ei leidunud. Esi-
mese võimaluse kasuks räägivad näiteks paralleelvormid
asattä ~ asahtä 'kergelt astuda' ja seisattä ~ seisahtä
'seisatada' /momentaanne tähendus; KKI/. Neis on tt < ht.
Niisugust häälikumuutust ei ole küll toodud L. Kettuse
häälikuloos, kuid eesti keeles on see üldine, samuti esi-
neb soome murretes.²

Ülaltoodutega analoogilisi ttu- ~ ttü-verbe leidub
rohkemgi, nimelt: metsittüä 'metsa täis kasvada', rohottua
'rohtuda', jürittua 'juuri täis kasvada' ja vezettua
'võsastuda'. Nende puhul tuleb aga eelmainitud kõnest või-
malusest kõne alla vaid kaks viimast. Seega võiks teatud
tingimustel /kui keeles ei ole olnud kausatiiv metsittä,
rohottä jne./ arvestada analoogia põhjal tekkinud ref-

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsin-
ki 1961, 277.

² T. Lehtisalo. Über die primären uralischen Ableitungs-
suffixe. Helsinki 1936, 230.

leksiiivselts translatiivse tähendusega denominaalse liit-
sufiksi -ttu- ~ -ttü- olemasolu. Vrd. ka kausatiivverbi
rohotutta 'rohtu täis kasvatada' /KKI/, millele vastav
refleksiivverb on just rohottua.

-goitta-

Denominaalseid tuletisi on säilinud vähem kui dever-
baalseid. Tähendus on kausatiivne:

emägoittā 'kiruda' /KKI/;

vanagoittā 'vanaks teha' /KKI Mati/, kehno emō vana-
goitaB 'vilets elu teeb vanaks';

vēragoittā : vēragoiten 'võõraks pidada', älkā vēera-
goittāgā minua 'ärge pidage mind võõraks'
/KKI Lem/.

/Sufiksi päritolu ja koostist vt. lk. 117 /.

Tähelepanu väärrib tuletis eragoomaa 'lahkuma' /VHT
64/. Sellest võib järeldada, et peale kausatiivse -goitta-
on vadja keeles eksisteerinud ka intransitiivseid verbe
tuletanud sufiks -go/i/- /<^{*}-γα- ~ -γᾶ-/ . Vrd. sm
hätääntyä 'hirmuda' /<^{*}hätäpäntü-/; vps en k'äregandend
'ei vihastunud' /NAKM 422/; lv õsagəb 'eksib' /PUA 352/.

-i- ~ -o/i- ~ -ö/i-

Sufiksi abil tuletatakse privatiivseid /kōria,
suukia/, kausatiivseid / poikia/, instrumentatiivseid
/ nokkia, setia, tšöhiä/ ja muid verbe. Tegevuse kontinua-

tiivsus on ühine kõigile tuletistele:

kōria : kōrin 'koorida : koorin' /KKI Luu; < kōri 'koor' /;

krākkia : krākin 'kraaksuda : kraaksun' /KKI/;

mūkkimā 'muugida' /VM 105/;

mūriä : mūrin 'müürida : müürin' /KKI Tsv./;

nikerois : nikeroin 'nikerdada : nikerdan' /KKI Tsv./;

nippiä 'näppida' /KKI Tsv./;

nokkia : nokib 'nokkida : nokib' /KKI Pm; < nokka 'nokk' /;

noppia : hopin 'noppida : nopin' /KKI Tsv./;

nältšiä 'nälgida' /< nältšä 'nälg'; KKI/;

nültšiä 'nülgida' /KKI/;

poikia 'poegida' /KKI Luu; < poika 'poeg' /;

rahnikoi- 'palmitseda' /MVK 180/;

setia : setib 'sõdida : sõdib' /KKI Katt; < seta 'sõda' /;

sopia 'sobida' /KKI Lem; < sopu 'sobivus' /;

sukia 'sulgida' /< sukka 'sulg'; KKI Tsv./;

tšeriä : tšerin 'kerida : kerin' /< tšerä 'kera'; KKI/;

tšöhiä : tšöhin /< tšöhä 'köha'; KKI/.

Verbides nikerois, rahnikoi- on samuti sufiks -i- ;
-o- pärineb juursõna tüve a-st.¹

Denominaalne verbisufiks -i- esineb kõigis soome-
ugri keeltes, samuti samojeedi keeltes.² Vrd. sm palmikoi-
'palmitseda', murkinoi 'hommikust süüa', munia 'muneda';
is suki- 'sugeda'; vps munin 'munen'; e sõdima, koorima
/PUA 68/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 269.

² T. Lehtisalo. Über die primären uralischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 66 jj.

-/i/tsa- ~ -/i/tsä-

Nagu eespool öeldud /vt. lk. 123 /, on deverbaalsete ja denominaalsete tuletiste piiri raske määrata. Siin on toodud need, mille puhul juurverb ei ole säilinud:

ed'd'itsä : ed'd'itsäB 'õitseda, tolmelda' /VM 57/;

eḷkotsäB 'õitseb' /VL 27; < eḷkko 'õis'/;

havaitsen 'ärkan' /KKI Luu/;

kammittsemä : kammit_{sen} 'kammitseda : kammit_{sen}'
/KKI Tsv./;

kerittsemä : kerittsi 'pügada : pügas' /KKI/;

kukittsä : kukit_{sen} 'õitseda : õitsen' /< kukka 'õis'
/KKI/;

lehitsen 'olen lehes' /WGr 88/;

rammittsä : rammit_{sen} 'longata : lonkan' /KKI Luu;
< rampa 'lonkur'/;

savittsä : savitsan 'siblida : siblin' /KKI Luu/;

taritsen 'pakkun' /KKI Luu/;

tähettsä : tähetsen 'tähele panna' /KKI Tsv./;

unittsä : unitsäB 'tukkuda : tukub' /KKI Mati/;

vāḷettseva 'valendav, valkjas' /KKI/.

Sufiks on sama, mis vastav deverbaalnegi /vt. lk. 123/.

-kkoi-

See sufiks on laenatud isuri keelest. Näiteks on võimalik tuua vaid paar verbi D. Tsvetkovi kirjapanekuist.

Pole teada, kas sufiksit laiemalt on tarvitatud.

krapikkoi 'krabistas';

šapikkoima : šapikkoib 'krabistama: krabistab';

šupeakoima 'suplema' šupeakoib_vēz 'supleb vees'.

Vrd. isuri hallikkoi- 'valitseda', mellakkoi-
'möllata /õlle kohta/' /ID 125/.

-ksi-

Sufiks on laen soome keelest¹:

paheksimmā 'pahandama', a ilā dād nois paheksimmā

zemsko pällā, aga Ilja onu hakkas pahandama

semsko peale' /NVK 170 Kukk/.

-ne- ~ -ne-

-ne- on produktiivne verbisufiks, mis tuletab translatiivseid verbe.

Näiteid:

alata : alanēB 'alaneda : alaneb' /KKI Mati/;

apata : appanēB 'hapneda : hapneb' /VKAH 177/;

areneB 'hargneb' /KKI/;

azeta : asenēB 'sadeneda : sadeneb' /KKI Mati/;

eloneš 'elustuda', tševäelle konno eloneB 'kevadep

konn elustub' /KKI Tsv./;

¹ Vt. L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys.
Helsinki 1961, 280.

- eiketa : eikeneB 'sirgeks minna' /KKI Lii/;
etenessä 'edeneda' tämä eb,etene 'ta ei edene /ei jõua
edasi/' /KKI Lii/;
- keateneš : keateneB 'kollaseks minna' /KKI Tsv./;
kerkeneš : kerkenen 'kõrgeneda : kõrgenen' /KKI Tsv./;
kevenešsa : keveneB 'kõveneda : kõveneb' /KKI Luu/;
kohota : kohoneB 'tõusta, kerkida' /KKI Mati/;
murheneš : murhenen 'muretseda : muretsen' /KKI Tsv./;
musseta : musseneB 'mustuda : mustub' /KKI Tsv./;
märtšeneB 'mädaneb' /KKI Luu/;
mätäneB 'mädaneb' /VKN 15/;
müttšeneš : müttšenen 'kurdistuda : kurdistun' /KKI Tsv./;
pakônôvaD 'pagevad /VHT 23/;
paksuneš : paksunen 'pakseneda : paksenen' /KKI Tsv./;
parata : paraneB 'paraneda : paraneb' /KKI Pum/;
pimetä : pimeneB 'pimeneda : pimeneb' /KKI/;
selletä : selčšeneB 'selgineda : selgineb' /VKÄH 195/;
sineneš : sineneB 'siniseks minna' /KKI Tsv./;
sūreneB 'suureneb' /KKI Tsv./;
tüh'ienemä 'tühjenema' /KKI Tsv./.

Sufiksi varasem kuju on *-me-, mida kinnitavad
vasted obi-ugri ja samojeedi keeltes.¹ n on levinud ana-
loogia põhjal teatavaist muitevormidest /näit. sm alen-nut <
*alemnut; selles asendis on m assimileerumine seaduspärane/²
Vrd. sm alenee 'alaneb', harvenee 'harveneb', kuumenee

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1962, 271.

² Samas.

'kuumeneb' /SKRK 270/; krj pakšune - 'pakseneda'; krj A
 vanhene - 'vananeda' /PUA 130/; vps vaugneda 'valgeneda',
 sageta : sagenob 'pakseneda' /LVHA/.

ne-verbide paradigmas on vadja keeles segaesine-
 mus: konsonanttüve t on laenatud. See nähtus esineb ka
 vepsa ja soome keeles. Vadja keeles võib kohata siiski ka
 ne-list infinitiivi nagu eesti keeleski. Selle lõpp on
 -ssa ~ -ssä. Vastavaid kirjapanekuid on peamiselt Jõe-
 päralt ja selle ümbrusest.

-nta- ~ -ntä-

Vadja keeles on rõhutus silbis nt > t /vt. lk. 125/,
 seepärast saavad seda sufiksit sisaldavad verbid olla
 vaid hilisemad laenud.

Vrd. tähentä : tähentäb 'tähendada: tähendab' /KKI
 Luu/;
müntä 'muuta' /KKI Lem/.

*enta- ~ entä-verbid on vadja keeles siirdunud tta-
 kausatiivide tüüpi /vt. lk. 125/. Nii kasutataksegi sageda-
 mini tähettä : tähätäb 'tähendada : tähendab' /KKI Pum/;
mütta : müten.

Denominaalsed nta- ~ ntä-sufiksit esineb teisteski
 keeltes vähesel määral. Koostis: -n- + -ta- ~ -tä-¹
 /vt. lk. 154/.

-o-

Sufiks on sama, mis deverbaalne -o- /vt. lk. 125/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
 1961, 281.

Denominaalseid näiteid on vähe:

leipoa : leipoziD 'leiba teha, sõtkuda : sõtkusid
/ <leipä 'leib'; KKI/;

neitoa : nejjjen 'nõiduda : nõiun /KKI Luu; < neita 'nõid'//;

sanoa : sanon 'ütelda : ütlen' /KKI Luu; < sana 'sõna'/.

-pu- ~ -pü-

Sufiks on sama, mis lk. 127 käsitletud deverbaalne -pu- ~ -pü-.

vipüä 'viibida' /VHT 50/ <vii 'äär, lõpp' /SKRK 271/.

-rta- ~ -rtä-

Selle sufiksi laialdasem esinemine vadja keeles on küsitav. Kasutatud materjalides leidis ainult üks verbi pöördeline vorm ja paar v-kesksõna.

makertevad leivad 'magusavõitu leivad' /KKI, inf.?

makertä 'magusavõitu olla', tähendus essentsiaalne; < makea 'magus'//;

musertava 'mustjas, mustendav' /KKI Luu; inf.? muser-

tä 'mustendada', essentsiaalne tähendus;

< mussa 'must//;

pehmertä 'pehmitada' translatiivne tähendus, survo-

tud linnä sēmenet pehmertätti 'surutud linaseemned pehmitati' /KKI Mati/;

sinertävä 'sinetav, sinakas' /KKI Luu/.

Denominaalseid rta-tuletisi esineb ka soome keeles ning sealgi vähesel arvul. L. Hakulise järgi on sufiksi koostis järgmine: -r- + -ta- ~ -tä- /vt. lk. 154/; -r- on pärit sõnadest, kus ta kuulub tüvve/ sm vihertää < murd. viherä 'roheline'/.¹

-ssa- : -sa- ~ -ssä- : -sä-

Tähendus on faktitiivne või kausatiivne:

ahissä 'ahistada, ängistada', mitälēB tätä keṽvi
ahisaB 'miski ängistab teda väga' /KKI Mati;
<ahaz 'kitsas'/;

elossä 'elustuda; elutseda' /KKI Tsv.; <elo 'elu'/;

ennissä : ennisen 'õnnistada : õnnistan' /KKI Tsv./;

hullussamä 'tembutama, hullama' /VM 39; <hullu 'hullu'/.

kagessema : kagesen 'kaelustama : kaelustan'

/<kagla 'kael'; KKI Tsv./;

kangessa : kangesen 'kangestada : kangestan' /KKI

Tsv. ; <kängea 'kange'/;

karassä 'karastada', rautä karasetä 'rauda karastatakse' /KKI Luu/;

kelessä 'kollaseks värvida' /VKÄH 27/;

krepiissä 'hoiduda, end valitseda' /KKI Tsv./;

lagassä 'silitada' miä neizē lagessamä koirä 'mahakkan koera silitama' /KKI; <lakkeä 'sile'/;

näpiissä 'näpistada' /VKÄH 189/;

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961, 282.

peh'missä 'pehmendada', mät_peh'misetä menel_vittä 'maad
pehmendatakse mitmel viisil' /KKI Tsv./;

terässä : terasän 'teritada' /KKI Mati; < terä 'tera'//;

tš̄inissä 'pingule tõmmata, kinnitada' /KKI Tsv.; < tš̄ini
'kinni//;

tš̄iressä 'kiirustada' /KKI Tsv.; < tš̄ire 'kiire'//;

tš̄ülmässä 'külmetada', minua tš̄ülmäsäB 'mul on külm'
/ < tš̄ülmä 'külm'; VKÄH 27//;

tūnessa 'tuulutada' /KKI Tsv.; < tūli 'tuul'//;

tülpässä : tülpäsäB 'nüriks teha' /KKI Mati; < tülppä
'nüri'//;

vahvissä 'tugevdada' /KKI Luu; < vahva 'tugev'//;

vaagessä 'valgendada' /KKI/, siz kōtti, siz_va gesetti
'siis kooti, siis valgendati' /NVK 14; < vaakea
'valge'//;

vihassa 'vihastada' /KKI Tsv./;

värissä : värisen 'süüdistada' /KKI Luu; < värä 'väär'//.

Sufiks esineb teistes läänemeresoome keeltes kujul

-/i/sta- ~ -/i/stä- /vt. lk. 131 vastavad deverbaalsed su-
fiksit/. Vrd. sm omistaa 'omistada', uudistaa 'uudistada',
kalastaa 'kalastada'; vps tuhkastan 'määrin tuhaga', odvas-
tada 'liiga odavaks hinnata' /LVHA/, ruskištāb 'punetab'
/NÄKM 413/.

Koostis: -s- + -ta- ~ -tä- /vt. lk. 154/. -s-
/sageli -is-/ on üldistunud verbidest, kus ta kuulub juur-
sõna tüvve¹ :

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1961, 280.

verissä 'veristada' /< verin : verize 'verine : verise' /,
vaamissä 'valmistada' /< vaamis 'valmis' /.

/i/sta- /vdj /i/ssa-/ sufiks esineb kõigis läänemere-
soome keeltes vahel ka sõnades, kus ootuspärane oleks ainult
-ta-: vrd. vdj ahissä 'ahistada' /< ahaz 'kitsas' /; sm
ahdistaa /< ahdas /, vps ahtištada 'kitsendada' /< ahtaz
'kitsas'; NVTVK 100/.

-ssu- : -su- ~ -ssü- : -sü-

-ssu- ~ -ssü- on liitsufiks, mille tähendus on enamas-
ti refleksiivselt translatiivne või instruktiivne. Tõeli-
selt on see läänemeresoome keeltes üldtuntud stu- ~ stü-
sufiks /vadja keeles esinevast kujust vt. lk. 132. /.

Koostis: -s- /üldistunud juursõna tüvest nagu sta-
stä- sufiksi puhulgi/ + -tu- ~ -tü- /vt. lk. 132/. Vrd. ka
vepsa mudastuda 'mudaga müürduda', norištub 'nooreneb',
möhästüdü 'hilineda' /LVHA/.

Näiteid vadja keelest:

kaugasut 'hilined' /VL 30; < kaugā 'kaua' /;

kompassua 'komistada' epen nelläl ja kā kompasuB
'hobune komistab neljalt jalalt' /KKI Luu/;

lihassua : lihasuB 'kosuda, kosub' /KKI Luu; < liha
'liha' /;

livessüä 'libastuda' /KKI Tsv.; < lipea 'libe' /;

mühässüä 'hilineda' piäp tširehtiä, a to mühäsüD

'peab kiirustama, muidu hilined' /KKI Luu;
< mühä 'hilja' /;

- pahassua 'pahaneda' /SKES 455; < paha 'paha'//;
ramossua : ramosun 'tugevaks muutuda' /KKI Tsv./;
rohossua : rohosuB 'rohtuda, rohtub' /KKI Tsv.; < roho
 'rohi//;
- rägässüä 'rägastada' /KKI Tsv.; < räkä 'tatt, lima'//;
tõmissua 'kasvada, luua pead /vili/' /KKI Tsv.;
 < tõi 'tuum'//;
- tünissüä 'rahuneda, vaikseks jääda /meri, ilm/'
 perrä tormi tünisüB 'pärest tormi jääb vaik-
 seks' /KKI Luu; < tūni 'vaikne'//;
- vanassua : vanasun 'vananeda : vananen' /KKI Tsv./;
varmissua : varmisutta 'rammusaks minna; lähete rammu-
 saks' /KKI Mati; < varma 'tüse, tugev'//.

Näidete hulgas võib olla ka neid, mis on tekkinud refleksiivse u- ~ ü-sufiksi liitumisest ssa- ~ ssä-tule- tistele.

-ta- ~ -tä- ~ -ä- ~ -ä-

Sufiks on sama, mis vastav deverbaalne /vt.lk.132/. Denominaalsel ta- ~ -tä-sufiksil on vasteid kõigis soome-ugri keeltes ja samojeedigi poolel.¹ Vrd. sm jäätaa : jäädän 'jääta', äestää 'äestada', janota 'januneda'; krj opašta- 'õpetada', varrašta- 'varrastada'; vps kogodan 'kogun', vargastada 'varastada', kal'ištada 'kallimaks teha' /PUA 288, 289/.

Vadja keeles esineb kontraheerunud verbides -a- ~ -ä-

¹ T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936, 287 jj.

/ < -da-^x-da- /, konsonanttüve järel -ta- ~ -tä-.

Kontraheerunud verbe:

aroan 'hargnen' /PUA 289/;

jamäte : jammān 'võrku ühendada' /KKI Luu; < jamo
'ühenduskoht'/;

kuivata : kuivān 'kuivada : kuivan' /KKI; < kuiva
'kuiv'/;

lahgota : lahkuān 'lahkuda : lahkun' /VKÄH 184/;

paikete : paikkān 'paigata : paikan' /KKI Luu;
< paikka 'paik'/;

pilān 'rikkun' /WGr 145/;

piukata : piukkāvad 'piuksuda : piuksuvad' /KKI Kõ/;

razvet : razvān 'rasvatada : rasvatan' /KKI Tsv.;
< razva 'rasv'/;

rummata : rummān 'rullida' /KKI Luu/;

sahata : sahān 'saagida : saagin' /KKI Pum/;

saavata 'maja raiuda, ehitada' /KKI/;

segata : sekkān 'segada : segan' /KKI Luu/;

seimata : seimān 'seilata : seilan' /KKI Luu;

< seili 'puri'/;

seimata : seimān 'siduda; seon' /KKI Luu; < selmi 'sõlm'/

suikata : suikkāB 'suud anda' /KKI Jõe; < suikko
'suudlus'/;

suimata : suimāvad 'külakoosolekut pidada' /KKI Jõe;
< suima 'külakoosolek'/;

tukata : tukkān 'matta, toppida' /KKI; < tuke 'topp,
tropp'/.

Muid:

- aivessā 'aevastada' elä aivasa ni kevas̄ 'ära aevasta nii

kõvasti' /KKI Pum; < aivez 'aevastus'/;
- armahtā 'halastada, armu heita' /KKI Lem; vrd. sm

armas : arma/h/an 'armas'/;
- ennusab 'ennustab' /W Spr 20/;
- kassā : kasan 'kasta : kastan' /VKÄH 182/;
- kaunissā : kaunisan 'kaunistada' /VKÄH 182/;
- kummartā 'kummardada' /KKI/;
- nikertā 'nikerdada' /< nikkeri 'meister; KKI Tsv./;
- rengessā 'rõngaid ühendada' /KKI Tsv.; < renges 'rõngas'/;
- vaamissā 'valmistada' /KKI; < valmis 'valmis'/;
- vargassā 'varastada' /KKI; < vargez 'varas'/.

Kui -ta- ~ -tä- on liitunud s-lõpulistele noomeni-
tele, on toimunud häälikumuutus st > ss:s /vt. lk. 131/.

-tta- ~ -ttä-

Sufiks on sama, mis vastav deverbaalne /vt. lk. 134/.
Tähendus on enamasti kausatiivne, vahel instruktiivne või
instrumentatiivne:

- ahattā 'lagistada naerda', mitä siä ahatad, nagrā

'mis sa lagistad naerda' /KKI Pum; vrd. interj.
ah - a/;
- aijettā 'tarastada' aijetettu nurmi 'tarastatud nurm'

'/KKI Luu; < aita 'aed, tara'/;
- argottā 'hargitada' /KKI Pum/ ;
- avittā 'aidata' /VM 89/;

jalgottā 'jalutada' /KKI Luu; < jalga 'jalg'//;

lagottā 'laotada' /KKI; vrd. sm lako 'lagu'//;

laisguteB 'teeb laisaks', missi sinnua nī kevassi laisguteB ? 'miks sind laiskus nii väga vaevab?'
/KKI Luu/;

leunattā 'lõunatada' /VM 69; < leuna 'lõuna'//;

paizetta 'paistetada' /KKI Tsv.; < paize 'paise'//;

pajattā 'pajatada' iniëhmisië gälel pajataB 'inimese häälega kõneleb' /VM 14; vrd. vepsa pajo 'laul'
NVTVK103/;

pläkittā : pläkiten 'plekitada : plekitan' /KKI Tsv.;
< pläkki 'plekk'//;

ravvottā 'rautada' /KKI Mati; < rauta : ravvā 'raud'//;

tervüttā 'tervitada' /KKI; < tervüz 'tervis'//;

urvottā 'urvotada' /KKI; < urpa 'urb'//;

vaivattā 'vaevata, valutada' /KKI; < vaiva 'vaev'//.

Sufiks esineb ka kujul -oitta- ~ -öittä-. -oi- on siin sama päritolu kui vastavas deverbaalses sufiksiski /vt. lk. 135/.

Eriti sageli on sufiks nimetatud kujul liitunud vene laensõnadele:

aminoittā 'aameneid lugeda' /KKI Mati; vn амин
'aamen'//;

bahvaloittā 'hoobelda' /KKI Pum; vn бахвал 'hoopleja'

ehtagoittā : ehtagoitan 'õhtustada : õhtustan' /VKÄH

178 ; < ehtago 'õhtu'//;

itsävõittä 'igavust tunda' /KKI Luu; <itsävä 'igav'/;
kunigoittä 'valitseda' /KKI; <kunikaz 'kuningas'/;
lustivoittä 'kaunistada' /KKI Tsv.; <lustiva 'kaunis,
ilus'/;

murtšinoittä : murtšinoiten 'hommikust sööta /lapsi,
peret/' /KKI; <murtšin 'hommikusöök'/;

nikeoittä 'lühendada' /VKÄH 189; <nikea 'lühike'/;

numeroittä 'nummerdada' /KKI Tsv./;

ruotiumoitan 'roovin' /VKN 11; <saana/ruotimat 'roovi-
latid'/;

sõmusoittamä 'soomuseid rookima' /KKI Ra/;

sürusoittä : sürusoiten 'suurust anda' /KKI Luu; <süruz
'suurus'/.

-tti-

-tti- on essentsiaalse tähendusega liitsufiks:

kūmettia 'kumada' taivas_kūmetiB 'virmalised vehk-
levad' /KKI Pum/;

musettia 'mustendada' metsä musetiB 'mets mustendab'
/KKI Mati/;

punettia : punetiB 'punetada : punetab' /KKI Luu/;

sumetiB utu 'sajab uduvihma' /KKI/;

valkettia 'valendada' taivas_valketiB 'virmalised
vehklevad' /KKI Pum/;

Koostis: -tta- ~ -ttä- /vt. lk. 156/ + -i- /vt.

-ttsi-

Luuditsast on kirja pandud verb pahettsia : pahetsin
'pahaks panna' /vt. ka SKES 455/. Rohkem näiteid kasuta-
tud materjalides ei leidunud, seepärast on raske midagi
öelda selle tuletise päritolust. Ilmselt on see võrreldav
eesti pahutsema - verbiga. Vadja keeles on tts-le lisandu-
nud kontinuatiivne -i-. -tts- näib aga olevat sama, mis
itse-verbideski.

-tu- ~ -tü-

Tähendus on translatiivne:

Λaihtua : Λaihun 'minestusse langeda' /KKI Luu;

<Λaiha 'lahja, kõhn' /;

punessua 'punastada' /SKES 640; < punan : punaze

'punane' /;

sinissua : sinisub 'siniseks minna' /KKI Mati;

<sinin : sinize 'sinine' /;

tulissua : tulisub 'tuliseks minna' /KKI Mati;

<tulin : tulize 'tuline' /;

tūatua 'tuulduda' /KKI Mati; < tūli 'tuul' /;

tūntüa : tūnüb 'rahuneda : rahuneb' /meri' /KKI Luu;

<tūni 'vaikne' /;

umattua : umattüb 'purju jääda' /KKI Pum; < umama

'humal' /;

unissua 'tukastada, uniseks jääda' /KKI Luu; < uninge:

unize 'unine' /;

hütua : hüvüB 'hüübida : hüübib' /KKI; sm hyy 'jää'/.

Koostis: -t- /vt. lk.154/ + -u- ~ -ü- /vt. allpool /.

Sufiks on levinud verbidest, kus ta- ~ tä-sufiksile on
liitunud refleksiivne -u- ~ -ü-¹ /sammaata > sammaatua
jne./.

-u- ~ -ü-

Sufiks on tekkelt sama, mis vastav deverbaalne /vt.
lk.136/. Täendus on refleksiivselt translatiivne või pas-
siivne:

aikauB 'juhtub' /VM 55; < aika 'aeg'/.

itšävüä : itšävüB 'igavust tunda' /VKG 129; < itšävä
'igav'/.

kal'l'ua 'karjuda' /KKI Ra/;

kil'l'ua 'hüüda' /NVK 172/;

lausun 'lausun' /VHT 52/;

nukkua : nukuB 'magada, magab' /KKI Savv/;

puhua 'kõnelda' /KKI/;

räkua 'karjuda' /KKI Katt/;

tšihua 'keeda' /KKI Lem/.

¹ L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki
1961, 283.

K O K K U V Ö T E.

Vadja keele noomeni ja verbi tuletussufiksid on enamasti ühist päritolu teiste läänemeresoome keelte sufiksitega. Enamik neist ulatub tagasi läänemeresoome aluskeelde, küllaltki suur osa /128 sufiksist ligi 40/ aga veelgi kaugemale - soome-ugri või uurali aluskeelde. Päritolult vanimad on näiteks järgmised noomenisufiksid: -ga ~ -jä, -ja ~ -jä, -ka ~ -kä, -la ~ -lä ~ -l, -ma ~ -mä, -na ~ -nä, -ra ~ -rä ~ -r, -ttsa, -va ~ -vä; samuti verbisufiksid -ahta ~ -ähta-, -ele ~ -ele-, -ne-, -nt-, -sk-, -ta ~ -tä-, -tta ~ -ttä-. Need sufiksid on aegade jooksul läbi teinud mitmeid hääliku- muutusi. Läänemeresoome aluskeeles või hiljem tekkinud liitsufiksid koosnevad enamasti samuti kaugematesse sugulaskeeltesse tagasiviidavatest elementidest. Liitsufikseid on ligi 2/3 kõigi sufiksitate üldarvust. Hili- semate laenude hulka kuulub 10 sufiksit, neist 3 on tulnud vene keelest, ülejäänud isuri keelest või soome murretest.

Vadja keele derivatsioonisüsteemi omapära avaldub peamiselt sufiksitate foneetilise kuju muutumises vasta- valt keeles asetleidnud üldistele foneetilistele muu- tustele. Nii näiteks on vadja keeles eesvokaali ees k > tš, -n on sõna lõpust kadunud, s esineb vokaalide

vahel heli^{lv}sisena, st > ss: s, rõhutu silbi järel on ŋk > k ja nt > t. Vastavalt sellele on muutunud ka paljude sufiksrite kuju: -kki > -ttši /lühzettši, imettši/, -inen > -in: -ize-/puin: puize/, -in: -ime- > -me- ~ me- /vōtī: vōttimē/, -ŋko > -ko > go /alago, ülāgo/, -nta > -ta /kereta/, -sta- > -ssa-: -sa- /terässä: teräsän/ jne. Läänemeresoome aluskeeles *ŋ > g /tagavokaali ees/, mistõttu esinevad ka noomenisufiks -ga /jalaga, kataga/ ja verbisufiks -goitta-/apagoitta-. Teistes sugulaskeeltes on viimastel enamasti erinev kuju.

Vadja keele iseseisva arengu perioodil on tekkinud naisisikut tähistav nnā-sufiks /saunannā, emätännā/,

Keele grammatilise struktuuri püsivust tõestab veel kord ka vadja keele derivatsioonisüsteem. Väga vähe on sufikseid laenatud vene keelest, kuigi kontakt viimasega on olnud pikka aega õige tihe ja keeles esineb üldiselt palju vene laensõnu. Selliseid vene laensufikseid, mis liituvad vadja sõnadele, on ainult kolm. Neist kaks /-nikka ja -ška ~ -ško/ on tuntud enamikus läänemeresoome keeltes. Kohanimedele liituv -ve esineb ainult vadja keeles. Peale selle leidub üksikuid koos vene keelse sõnaga laenatud sufikseid, mille foneetiline kuju on kohandatud vadja keelele vastavaks. Viimastele liitub sageli veel vastava tähendusega vadja sufiks, nii et vene sufiksit

ei ole sõnas nähtavasti tajutudki /vrd. näit.

sitsevein 'sitsist, sitsi- /.

Hoopis laialdasemalt esineb vastupidine nähtus: vene laensõnadele lisatakse vadja sufiks, näit.

žõntea, šõkkazeD, žärukaz, tšastezikko, tšästitō,
žālibutta, putiuttā.

Vene keele mõju avaldub siiski deminutiivsufiks-
site /-kkein, -/i/kko jt./ rohkem kasutamises /vrd.
näit. tühiekkein, lad'd'ukkein, sūrukkein/.

Laensufikseid on arvuliselt rohkem lähedastest sugulaskeeltest, mille grammatiline ehitus sarnaneb vadja keele omaga. Eriti kehtib see nende külade kohta, kus naaberrahvastega on tihedamad kokkupuuted. Näiteks kasutavad isuri laensufikseid võrdlemisi rohkesti Jõepära vadjalased. Üldiselt esineb aga hiliste laensufiksiste tuletisi vadjalaste keelepruugis vähesel arvul.

Ka murdelised erinevused keele foneetilises süsteemis on mõjutanud sufiksiste kuju. Nii esinevad teatud murdealadel verbisufiksids -ē- ~ -ē- pro -ene-
-ele-, -asta- ~ -ästä- pro -ahta- ~ -ähtä-, -astutta- ~
-ästüttä- pro -ahtutta- ~ -ähtüttä-: noomenisufiksids
-eh ~ -eh, -eg ~ -eg pro -e ~ -e jne.

Noomenite sufikseid on arvuliselt poole rohkem kui verbisufikseid, kuid nende hulgas on arvukamalt arhailisi ja ebaproduktiivseid. Vadja keele noomenisufikseid ei saa jaotada sõnaliikide järgi. Sageli tuletatakse ühe ja sama sufiksi abil nii substantiive, adjektiive, pronoomeneid kui ka numeraale. See on

soome-ugri keelte vana omapära ja kajastab nende keelte varast arenguastet, kus sõnaliigid ei olnud rangelt diferentseeritud. Samal põhjusel on ka de-verbaalsed ja denominaalsed sufiksid enamasti ühte päritolu. Tänapäeval esineb siiski küllaltki arvukalt sufikseid, mis tuletavad ainult substantiive

/-ga ~ -jä, -go, -ja ~ -jä, -jaz, -ma ~ -mä ~ -me-,
-min, -muz ~ -müz, -nnä, -zikko, -ttsa, -ttši, -z:
-hse ~ hse, -uz ~ -üz/ või ainult adjektiive /-ea ~
-iä, -lain ~ -läin^I, -likaz, -likko, -matō, -nain ~
-näin, -nnu ~ -nnü, -za ~ -zä, -tō : -ttoma-, -vain/.

Suurt osa omadussõnaliselt tuletisi saab kasutada nimisõnadena ja vastupidi.

Ajajooksul on muutunud teatud sufiksitate abil tuletatavate sõnade tähendus. Nii näiteks ei väljendavadja keeles enam alati deminutiivsust järgmised alg-selt deminutiivsed sufiksid: -/i/kko, -/i/kka, -i,
-/i/n, -o. Frekventatiivne tähendus on sageli kadunud sufiksi -ene- ~ ele- tuletistel, momentaanne tähendus sufiksi -ahta- ~ -ähtä- tuletistel.

Keele grammatiliste väljendusvahendite mitmekülgsest kõneleb see, et ühte ja sama funktsiooni võivad täita mitu sufiksiti. Näiteks väljendavad isikut sufiksid /-i/kka, -lain ~ -läin^I, deverbaalne -ja ~ -jä, -/i/kko, -nikka, -nnä, -ri-; deminutiivsust -/i/kka, -/i/kko, -/i/kke, -i, -/i/n, -kkein, -o, -uD ~ -üD; kohta -go -/i/kko, -la ~ -lä, -mo; rühma /i/kko, -zikko, -ue ~ -üe; frekventatiivsust -ele- ~

-eae-, -o-, -rtele-, -sk-, -skele- ; kontinuatiiv-
sust -i-, -ize- ~ -ize-, -/i/tse- ~ -/i/tsa-, -o-; kausa-
tiivsust -goitta-, -ssa-: -sa-, -tta ~ -ttä-, -utta- ~
-üttä-.

Teiselt poolt on aga ka sufikseid, mida kasutatakse mitmes funktsioonis: -/i/kko tuletab deminutiivseid, samuti isikut, kohta ja rühma märkivaid sõnu, -o ja -u ~ -ü tegevust, tegevuse tulemust või objekti märkivaid sõnu, verbisufiks -o- frekventiivseid või kontinuatiivseid verbe jne.

Noomenisufikseist on eriti produktiivsed -/i/kko, -/i/n, -ja ~ -jä, -kkein, -llin, -ma ~ -mä ~ -me- ~ -min, -ri, -tō : -ttoma-, -uz ~ -üz, -u ~ -ü, -z: -hse ~ -hse-, -va ~ -vä. Verbisufikseist on silmapaistvalt produktiivseid vähem: -ähta- ~ -ähtä-, -ele- ~ -eae-, -ize- ~ -ize-, -ne-, -tta- ~ -ttä-, -ta ~ -tä, -u ~ -ü.

Nagu eespool öeldud, kasutatakse vadja keeles suhteliselt rohkem kui teistes läänemeresoome keeltes deminutiivsust väljendavaid sufikseid. Sama kehtib ka momentaanseid ja frekventatiivseid verbe tuletavate sufiksite -ahta- ~ -ähtä- ning -ele- ~ -eae- kohta.

Ebaproduktiivsed või arhailised on noomenisufikseist -ga ~ -jä, -go, -ia ~ -jä, -iain ~ -iäin, -iaz, -ka ~ -kä ~ -a ~ -ä, -likaz, -lain ~ -läin^{II}, -nain ~ -näin, -ssäi, -ttsa, -ue ~ -üe, -vain. Osa neist võivad olla varasemad laenud isuri keelest või soome murretest.

Verbisufikseist kasutatakse vähe järgmisi: -ahtutta- ~

-ähtütta, -goitta-, -htu ~ -htü, -/i/tse- ~ -/i/tsa-,
-nt-, -nta- -ntä, -pu ~ -pü-, -rta ~ -rtä, -s-, -sk-,
-tti-, -ttsi.

Eelnevat kokku võttes võib öelda, et vadja keele derivatsioonisüsteem sarnaneb teiste läänemeresoome keelte omaga, kusjuures sufiksrite foneetiline kuju vastab vadja keeles asetleidnud foneetilistele muutustele. Laenuid võõrkeeltest on sõnade tuletamist vadja keeles vähe mõjutanud, ehkki keel on lõplikult assimileerumas.

Kasutatud kirjandus ja allikmaterjalid

I

- WGr = A. Ahlqvist. Wotisk grammatik jemte språk^kprof och ordförteckning. Helsingfors 1855.
- VHT = V. Alava. Vadjalaisia häätapoja, häälauluja ja -itkuja. Vähäisiä kirjelmia XLIII. Helsinki 1908.
- P. Ariste. Läänemere keelte kujunemine ja vanem arenemisjärk. Eesti rahva etnilisest ajaloost. Tallinn 1956.
- VKG = P. Ariste. Vadjaa keele grammatika. Nõukogude soome-ugri teadused 9. Tartu 1948.
- VKN = P. Ariste. Vadjaa keelenäiteid. Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis B 49:6, 1942.
- VL = P. Ariste. Vadjalaste laule. ENSV TA Emakeele Seltsi Toimetised 4. Tallinn 1960.
- VRL = P. Ariste. Vadjalaste rahvalauludest. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 77. Keeleteaduslikke töid. Tallinn 1959.
- VM = P. Ariste. Vadjaa muinasjutte. ENSV TA Emakeele Seltsi Toimetised 4. Tallinn 1962.
- VRM = P. Ariste. Vadjaa rahvajutte Mati külast. Keele ja Kirjanduse Instituudi Uurimused 2. Tallinn 1958.
- P. Ariste. Vene laensufiks vadjaa keeles. Eesti Keel 1936, 6.
- P. Ariste. Wotische Sprachproben. Tartu 1935.
- ÜVR = P. Ariste. Ühest vadjaa rahvalaulude tüübist. Virittäjä 1959, 1/2 A.
- J. Györke. Die Wortbildungslehre des Uralischen. Tartu 1934.
- SKRK = L. Hakulinen. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki 1961.

- LK I = D. I. Jefimov. Lukukirja inkeroisia alkukouluja vart. Ensimmäine osa, Moskova - 1936 - Leningrad.
- IKG = V. I. Junus. Ižoran keelen grammatika. Morfologia opettajaa vart. Moskova - 1936 - Leningrad.
- EKÄH = L. Kettunen. Eestin kielen äännehistoria. Helsinki 1929.
- LVHA = L. Kettunen. Lõuna-vepsa häälikajalugu. Tartu 1922.
- VKÄH = L. Kettunen. Vatjan kielen äännehistoria. Helsinki 1930.
- NVK = L. Kettunen, L. Posti. Näytteitä vatjan kielestä. Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia LXIII. Helsinki 1932.
- ESA III = K. Kont. Eesti nominaalsufiksi -sk päritolust ja semantikast. Emakeele Seltsi Aastaraamat III. Tallinn 1957.
- PUA = T. Lehtisalo. Über die primären ururalischen Ableitungssuffixe. Helsinki 1936.
- MV = Я.Я. Ленсу. Материалы по говорам води. Труды комиссии по изучению племенного состава населения СССР и спредельных стран I6. Западно-финский сборник. Ленинград 1930.
- MVK = O. A. F. Mustonen. Muistooⁿpanoja vatjan kielestä. Virittäjä I. Porvoo 1883.
- RM = J. Mägiste. Rosona /Eesti Ingeri/ murde pääjooned. Tartu 1925.
- WE = J. Mägiste. Woten erzählen. Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia 118. Helsinki 1959.
- NÄKM = Näytteitä äänis- ja keskivepsän murteista. Helsinki 1951.
- ID = V. Porkka. Ueber den ingrischen Dialekt mit Berücksichtigung der übrigen finnisch-ingermanländischen Dialekte. Helsingfors 1885.

- V = G. Ränk. Vatjalaiset, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 267. Helsinki 1960.
A. Saareste. Ühe feminiinse lõpptunnuse kujunemisest eesti keeles. Eesti Keel 1929, 5/6.
- VR = V. Salminen. Vatjalaiset runot. Helsinki 1928.
- VMP = E. N. Setälä. Vatjalaismuistiinpanot. Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia 135. Helsinki 1964.
- ÄH = E. N. Setälä. Yhteissuomalainen äännehistoria. Helsinki 1899.
- FÄT = A. Sovijärvi. Foneettis- äännehistoriallinen tutkimus Soikkolan inkeroismurteesta. Helsinki 1944.
- SKES = Y. H. Toivonen. Suomen kielen etymologinen sanakirja. I, II, III. Helsinki 1955 - 1962.
E.A. Tunkelo. Nomineista, joissa johtimena on -hinen, Virittäjä 1930, 3. Helsinki 1930.
- ESA VII = H. Viires. se ~tse vaheldus eesti ne-adjektiivides. Emakeele Seltsi Aastaraamat VII. Tallinn 1961.
- ÜNSKK = F. J. Wiedemann. Über die Nationalität und die Sprache der jetzt ausgestorbenen Kreevinen in Kurland. St.- Petersburg 1871.

II

- KKI = Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi soome-ugri keelte sektori vadja sõnavara kartoteek.
V. Hallap. Verbaaltuletussufiksoid mordva keeles. Dissertatsioon. Tallinn 1955.
- NVTVK = P. Kokla. Noomeni ja verbi tuletussufiksoid vepsa keeles. Diplomitöö. Tartu 1955.
- NTIK = M. Norvik. Noomenite tuletussufiksoid isuri keeles. Diplomitöö. Tartu 1956.
- Tsv. = D. Tsvetkovi kirjapanekud. Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi soome-ugri keelte sektori kogudest.

Lühendid

e	=	eesti
eL	=	lõuna-eesti
gen.	=	genitiiv
germ.	=	germaani
Hel	=	Helme
id.	=	idem, seesama
illat.	=	illatiiv
inf.	=	infinitiiv
interj.	=	interjektsioon
is	=	isuri
Itš	=	Itšapäivä küla
jj.	=	ja järgmised
jne.	=	ja nõnda edasi
Jõe	=	Jõepära küla
Katt	=	Kattila
kn.	=	kohanimi
krj	=	karjala
krjA	=	karjala-aunuse
Kukk	=	kukkusi
Kõ	=	Kõrvõttula küla
Lem	=	Lempola küla
Lii	=	Liivtsülä
lk.	=	lehekülg
Luu	=	Luuditsa
lv	=	liivi
md	=	mordva
mn	=	muinasnorra
murd.	=	murdes
näit.	=	näiteks
part.	=	partitiiv
Pihl	=	Pihlaala
pl.	=	pluural
pro	=	asemel, eest
Pum	=	Pummala küla
Ra	=	Rajo küla
resp.	=	respective, asjaoludele vastavalt

Räp	=	Räpina
Savv	=	Savvokkala küla
sm	=	soome
Suomi lo7:4	=	Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Helsinki 1955.
SUSA	=	Suomalais-ugrilaisen Seuran Aikakauskirja 60. Helsinki 1958.
täh.	=	tähendus
uud.	=	uudissõna
vdj.	=	vadja
vI	=	ida-vadja murre
Vir.	=	Virittäjä. Kotikielen Seuran aika- kauslehti. Helsinki.
vL	=	lääne-vadja murre
vn	=	vene
vok.	=	vokaal
vps	=	vepsa
vpsL	=	lõuna-vepsa
vrđ.	=	võrdle
vt.	=	vaata

Резюме

Темой настоящей дипломной работы является "Словообразующие суффиксы имён и глаголов в водском языке". Работа состоит из двух глав. В первой главе описываются словообразовательные суффиксы имён, во второй — словообразовательные суффиксы глаголов. Обе главы разделены на две части: девербативные и деноминативные суффиксы.

В работе рассматривается происхождение суффиксов и их состав; причем словообразовательные суффиксы водского языка сравниваются с соответствующими суффиксами в других прибалтийско-финских языках. Рассматриваются также продуктивность суффиксов, их семантические функции и диалектные особенности. Это все связывается с общим развитием фонетической системы водского языка.

Из работы явствует, что система деривации водского языка сходна с другими ~~сходна с другими~~ прибалтийско-финскими языками. Но в связи с фонетическими изменениями в водском языке большинство суффиксов характерны только для водского языка (ср. напр. суффиксы имен *-ga, -tš̄i, -in, -tõ:-ttoma-* и суффиксы глаголов *-goitta-, -ssa:-sa-*)

По целому ряду исторических условий система деривации в водском языке находится под влиянием финского и ижорского языков, как родственных.

Гораздо меньшее влияние на эту систему оказал русский язык, несмотря на то, что с русскими у води были тесные контакты в течение многих столетий. Заимствованных слов из русского языка в водском языке много, но к ним присоединяют по надобности деривационные суффиксы водского языка (срав. *šolkkazed, tš̄astezikko, tš̄ästitõ, žärukaz, žäliuttä, sitsõvõin* и т.п.).

Описанное выше еще раз подтверждает, что грамматическая структура языка устойчива.

S I S U K O R D

Sissejuhatus.....	2
Noomeni sufiksid.....	6
Denominaalsed sufiksid.....	6
Deverbaalsed sufiksid.....	81
Verbi sufiksid.....	107
Deverbaalsed sufiksid.....	107
Denominaalsed sufiksid.....	141
Kokkuvõte.....	161
Kasutatud kirjandus ja allikmaterjalid.....	167
Lühendid.....	170
Resümees vene keeles.....	172

Vadja sufiksid

/i/kne < *knoin ~ *kneci / < -knat-i/

Võib osalt pärineda ka *knca-litest.

/i/kko < -knoin < *knca+i.